

МВС УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра конституційного та міжнародного права

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ В СХЕМАХ

Навчальний посібник

Напрямок підготовки: 6.030401 «Правознавство»

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр.

Одеса
ОДУВС
2013

Протокол методичної ради ОДУВС № ____ від ____ квітня 2013 р.

Укладачі:

Ю. В. Градова - кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС;

М. К. Гопич - магістр права, викладач кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС;

О. М. Дунаєва - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС;

О. В. Мошак - кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС;

В. Х. Ярмакі - кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права.

Рецензенти:

В. П. Марущак - доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри права і законотворчого процесу Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України;

С. В. Резніченко - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ОДУВС.

Конституційне право України в схемах : навч. посіб. / ,
К65 Ю. В. Градова М. К. Гопич, О. М. Дунаєва та ін. — Одеса,
ОДУВС, 2013. — 142 с.

Навчальний посібник підготовлено у відповідності до державних освітніх стандартів вищої професійної освіти за напрямом підготовки 6.030401 «Правознавство». В ньому наочно у вигляді схем представлений зміст сучасного конституційного права України. Розглянуті такі питання, як поняття, суб'єкти й види конституційно-правових відносин; основи конституційного ладу й правового статусу особи; система й функції органів державної влади.

Видання розраховане на студентів, може бути корисно аспірантам, ад'юнктам і викладачам, а також фахівцям органів державної влади та управління.

УДК 34(477)(075.8)
ББК Х9(4Укр)я73

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.	5
Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави.	13
Тема 3. Засади конституційного ладу України.	20
Тема 4. Конституційно-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності.	25
Тема 5. Громадянство України.	29
Тема 6. Основи правового статусу громадян України.	34
Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.	40
Тема 8. Референдуми в Україні.	46
Тема 9. Виборче право України.	55
Тема 10. Конституційна система органів державної влади України.	60
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.	63
Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України.	79
Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України.	88
Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні.	94
Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні.	108
Тема 16. Територіальний устрій України.	117
Тема 17. Конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні.	121
Тема 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим.	125
Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні.	130

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» вивчається у всіх юридичних вузах та покликана допомогти студентам здобути комплекс знань про зміст конституційного права, зокрема про поняття, предмет, методи, норми цієї галузі, правовідносини, джерела, систему конституційного права, про пріоритет прав і свобод людини, про засади конституційного ладу, принципи державного ладу, про форми народного волевиявлення. Особлива увага приділяється питанням організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування, характеристиці судової системи України і, зокрема місцю та ролі Конституційного Суду України та ін. Ознайомлення студентів-юристів з національним конституційним законодавством відіграє суттєву роль у процесі формування у них демократичного світогляду, патріотичного ставлення до правової системи своєї держави, а також розширює політичний світогляд. Вивчення даної навчальної дисципліни необхідне для набуття широкого професійного світогляду, без якого не може бути повноцінного фахівця у сфері юриспруденції. Цей предмет розвиває загальну політичну культуру юриста і дає глибокі знання прикладного характеру, які знадобляться кожному громадянину України як у професійній діяльності так і поза нею.

Представлений навчальний посібник підготовлено у відповідності до державних освітніх стандартів вищої професійної освіти за напрямом підготовки 6.030401 «Правознавство». В ньому наочно у вигляді схем представлений зміст сучасного конституційного права України, зокрема, приділена увага всім основним питанням теорії й практики конституційного устрою України, її політичної системи й суспільства в цілому. Пропонується характеристика основних понять, інститутів конституційного права, представлених у вигляді зручних і функціональних схем, таблиць і коротких визначень. Розглянуті такі питання, як поняття, суб'єкти й види конституційно-правових відносин; основи конституційного ладу й правового статусу особи; система й функції органів державної влади.

Укладачі при підготовці даного навчального посібника не ставили за мету замінити підручник, де матеріал по досліджуваній дисципліні подається найбільш повно, але сподіваються, що представлене видання стане гарною підмогою в оволодінні матеріалом курсу. Видання розраховане на студентів, може бути корисно аспірантам, ад'юнктам і викладачам, а також фахівцям органів державної влади та управління.

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

ПРЕДМЕТ ГАЛУЗІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА - суспільні відносини, які виникають і діють в процесі здійснення влади народом України

відносини, безпосередньо пов'язані з економічною і політичною організацією суспільства

відносини, що виникають у процесі встановлення та функціонування публічних державних інститутів і відображають територіальну організацію держави

відносини, що характеризують основи взаємозв'язків держави та особи

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
визначає та закріплює:

форми народного волевиявлення

засади місцевого самоврядування

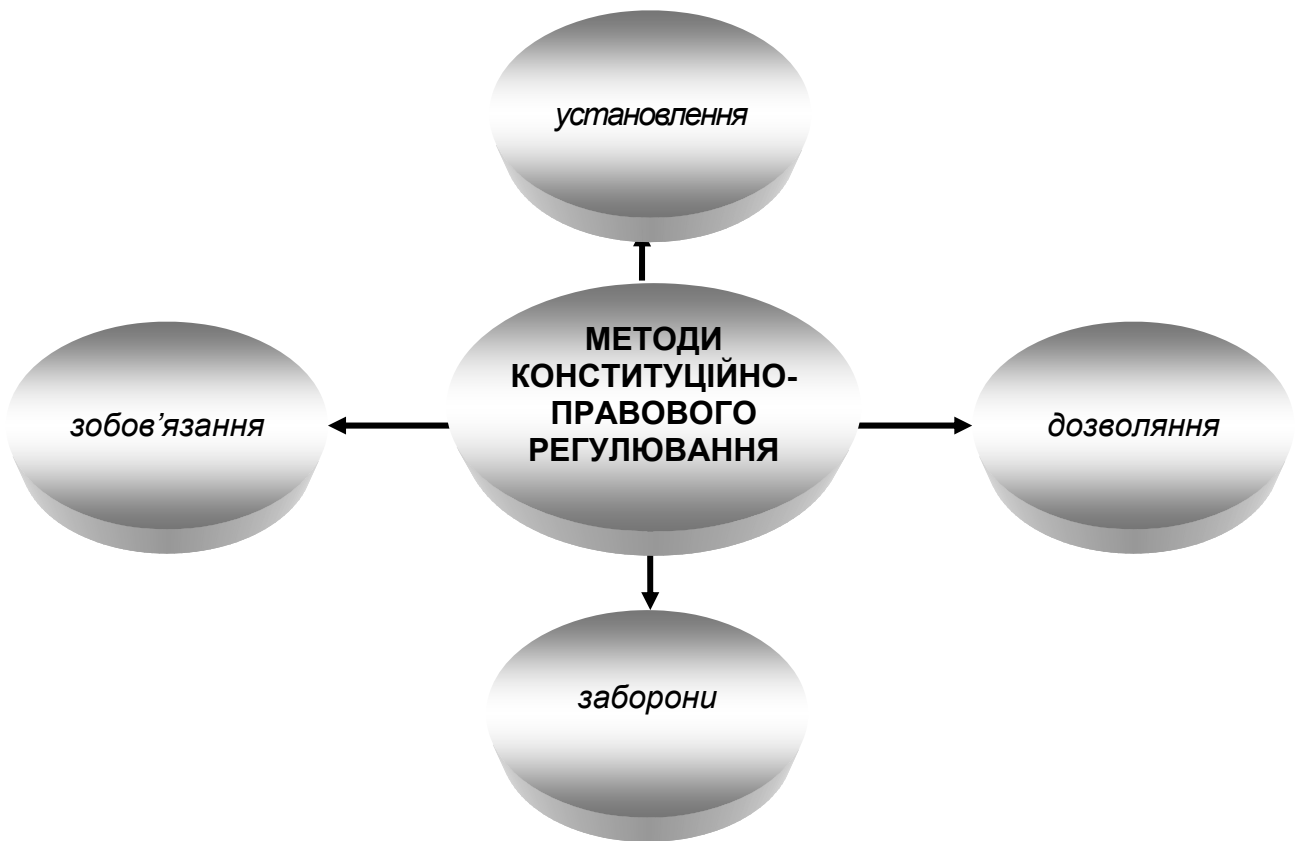
територіальний устрій

систему органів державної влади

основні права та обов'язки людини і громадянина

засади конституційного ладу

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

РИСИ НОРМ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	
<i>загальні</i>	<i>специфічні</i>
виступають регулятором суспільних відносин;	відрізняються змістом, своєрідністю видів та джерелами, в яких вони відображені;
встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки;	приписи, які в них містяться, мають установчий характер;
носять формально визначений характер;	характеризуються особливим механізмом реалізації;
мають письмову, документальну форму, містяться в нормативно-правових актах;	відрізняються специфічним характером суб'єктів;
їхнє виконання забезпечується примусовою силою держави.	відрізняються особливостями структури.

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

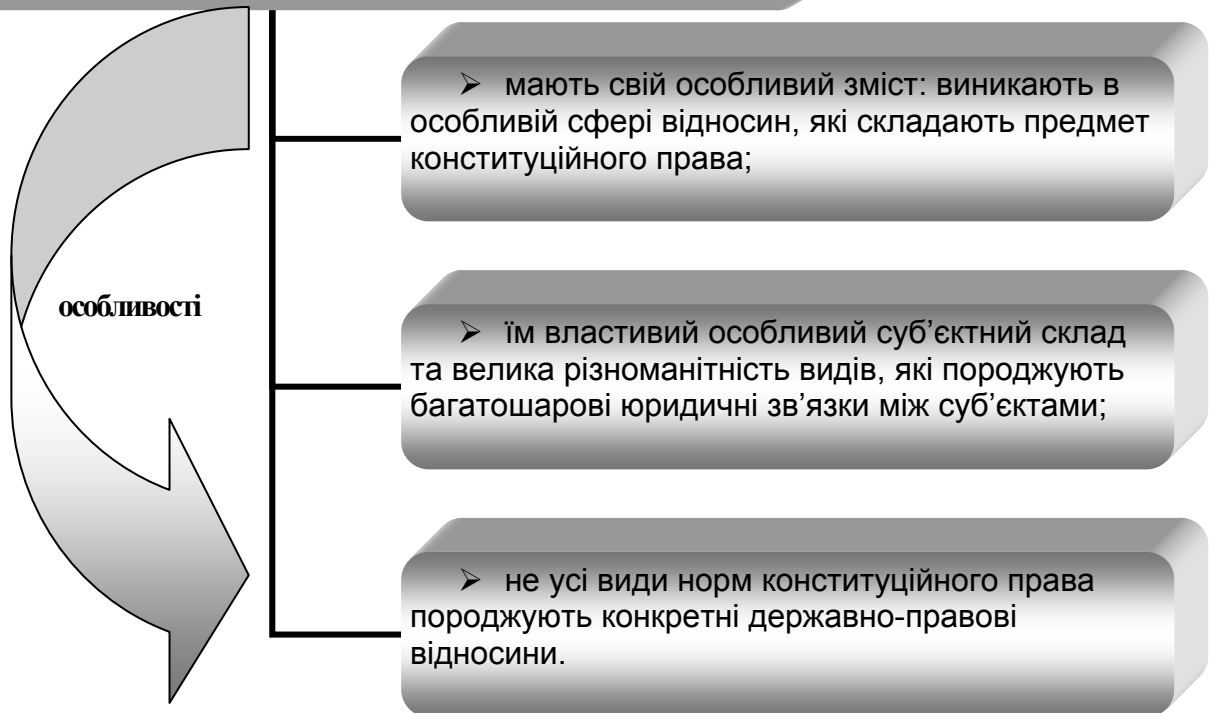
ВИДИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

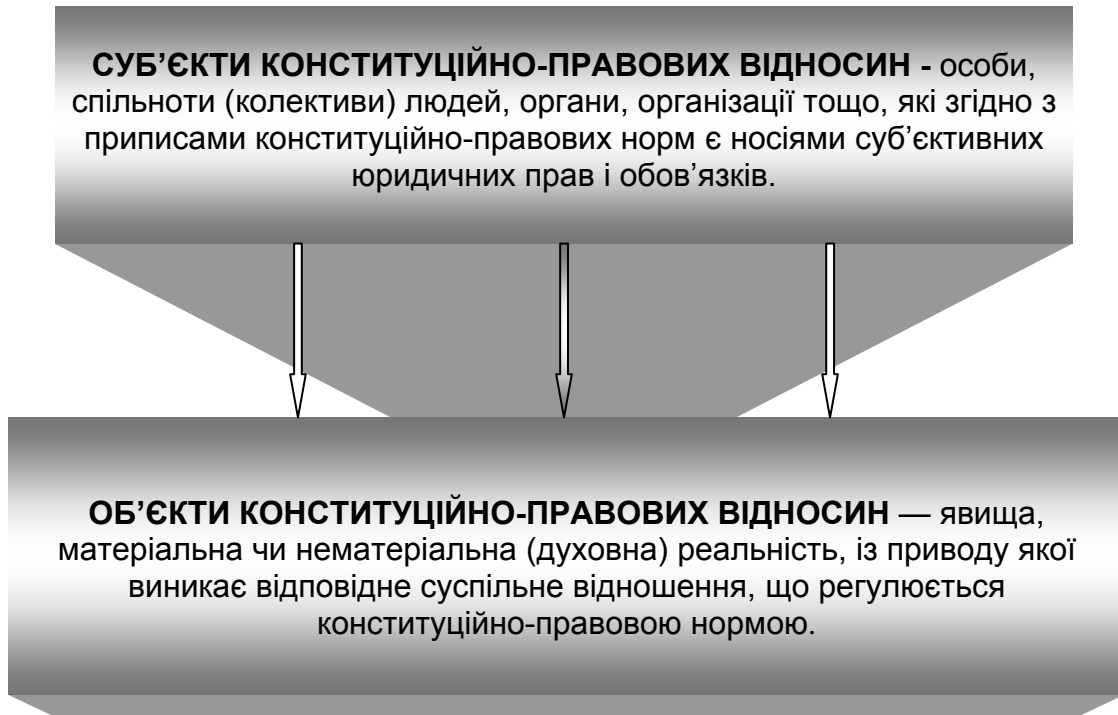
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ – суспільні відносини, які урегульовано нормою конституційного права і змістом яких є юридичний зв'язок між суб'єктами у формі взаємних прав і обов'язків, передбачених даною правовою нормою.

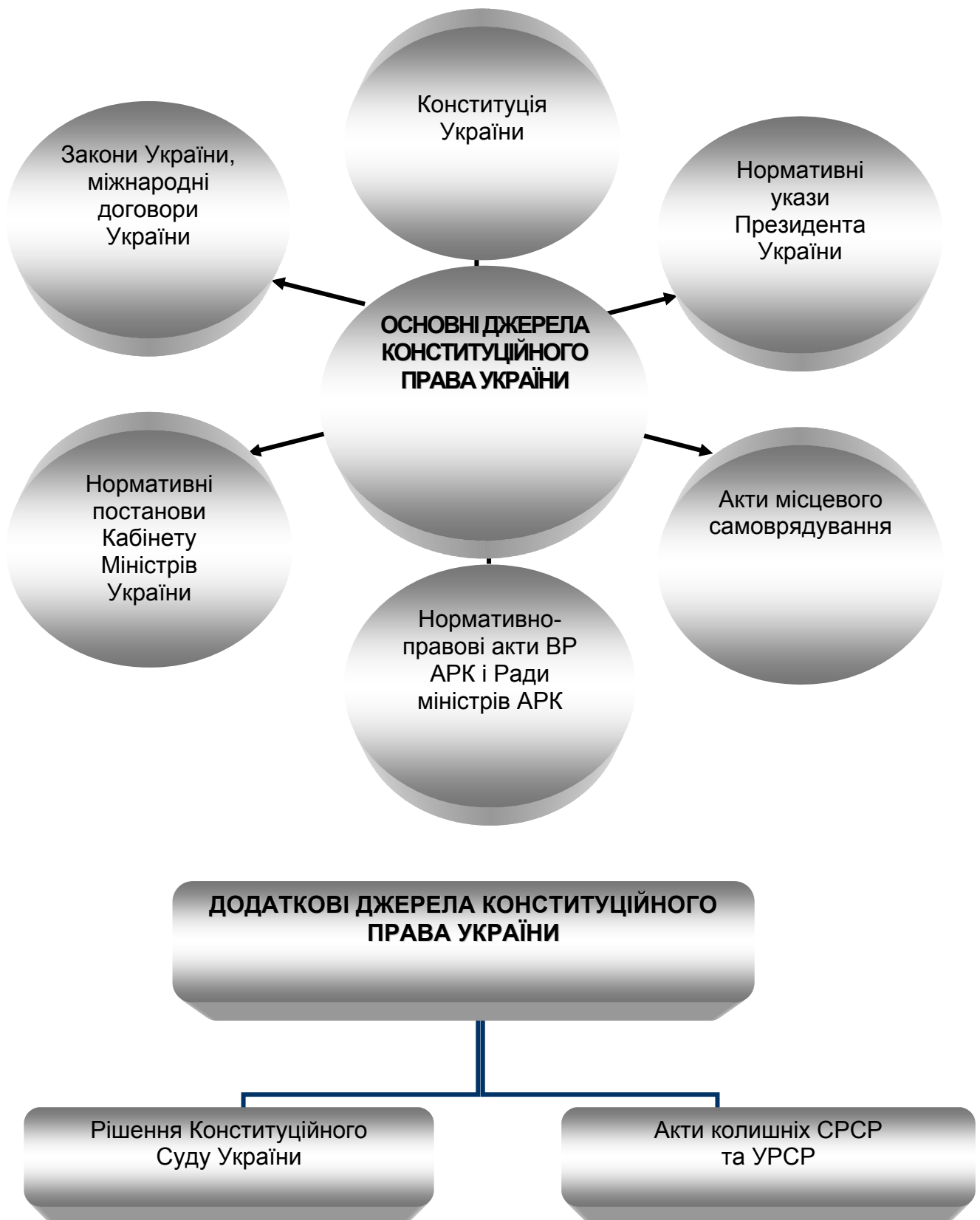
ВИДИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

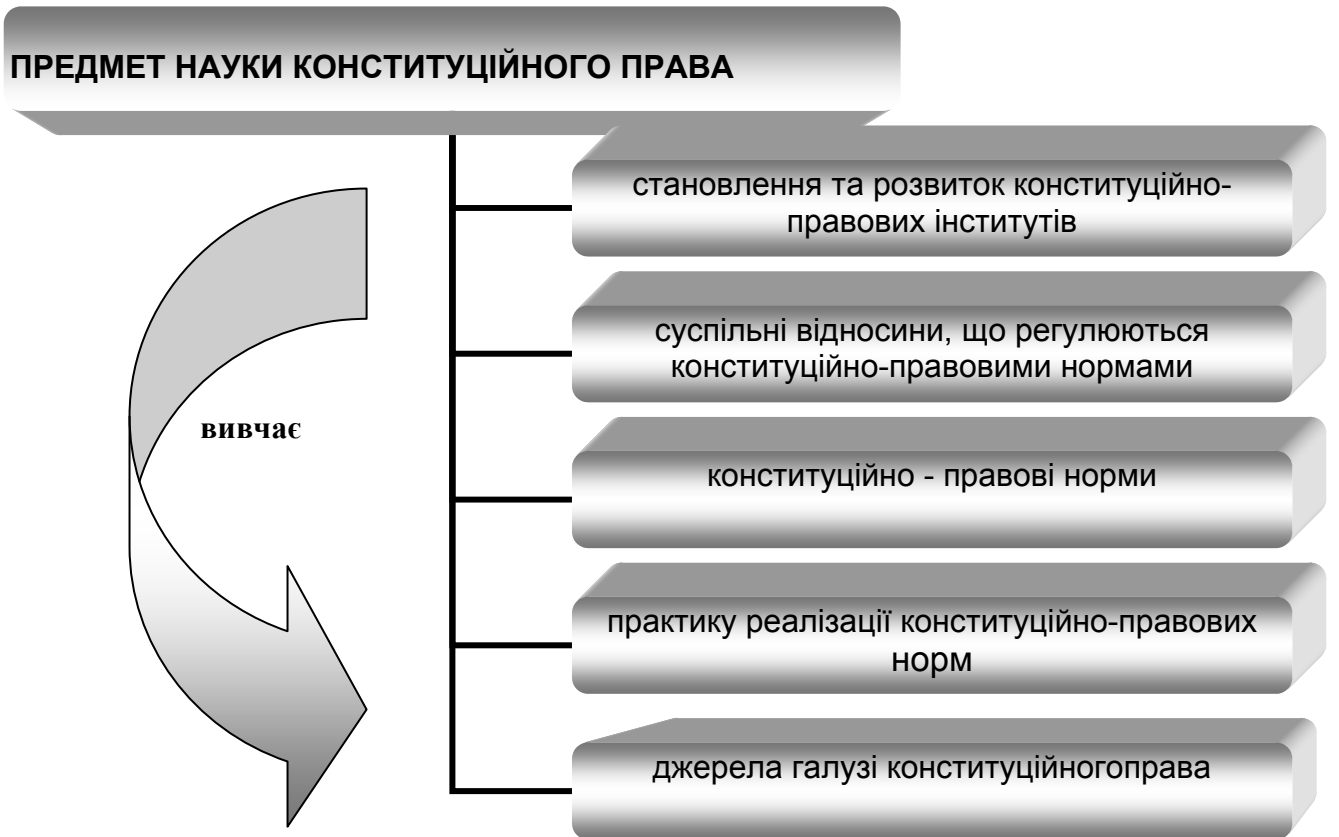
Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права і юридична наука.

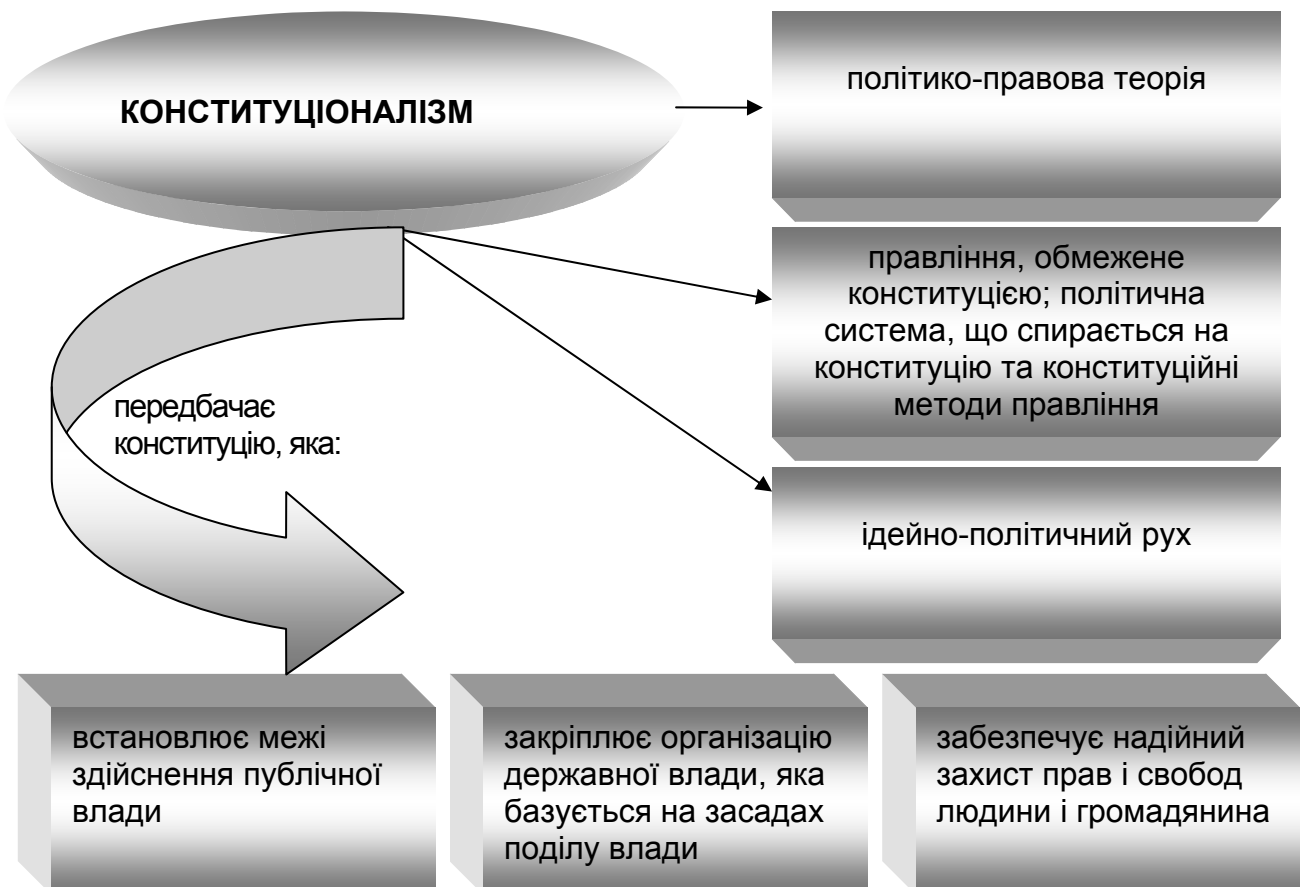

Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

ІСТОРІЯ СВІТОВОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	
Перший етап (XVII–XVIII ст. — перша світова війна)	Утвердження буржуазного суспільства у країнах Європи й Америки і початок становлення конституційного ладу.
Другий етап (період між першою та другою світовими війнами)	Активізація конституційної правотворчості та розширення предмету конституційного регулювання за рахунок питань політичного і соціально-економічного розвитку.
Третій етап (1945 р. — кінець 80-х років XX ст.)	Конституційний процес набуває загальносвітового характеру, використовуються різні конституційні моделі: <i>ліберальна</i> , яка склалися на першому та другому етапах; <i>соціалістична</i> ; а також « <i>нова</i> », втілена в конституціях країн, що звільнилися від колоніальної залежності.
Четвертий (сучасний) етап (з кінця 80-х років XX ст.)	Ліквідація тоталітарних і авторитарних режимів у соціалістичних країнах та країнах, що розвиваються, прийняття значної кількості нових конституцій.

Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

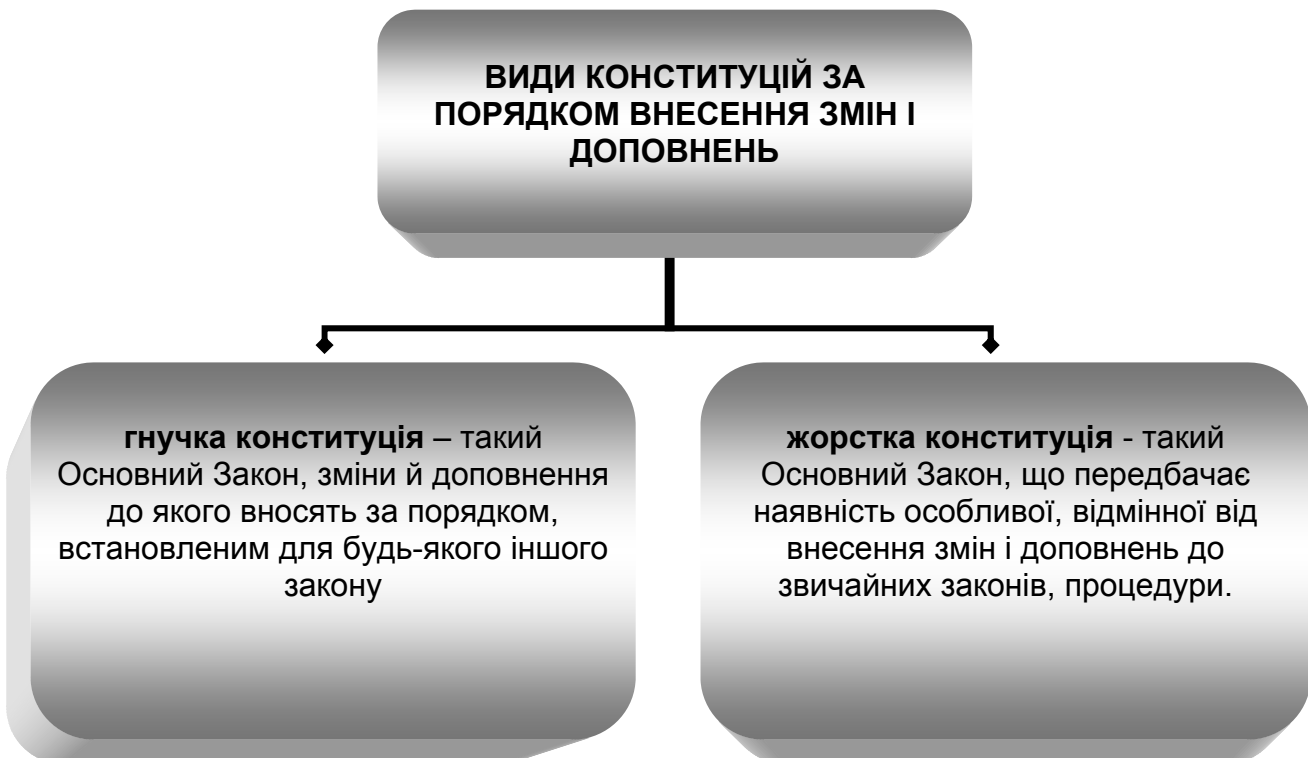
ВИДИ КОНСТИТУЦІЙ ЗА ФОРМОЮ ВИРАЗУ

писана конституція – один або декілька документів (законів), які визначені власне як конституція держави

неписана конституція - група політико-правових уявлень, концепцій, доктрин стосовно організації державного життя у суспільстві

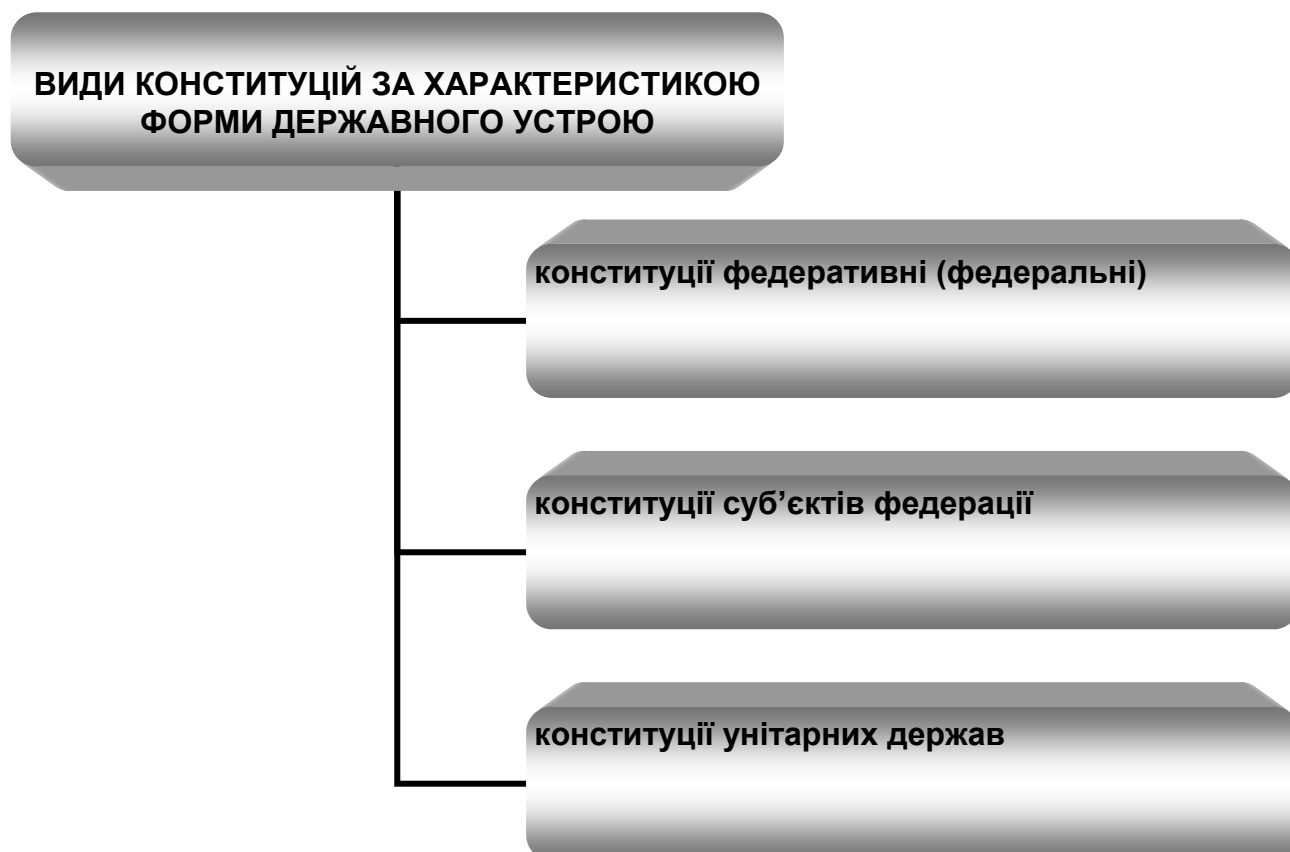
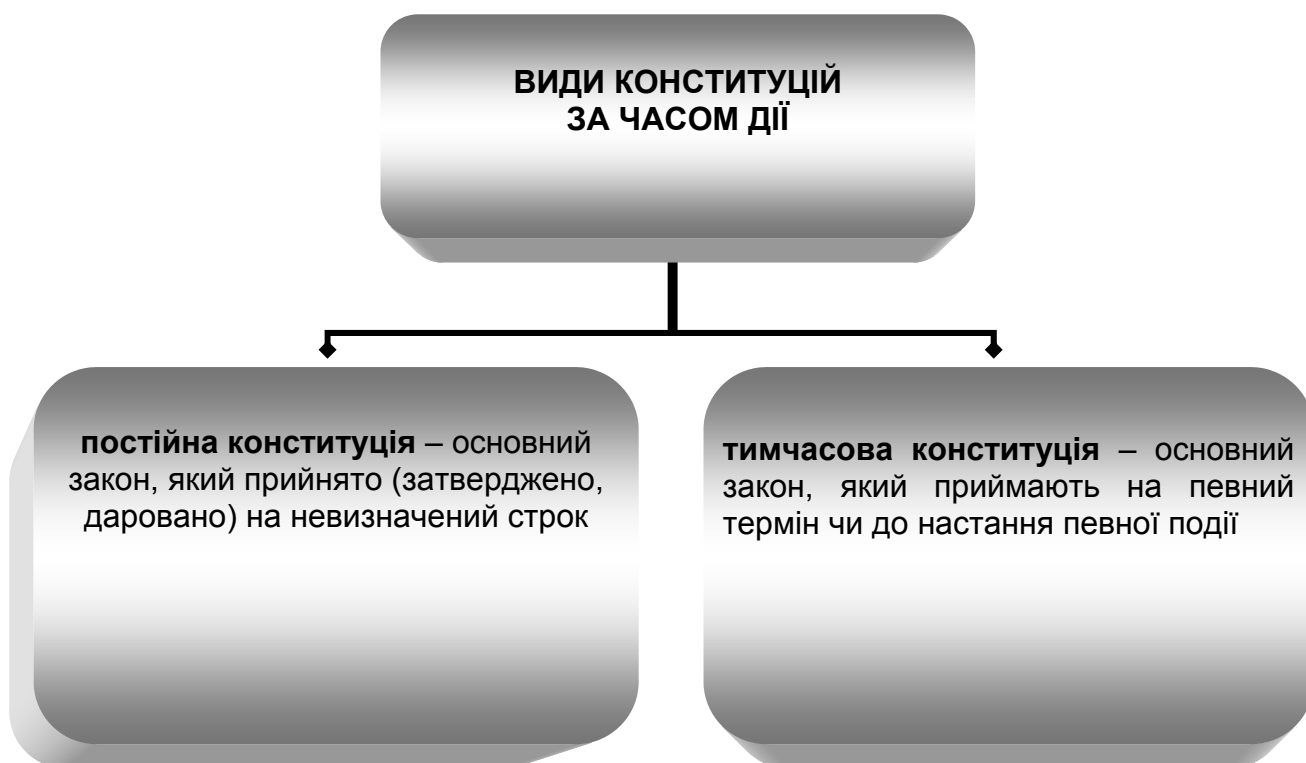
змішана конституція – Основний Закон держави, який органічно поєднує у собі як елементи писаної, так і неписаної конституцій

Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

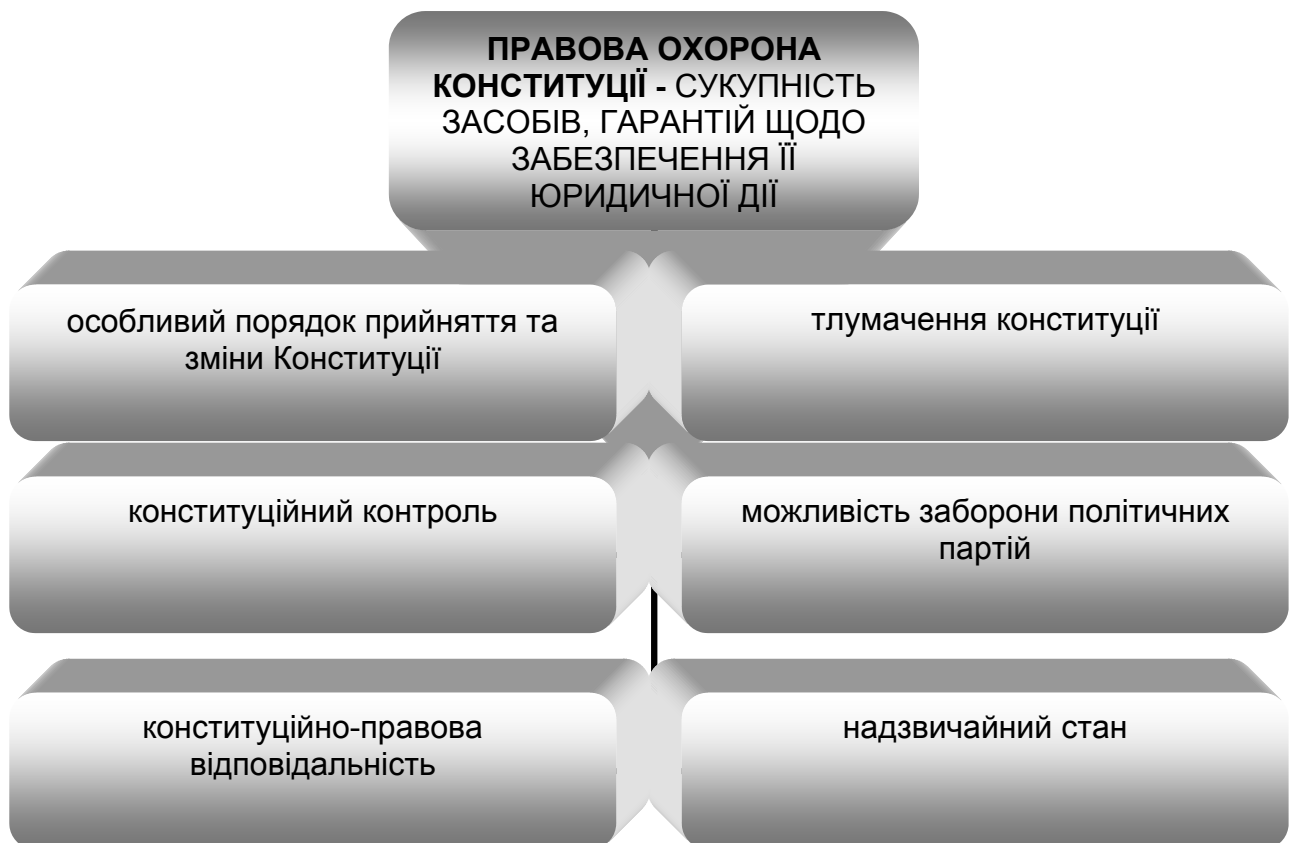

Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

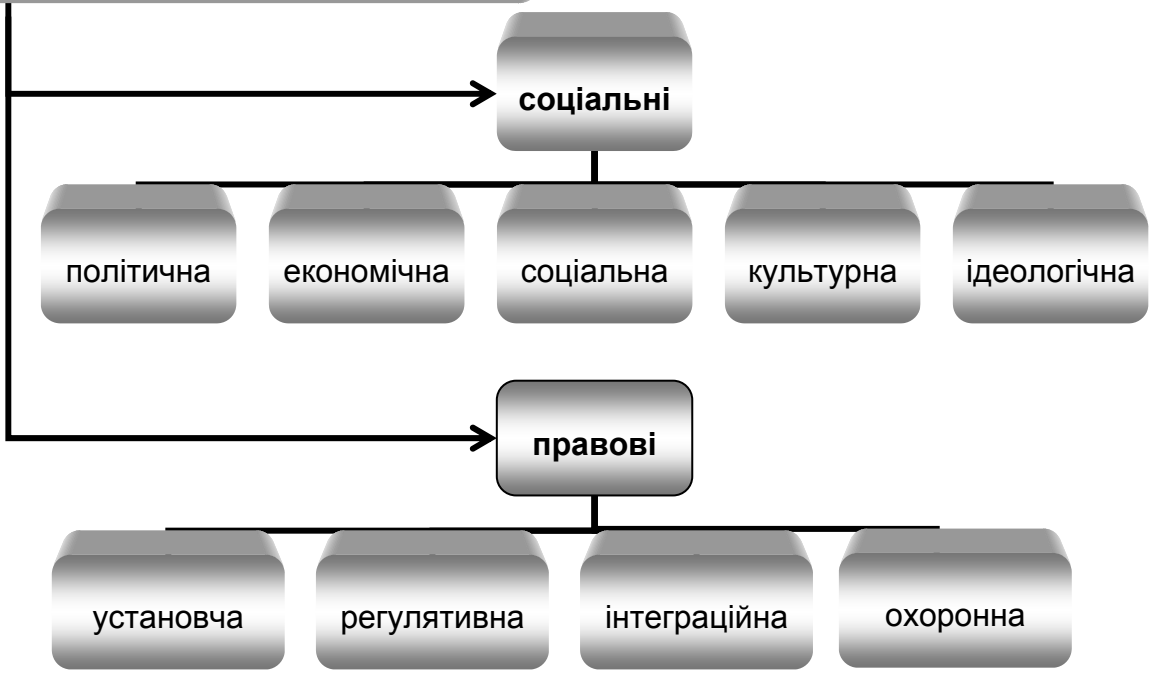
Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

Тема 2. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

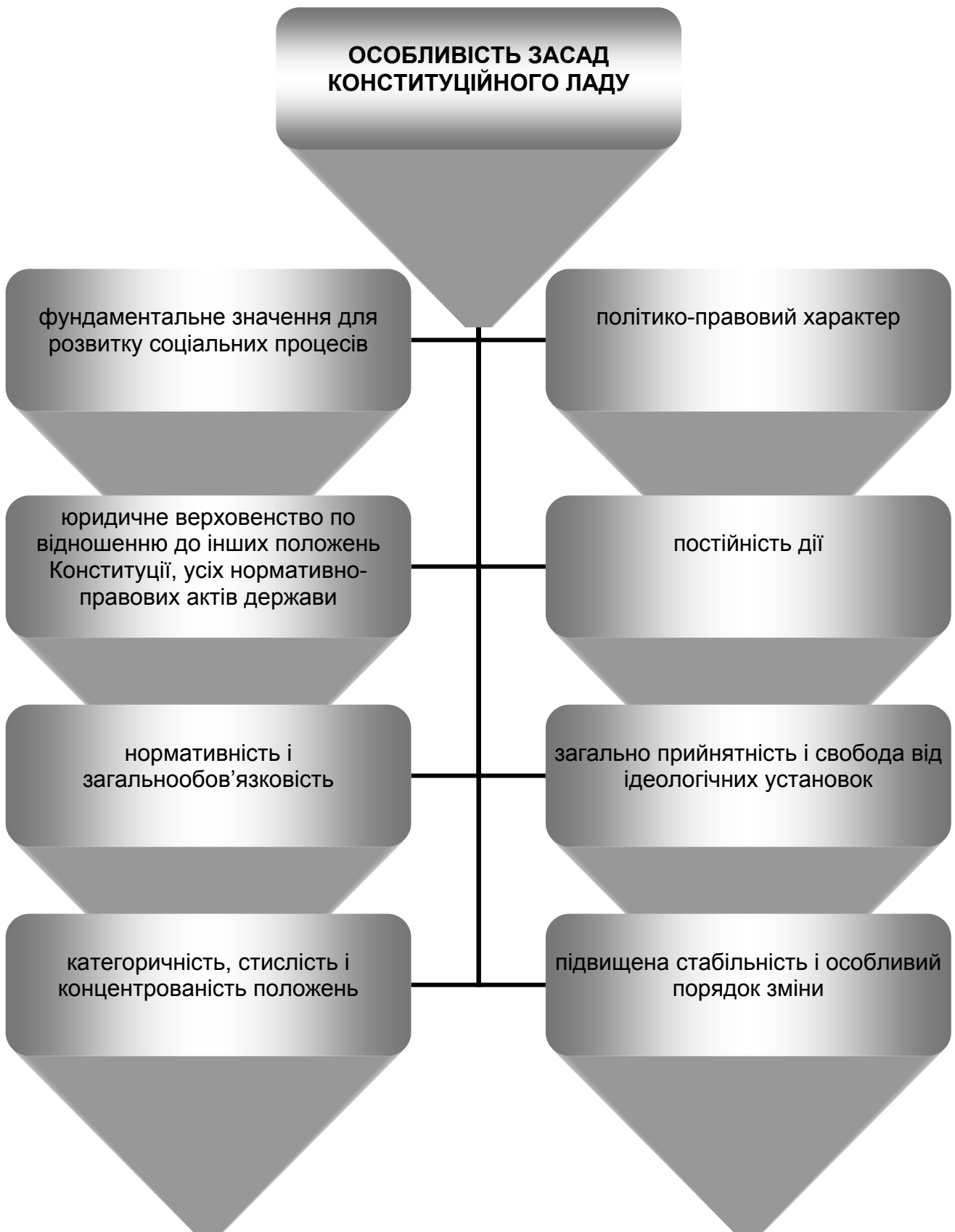
ФУНКЦІЇ КОНСТИТУЦІЇ - основні напрямки її впливу на суспільні відносини, які обумовлені соціальним призначенням конституції

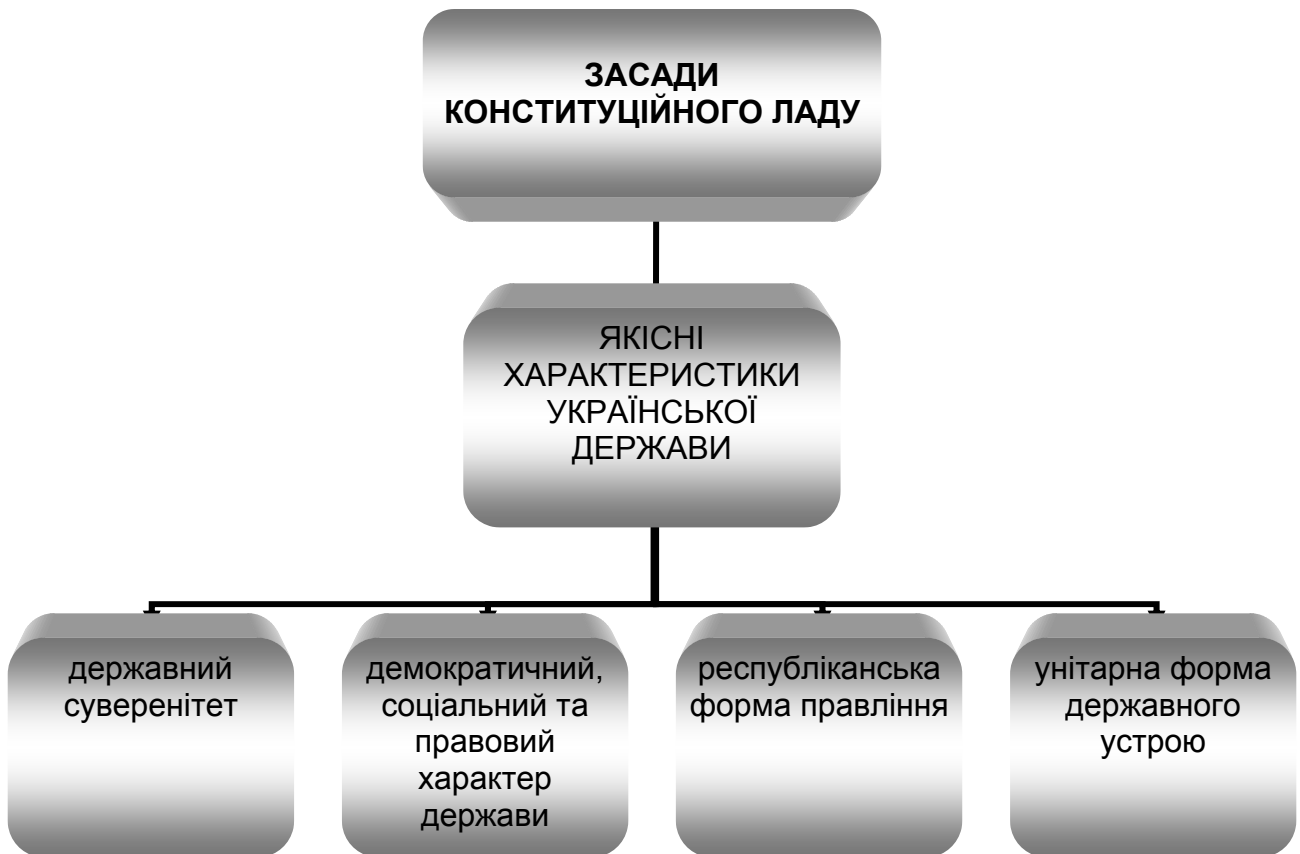
Тема 3. Засади конституційного ладу України

Тема 3. Засади конституційного ладу України

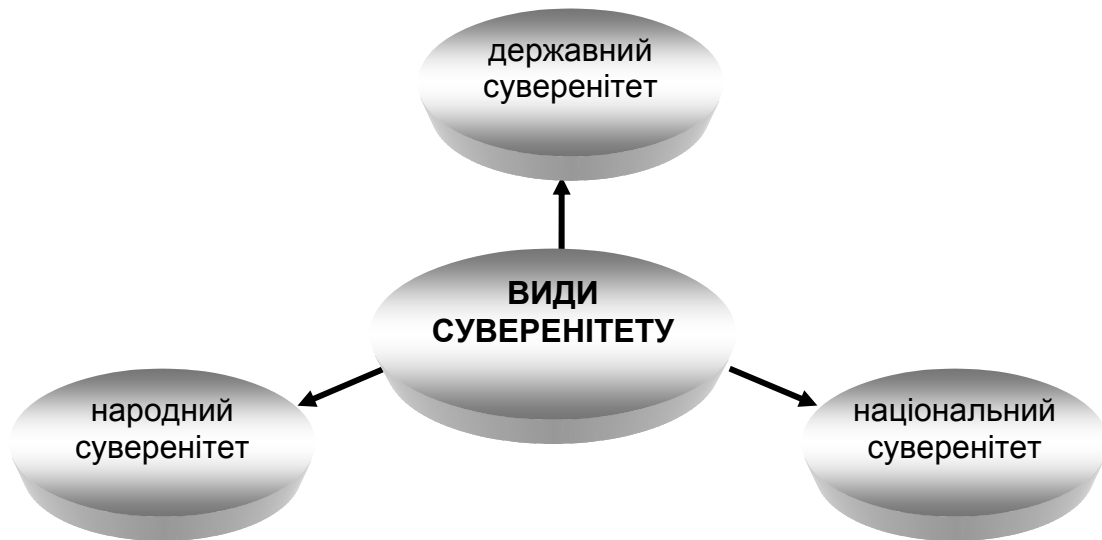
Тема 3. Засади конституційного ладу України

Тема 3. Засади конституційного ладу України

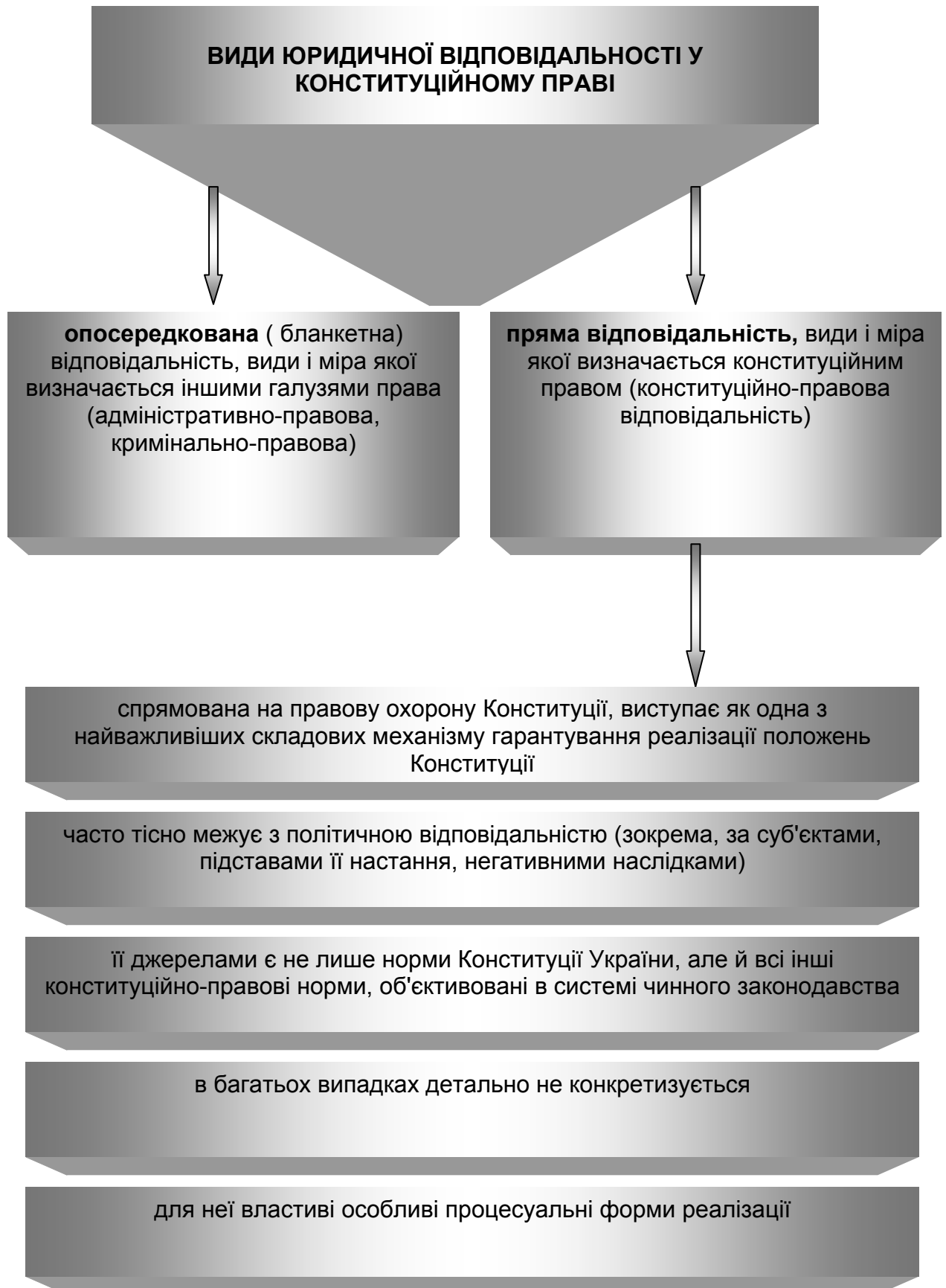
Тема 3. Засади конституційного ладу України

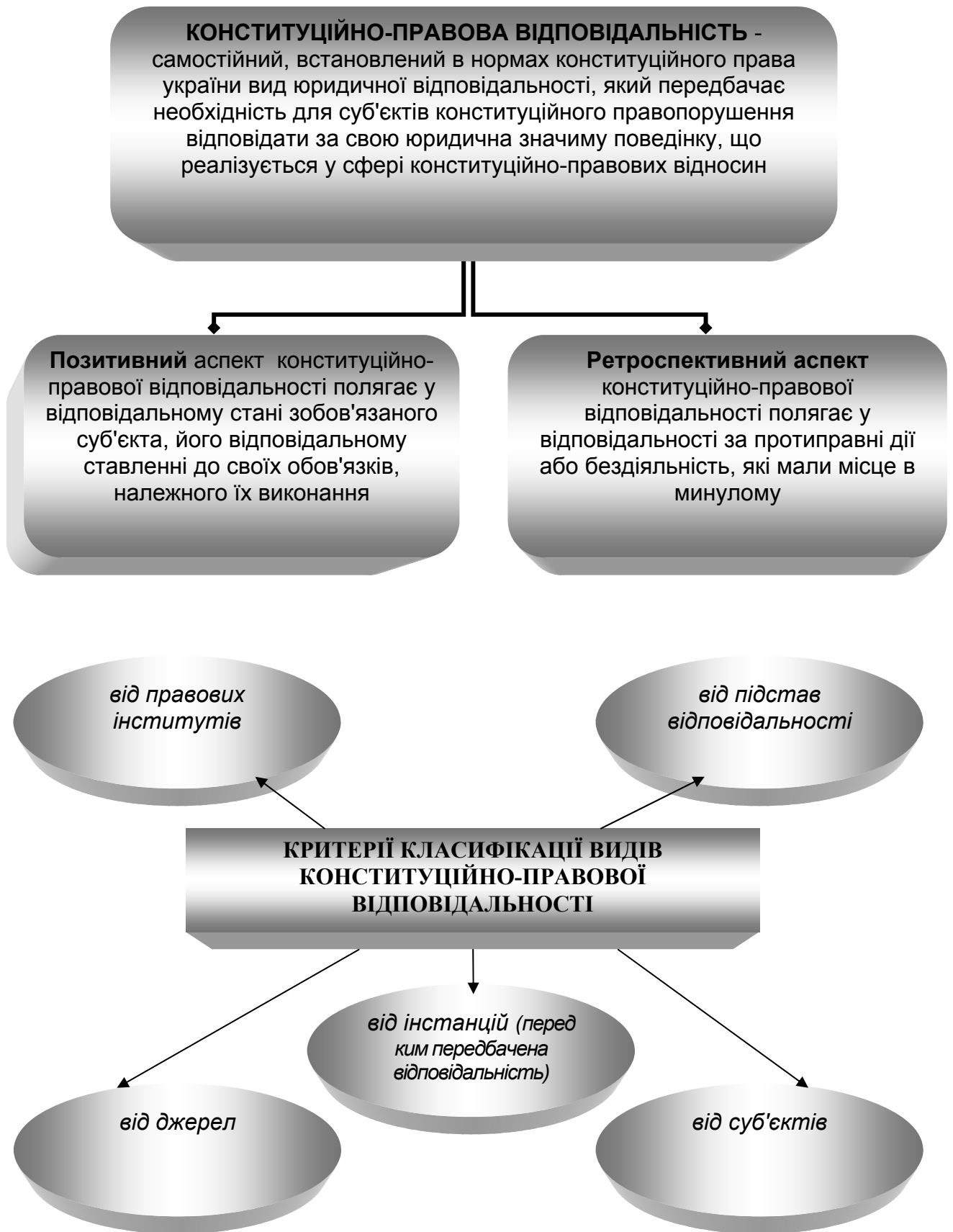
КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОЗНАКИ УКРАЇНИ ЯК СУВЕРЕННІ ДЕРЖАВИ	КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОЗНАКИ УКРАЇНИ ЯК ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ	КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОЗНАКИ УКРАЇНИ ЯК ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ
установчий характер державної влади України	реальний характер представницької демократії	верховенство права
територіальна цілісність	організація державної влади в Україні на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову	здійснення державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову
єдиний конституційний простір	конституційне закріплення та практична реалізація принципу ідеологічного і політичного плюралізму	вищий пріоритет прав і свобод людини і громадянина
громадянство	визнання та гарантованість місцевого самоврядування	незалежність суду
єдина грошово-кредитна система		законність управління
національні Збройні сили		правовий захист людини від порушення її прав державною владою та місцевим самоврядуванням
міжнародна правосуб'єктність		
офіційний статус державної мови		
державні символи		

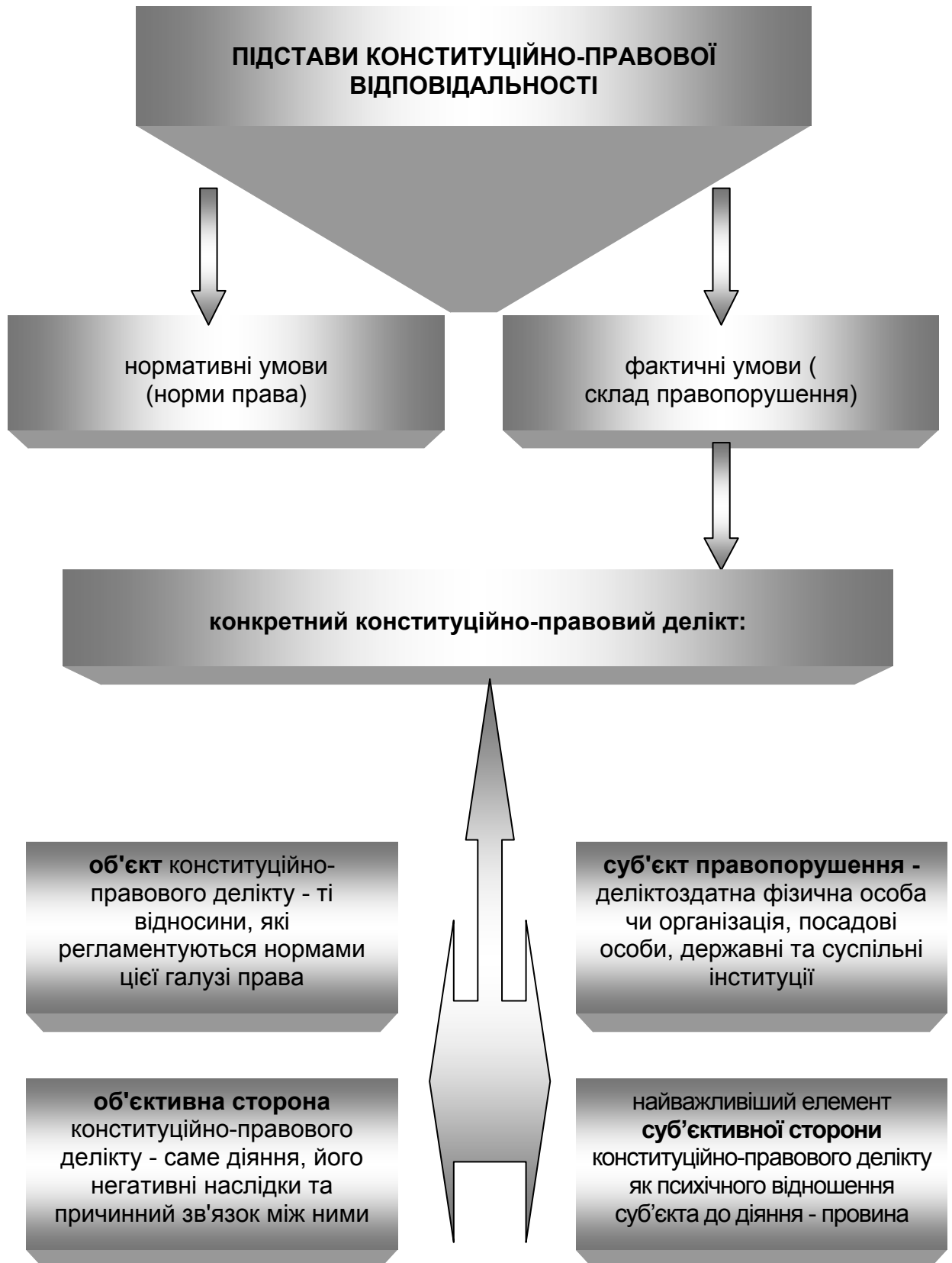
Тема 4. Конституційно - правова відповідальність як вид юридичної відповідальності

Тема 4. Конституційно - правова відповідальність як вид юридичної відповідальності

Тема 4. Конституційно - правова відповідальність як вид юридичної відповідальності

Тема 4. Конституційно - правова відповідальність як вид юридичної відповідальності

СУБ'ЄКТИ, УПОВНОВАЖЕНІ РОЗГЛЯДАТИ СПРАВИ ПРО КОНСТИТУЦІЙНІ ДЕЛІКТИ

Верховна Рада України

Президент України

Кабінет Міністрів України

органи правосуддя

органи місцевого самоврядування

ВИДИ САНКЦІЙ ЗА ХАРАКТЕРОМ ЇХ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

дострокове припинення повноважень органів публічної влади та їхніх посадових осіб

скасування, зупинення актів органів публічної влади та їхніх посадових осіб, накладання на них вето

встановлення обмежень щодо реалізації окремих конституційних прав і свобод відповідними суб'єктами конституційного права

Тема 5. Громадянство України

ГРОМАДЯНСТВО

- правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках

ЄДНІСТЬ ТА ВІДМІННІСТЬ ПОНЯТЬ «ЛЮДИНА», «ОСОБА», «ГРОМАДЯНИН»

Людина
– істота, яка сформувалась у результаті еволюції природи і належить до біологічного виду

Особа
– людина, яка сформувалась у певному суспільстві і перебуває у зв'язку із ним

Громадянин - особа, яка набула громадянство України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України

Тема 5. Громадянство України

ПРИНЦИПИ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

Єдиного громадянства

Запобігання виникненню випадків
безгромадянства

Неможливості позбавлення громадянина України
громадянства України

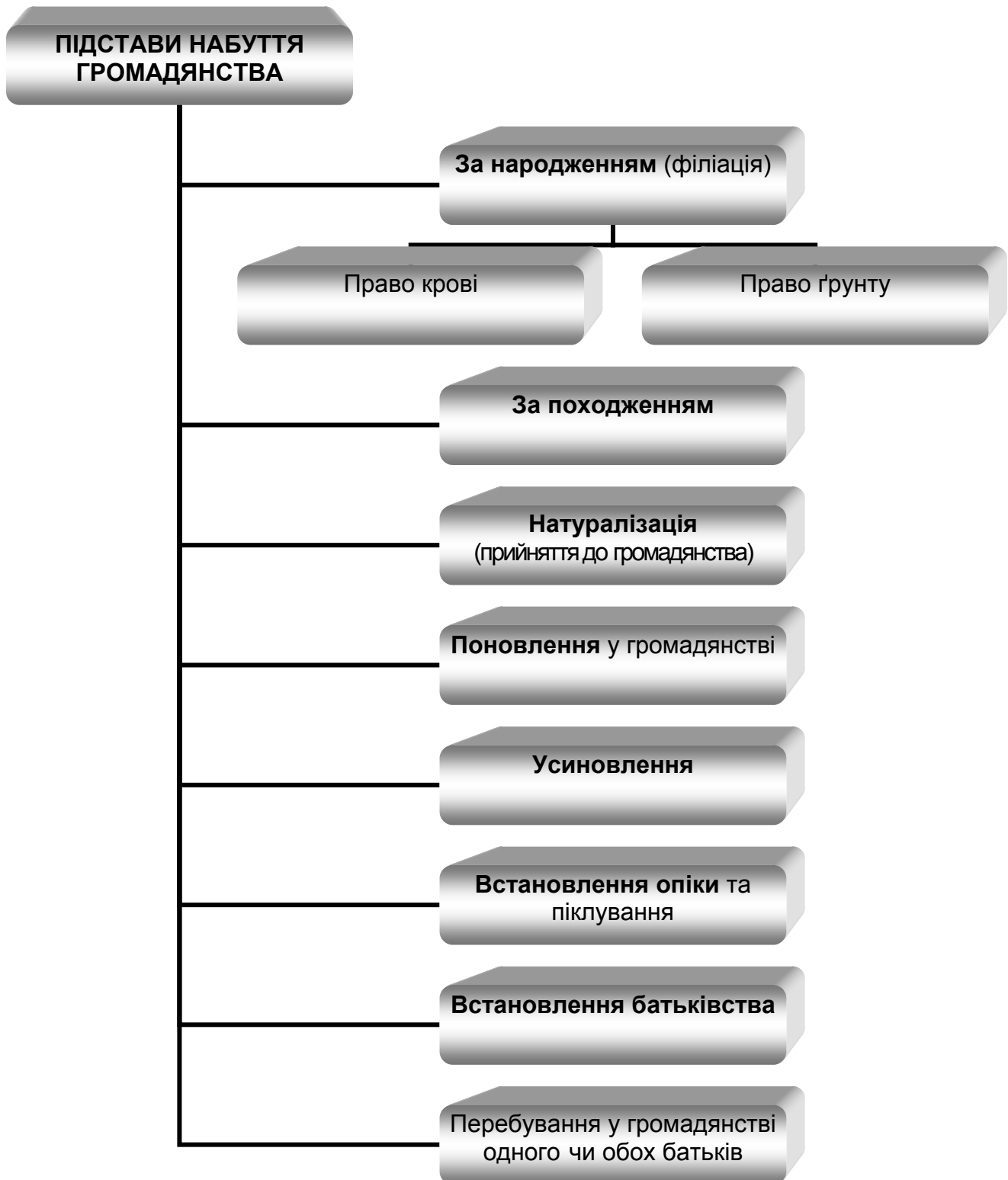
Визнання права громадянина України на зміну
громадянства

Неможливості автоматичного набуття
громадянства України іноземцем чи особою без
громадянства внаслідок укладення шлюбу з
громадянином України або набуття
громадянства України його дружиною
(чоловіком) та автоматичного припинення
громадянства України одним з подружжя
внаслідок припинення шлюбу або припинення
громадянства України другим з подружжя

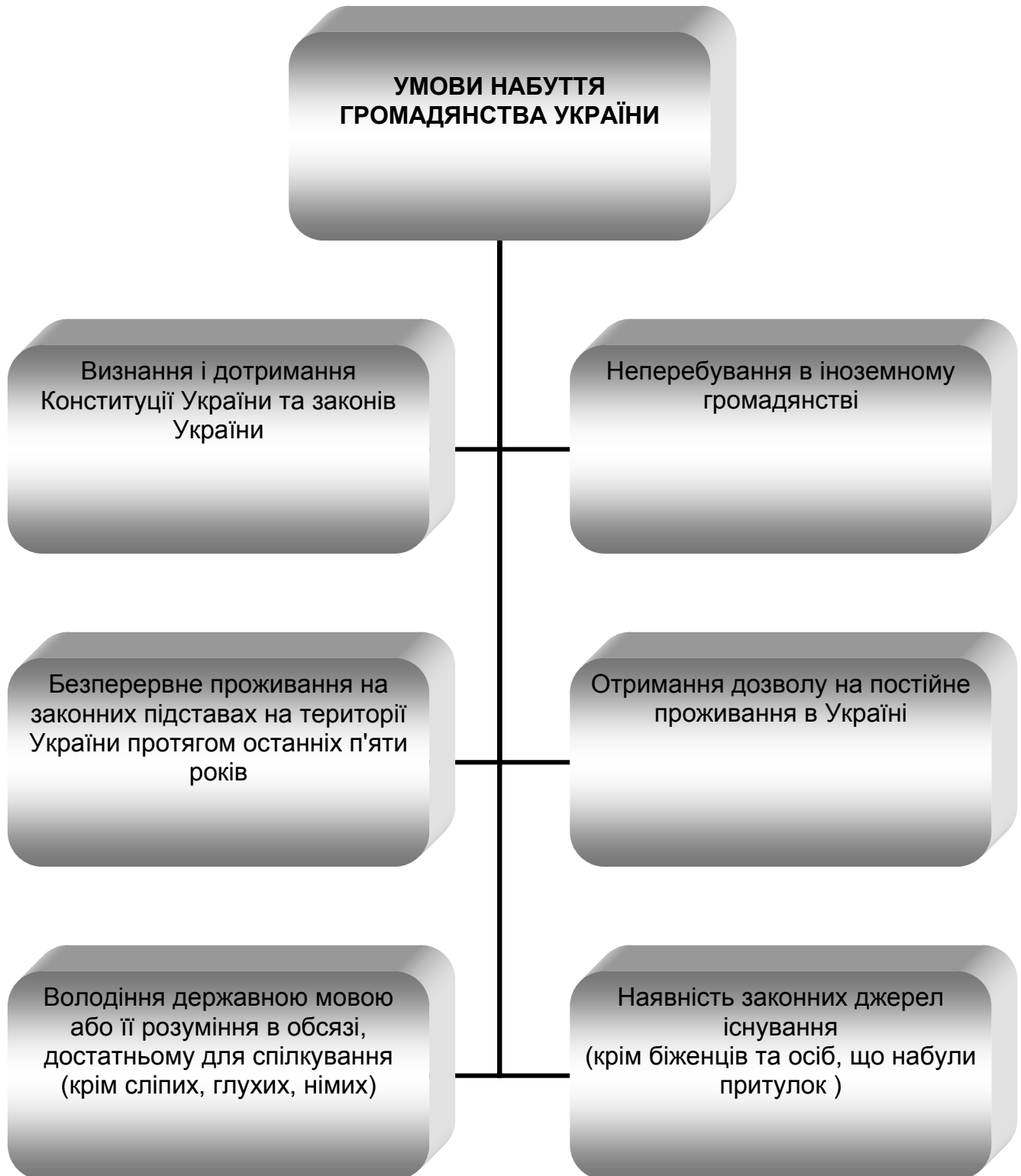
Рівності перед законом громадян України
незалежно від підстав, порядку і моменту набуття
ними громадянства України

Збереження громадянства України незалежно від
місця проживання громадянина України

Тема 5. Громадянство України

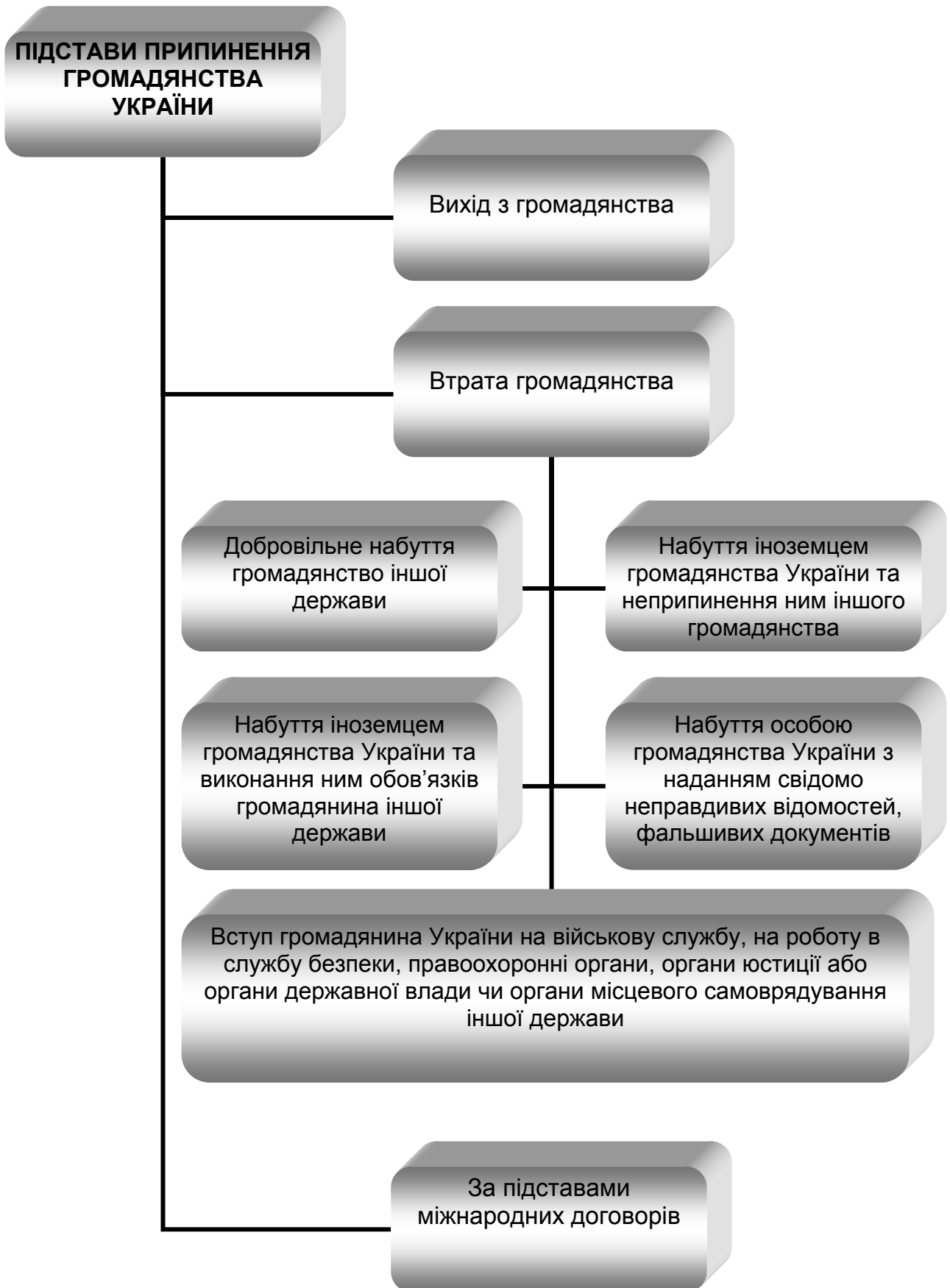

Тема 5. Громадянство України

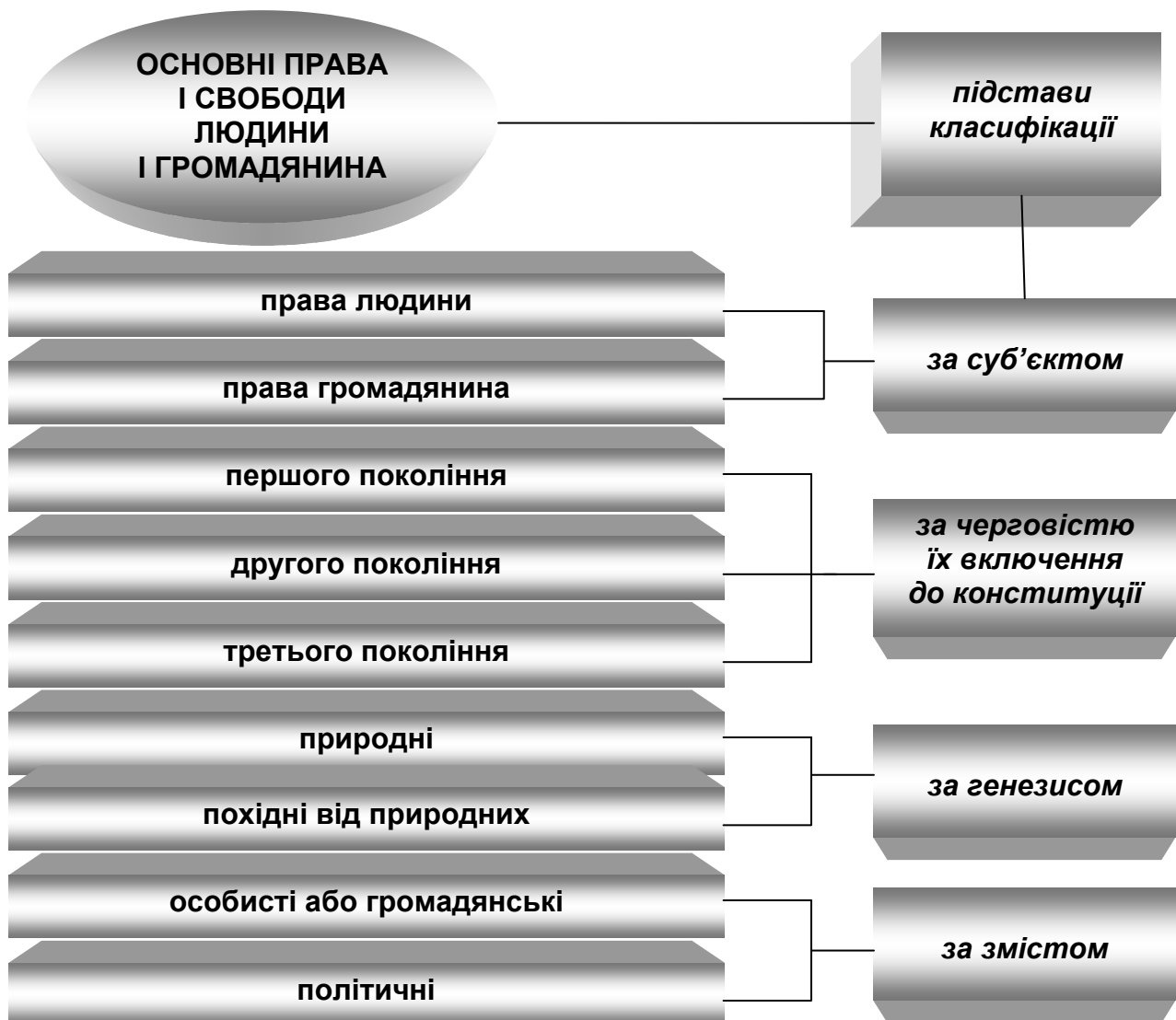
Тема 5. Громадянство України

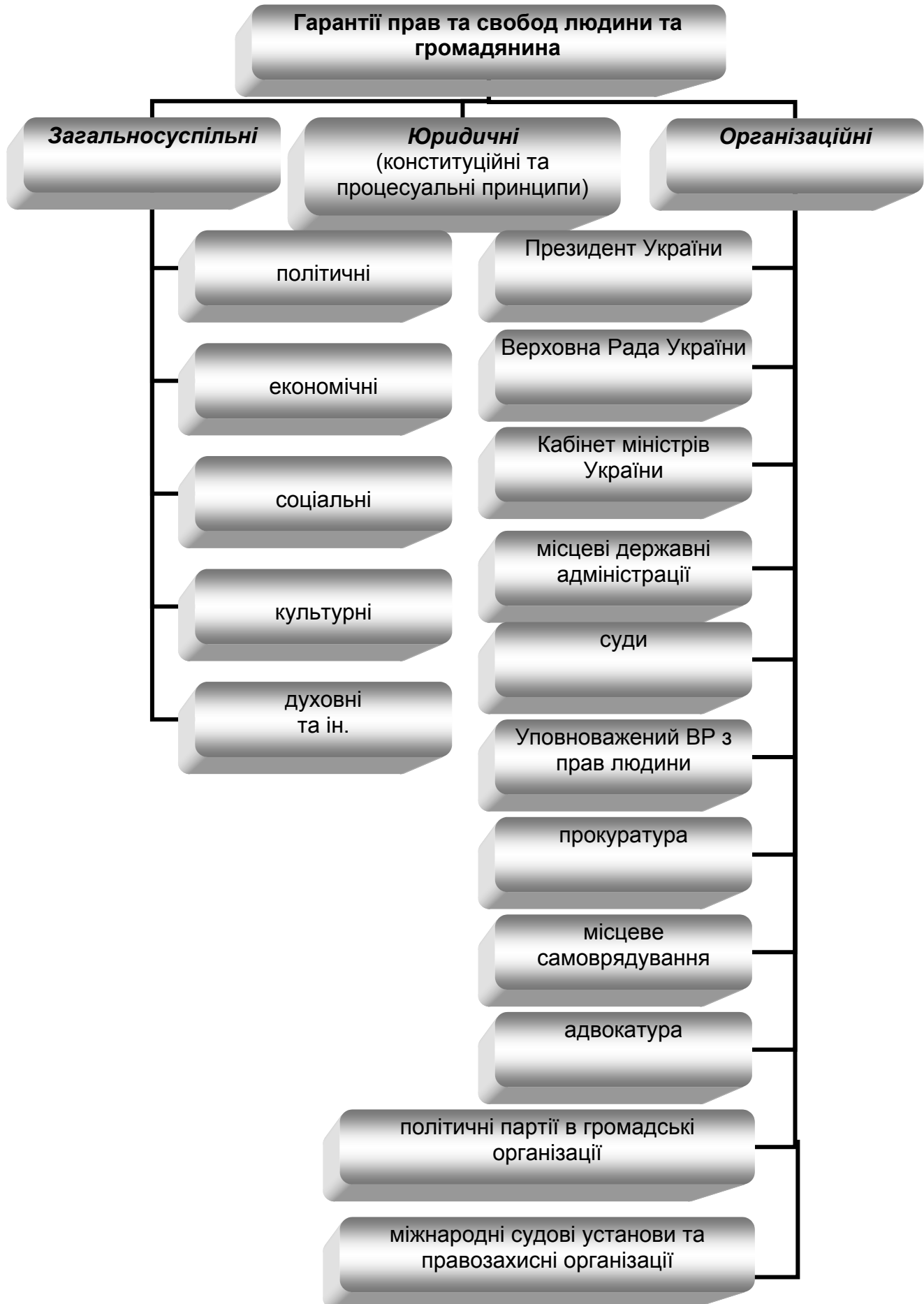
Тема 6. Основи правового статусу громадян України

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

це сукупність основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, які визначають положення особи у суспільстві

Тема 6. Основи правового статусу громадян України

Тема 6. Основи правового статусу громадян України

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

вихідні начала, на основі яких визначаються зміст і умови реалізації прав, свобод і обов'язків людини і громадянина (*юридичні гарантії*)

принцип вільності і рівності людей у своїй гідності та правах (ст. 21)

принцип невідчужуваності й непорушності прав і свобод людини, який означає, що закріплені Конституцією України права і свободи людини є незворотними (ст. 21)

принцип невичерпності прав і свобод людини й громадянина, закріплених Конституцією - коло прав і свобод людини й громадянина, закріплених Конституцією України, може розширюватися (ст. 22)

принцип гарантованості і довічності прав і свобод, за яким конституційні права і свободи не можуть бути скасовані (ст. 22)

принцип права на вільний розвиток особистості - кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших осіб, має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості (ст. 23)

принцип рівності конституційних прав і свобод громадян та їх рівності перед законом, згідно з яким не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (ст. 24)

принцип права громадянства і його зміни, який означає, що громадянин України не може бути позбавлений громадянства й права на зміну громадянства (ст. 25)

принцип національного режиму для іноземців і осіб без громадянства - іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть ті самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України (ст. 26)

Тема 6. Основи правового статусу громадян України

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИ (юридичні гарантії)

принцип права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, - кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності цих органів або осіб (ст. 55)

принцип права на інформацію щодо своїх прав і обов'язків, - кожному гарантується право знати свої права й обов'язки; закони та інші нормативно-правові акти, які визначають права й обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення в порядку, вст-му законом; закони та інші акти, які визначають права й обов'язки громадян, але не доведені до відома населення у порядку, вст-му законом, не є

принцип права на правову допомогу, який означає, зокрема, що кожний є вільним у виборі захисника своїх прав і що у випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно (ст. 59)

принцип недопустимості подвійного притягнення до юридичної відповідальності одного виду (кримінальної, адміністративної тощо) за одне й те саме правопорушення (ст. 61)

принцип звільнення від відповідальності за відмову давати показання або пояснення, відповідно до якого особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів, кого яких визначається законом (ст. 63)

принцип відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, що завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повн-жень (ст. 56)

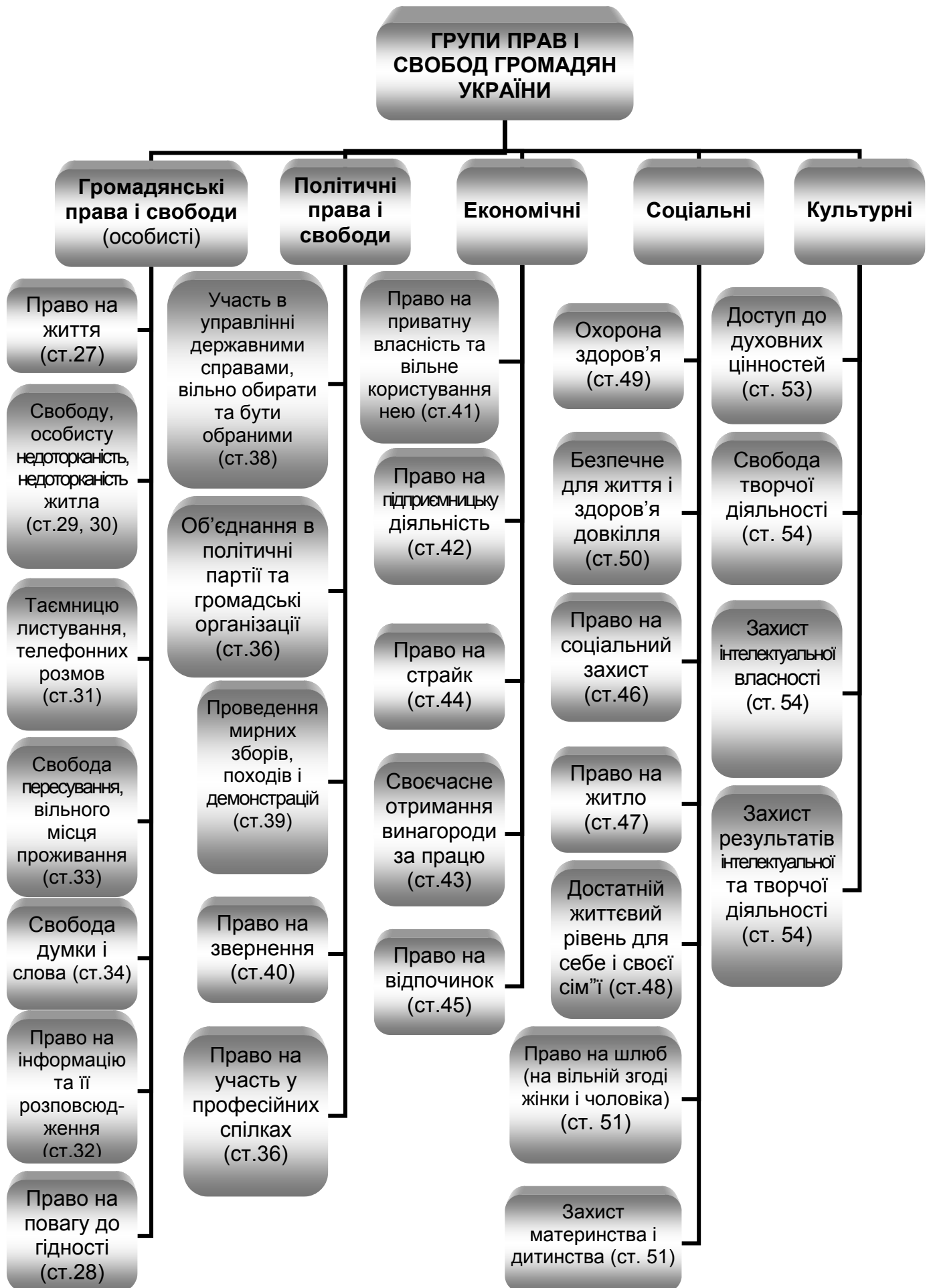
принцип недопустимості зворотної дії закону, згідно з яким закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи, і що ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення (ст. 58)

принцип необов'язковості виконання явно злочинного розпорядження чи наказу (ст. 60)

принцип (презумпція) невинності особи - особа вважається невинною у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду, і що ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину (ст. 62)

принцип недопустимості обмеження конституційних прав і свобод, за яким конституційні права та свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (ст. 64)

Тема 6. Основи правового статусу громадян України

Тема 6. Основи правового статусу громадян України

ОСНОВНІ ОBOB'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

не заподіювати шкоди природі,
культурній спадщині,
відшкодувати завдані ним
збитки (ст. 66)

сплачувати податки і збори
(ст. 67)

неухильно дотримуватися
Конституції України та Законів
України, не посягати на права і
свободи, честь і гідність інших
людей (ст. 68)

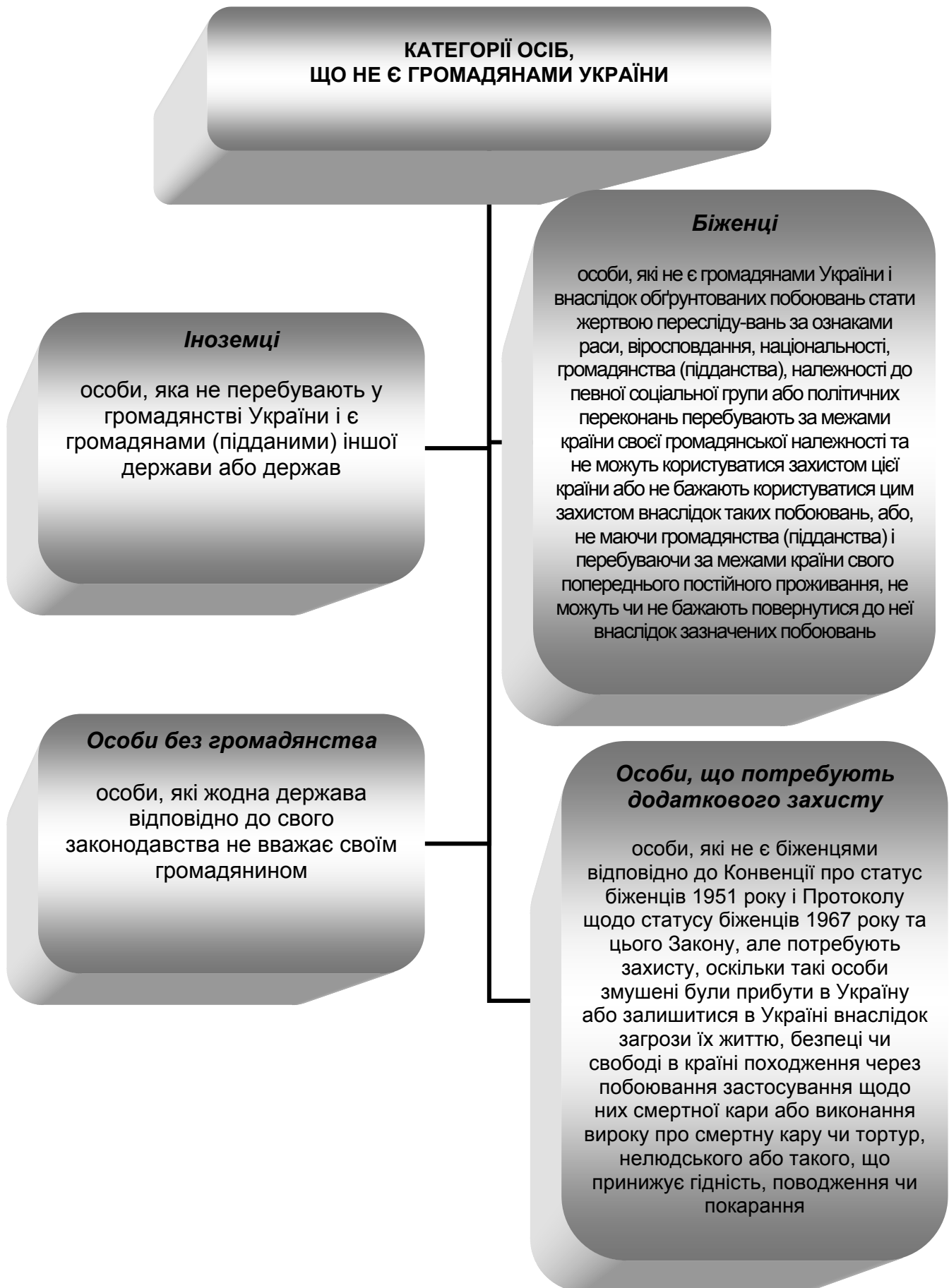
ОСНОВНІ ОBOB'ЯЗКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

захищати Вітчизну,
незалежність і територіальну
цілісність України, шанувати її
державні символи (ст. 65)

отримати повну загальну
середню освіту (ст.53)

батьки - утримувати своїх дітей
до їх повноліття,
повнолітні діти - піклуватися про
своїх непрацездатних батьків
(ст. 51)

Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства

Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства

ПІДСТАВИ ЗАКОННОГО ПЕРЕБУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

імміграція в Україну на постійне проживання

визнання біженцями та надання притулку

визнання особами, що потребують додаткового захисту або яким надано тимчасовий захист в Україні

працевлаштування в Україні

участь у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги

проповідування релігійних віровчень, виконання релігійних обрядів за запрошенням релігійних організацій

участь у діяльності філій, відділень, представництв громадських неурядових організацій, банків, суб'єктів господарювання іноземних країн

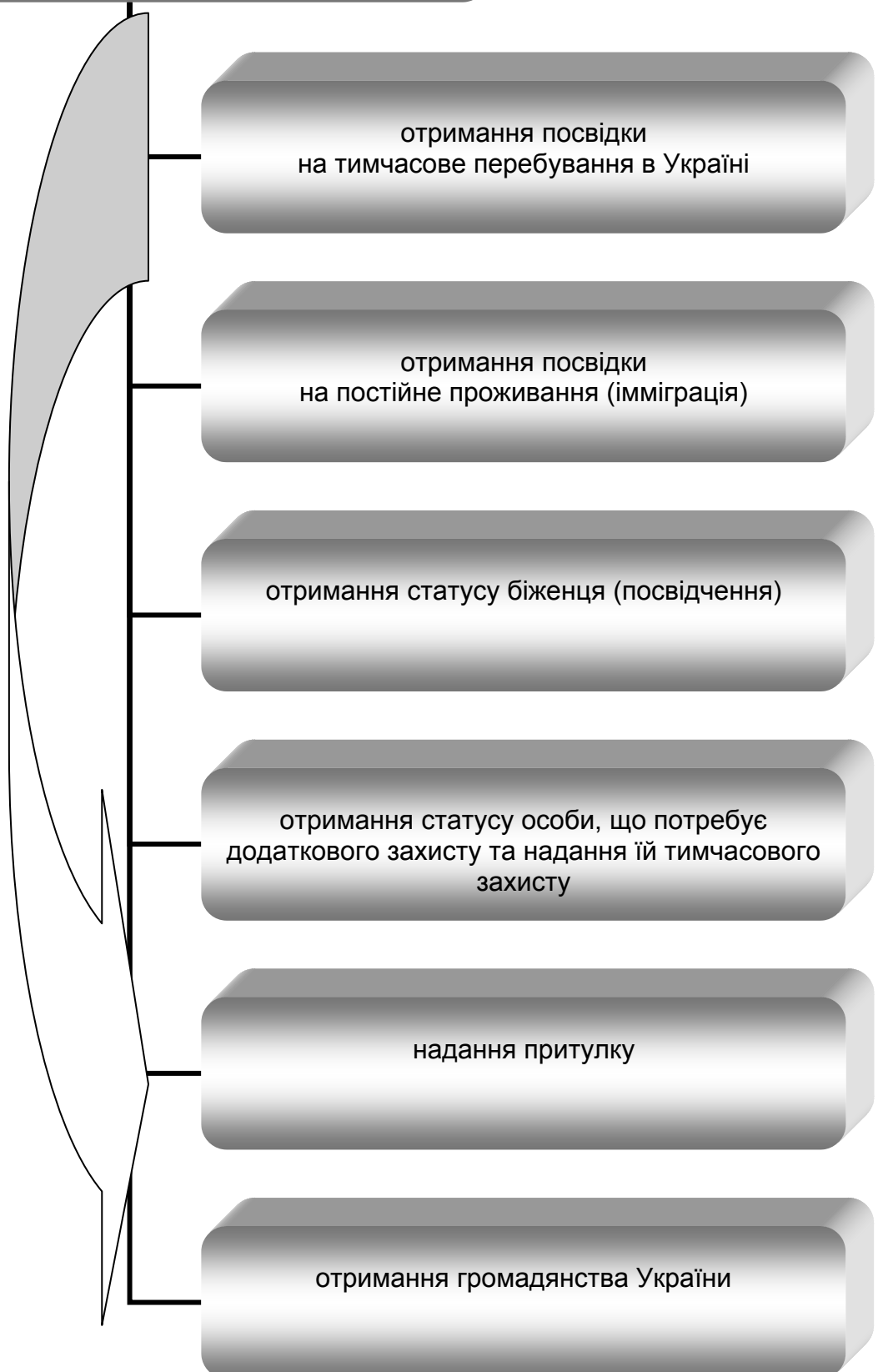
проведення культурної, наукової освітньої діяльності згідно з міжнародними договорами

з метою навчання

з метою воз'єднання з сім'єю

Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства

НАСЛІДКИ ПЕРЕБУВАННЯ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства

ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

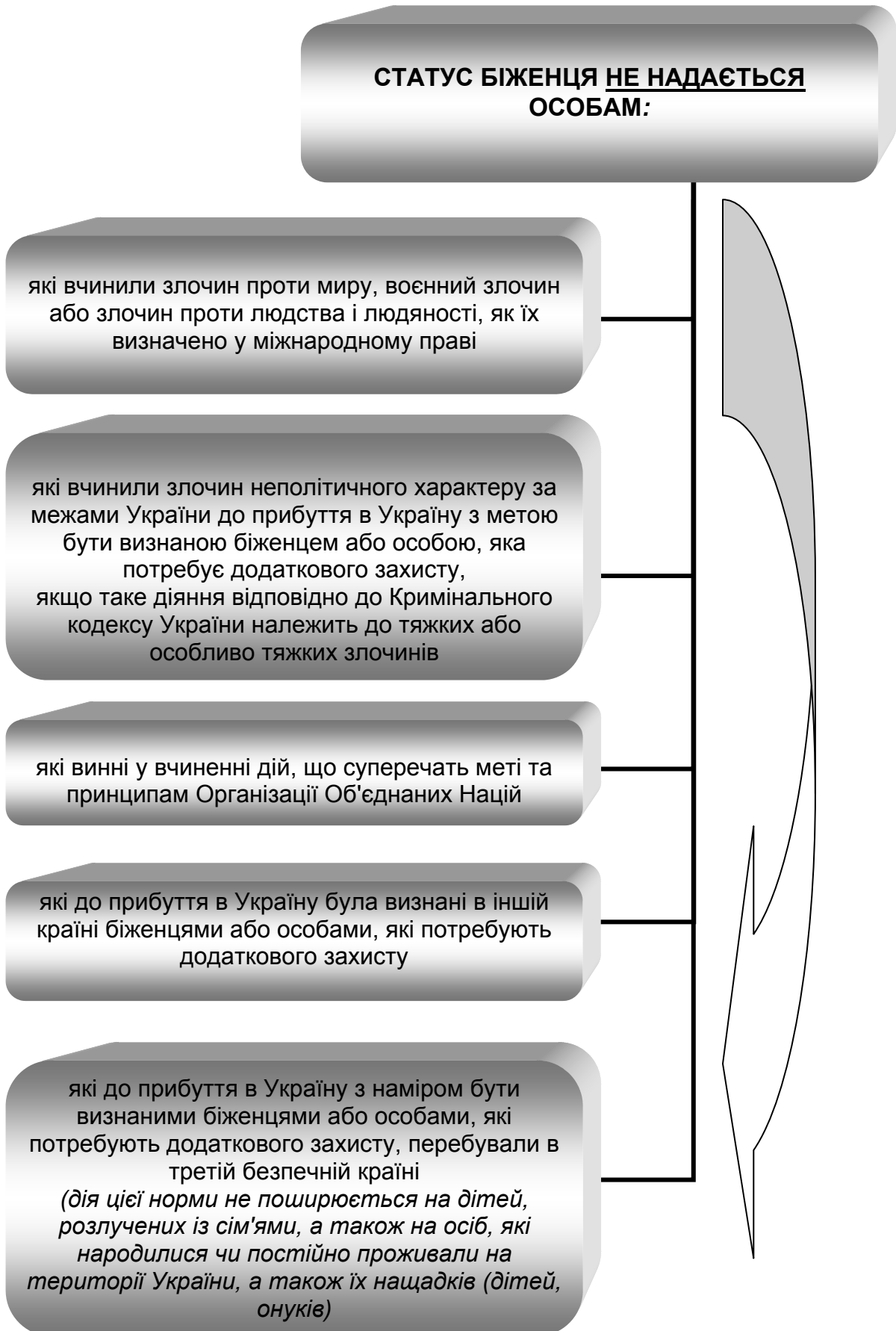
особи користуються тими ж самими правами й свободами, виконують ті ж самі обов'язки, що і громадяни України, а також підлягають відповідальності на загальних підставах (*національний режим*)

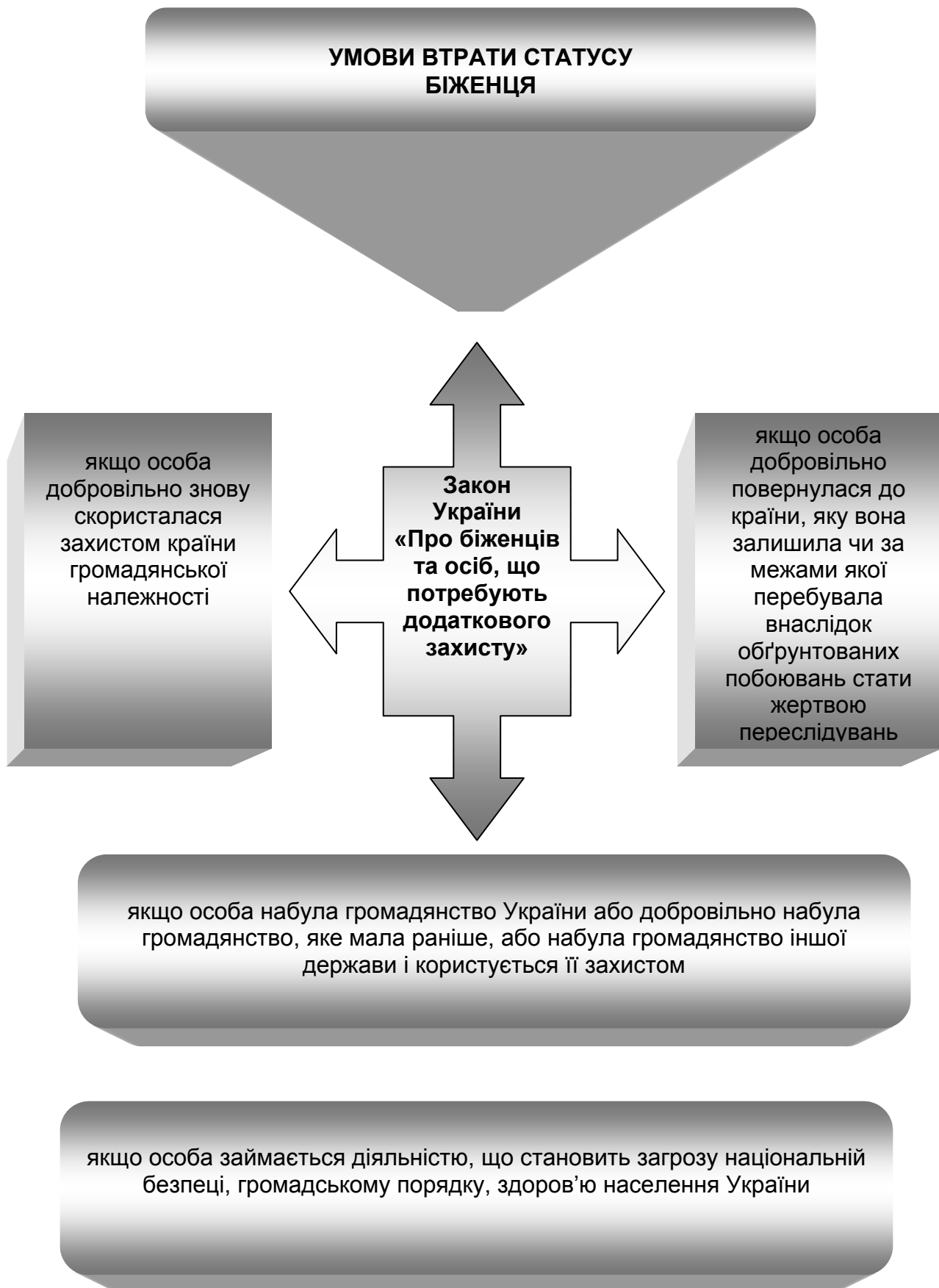
УМОВИ ОТРИМАННЯ ІНОЗЕМЦЕМ АБО ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ПОСВІДКИ НА ПОСТІЙНЕ ПРОЖИВАННЯ

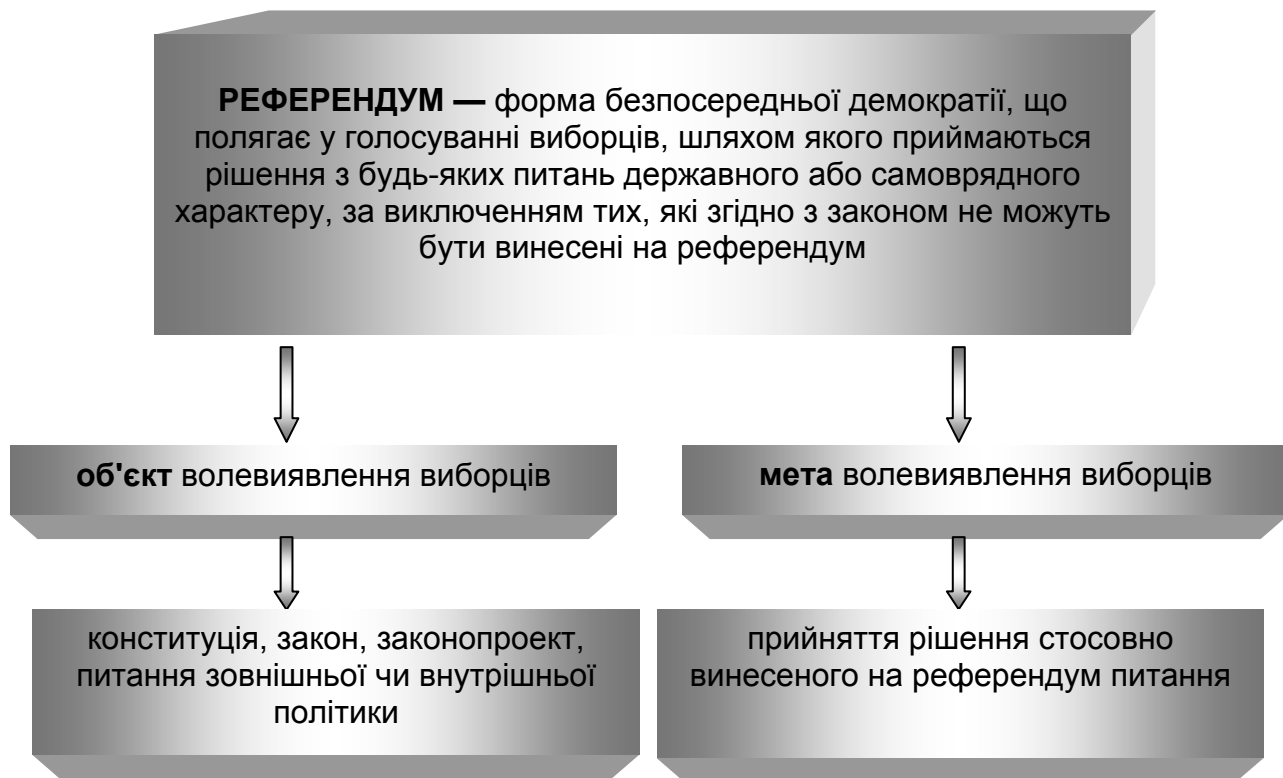
Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства

Тема 7. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства

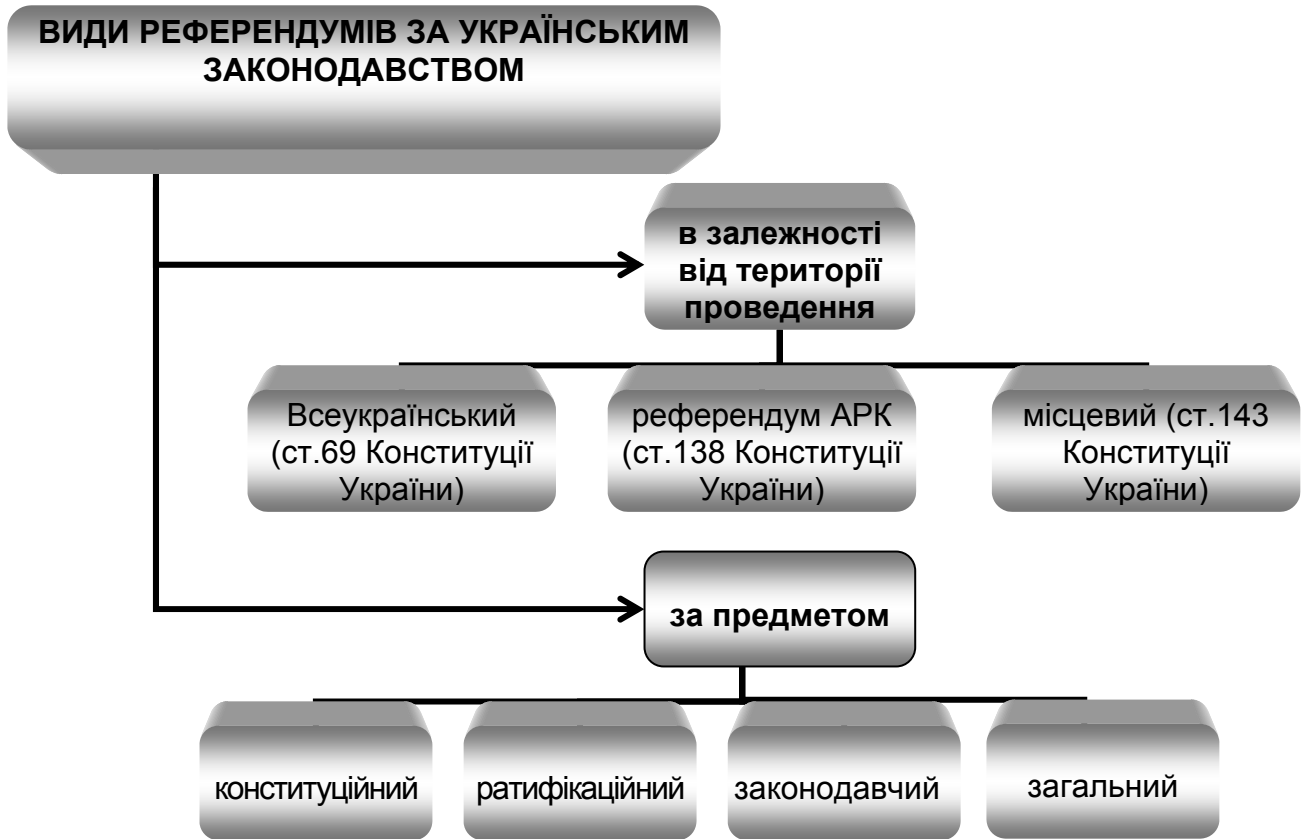

Тема 8. Референдуми в Україні

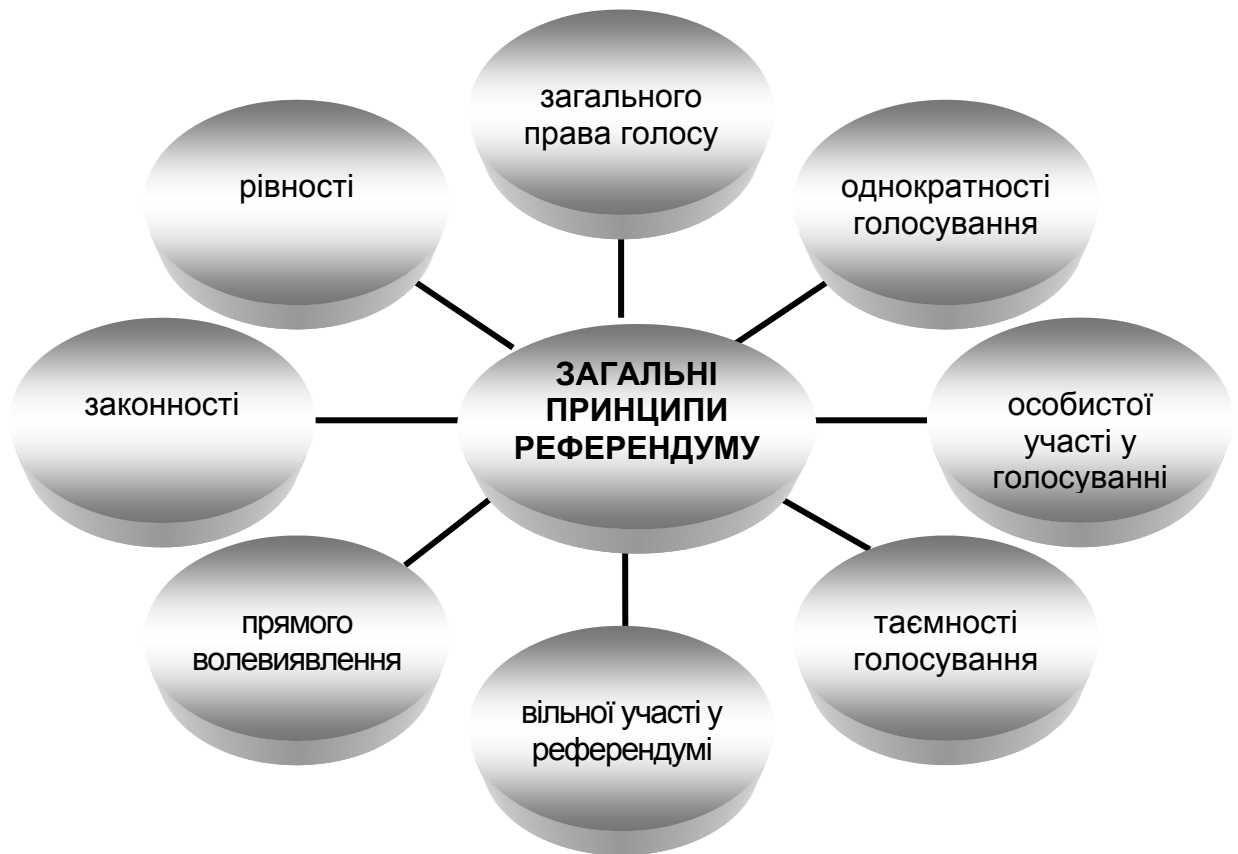

КЛАСИФІКАЦІЯ РЕФЕРЕНДУМІВ	
<i>Критерій класифікації</i>	<i>Види референдумів</i>
юридична сила прийнятого референдумом рішення	<ul style="list-style-type: none"> ➤ консультативний ➤ імперативний
територія проведення референдуму	<ul style="list-style-type: none"> ➤ загальнодержавний ➤ місцевий
спосіб проведення референдуму	<ul style="list-style-type: none"> ➤ обов'язковий ➤ факультативний
предмет (формула) референдуму	<ul style="list-style-type: none"> ➤ конституційний ➤ законодавчий ➤ міжнародно-правовий ➤ адміністративний
час проведення референдуму	<ul style="list-style-type: none"> ➤ допарламентський ➤ післяпарламентський ➤ позапарламентський
ініціатор проведення референдуму	<ul style="list-style-type: none"> ➤ з ініціативи органу державної влади або органу місцевого самоврядування ➤ петиційний (референдум, який проводиться за вимогою громадян)
характер рішення, прийнятого шляхом референдуму	<ul style="list-style-type: none"> ➤ затверджувальний (ратифікаційний) ➤ скасовувальний (скасування акту парламенту або органу місцевого самоврядування, який уже набув чинності)

Тема 8. Референдуми в Україні

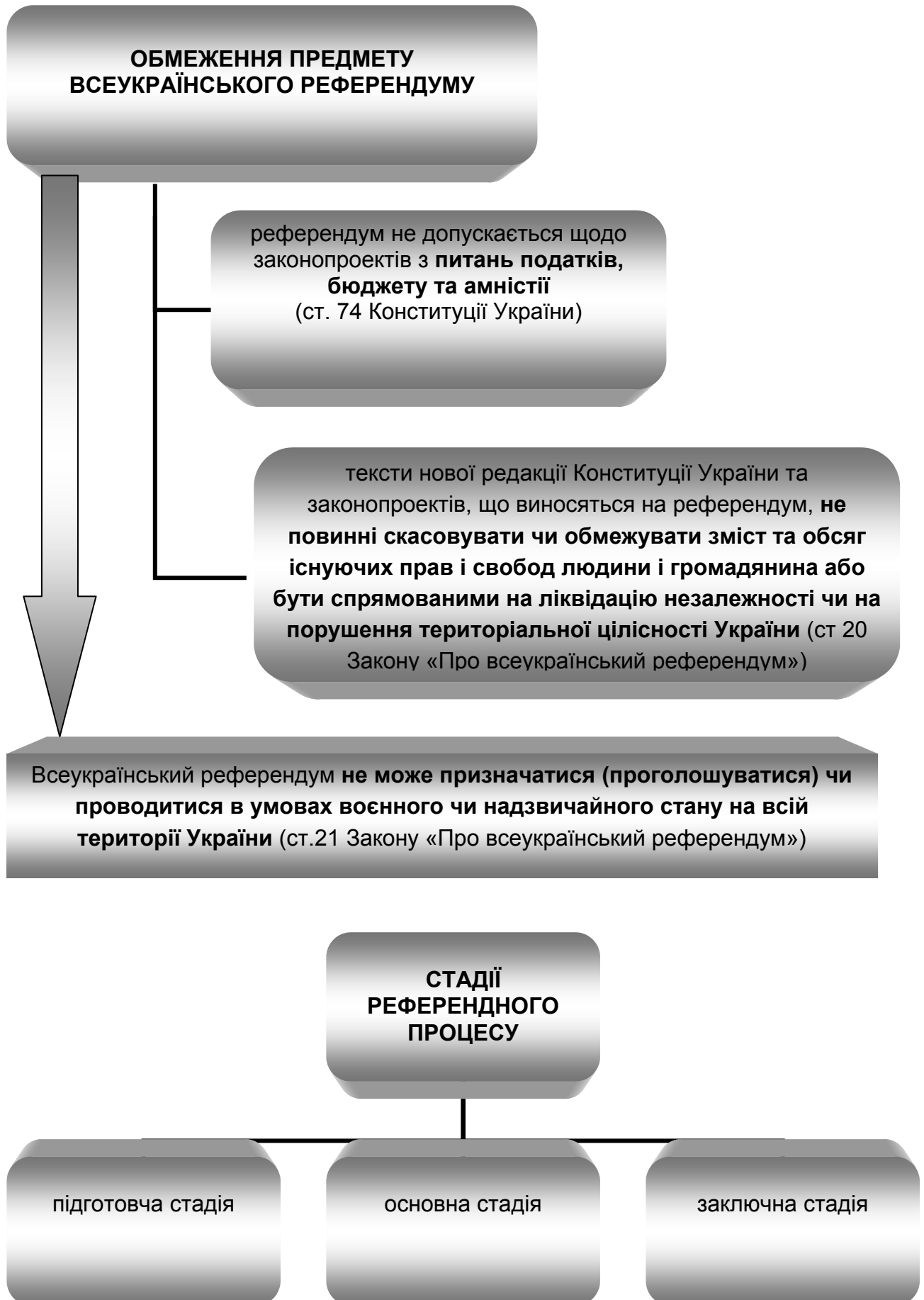

Тема 8. Референдуми в Україні

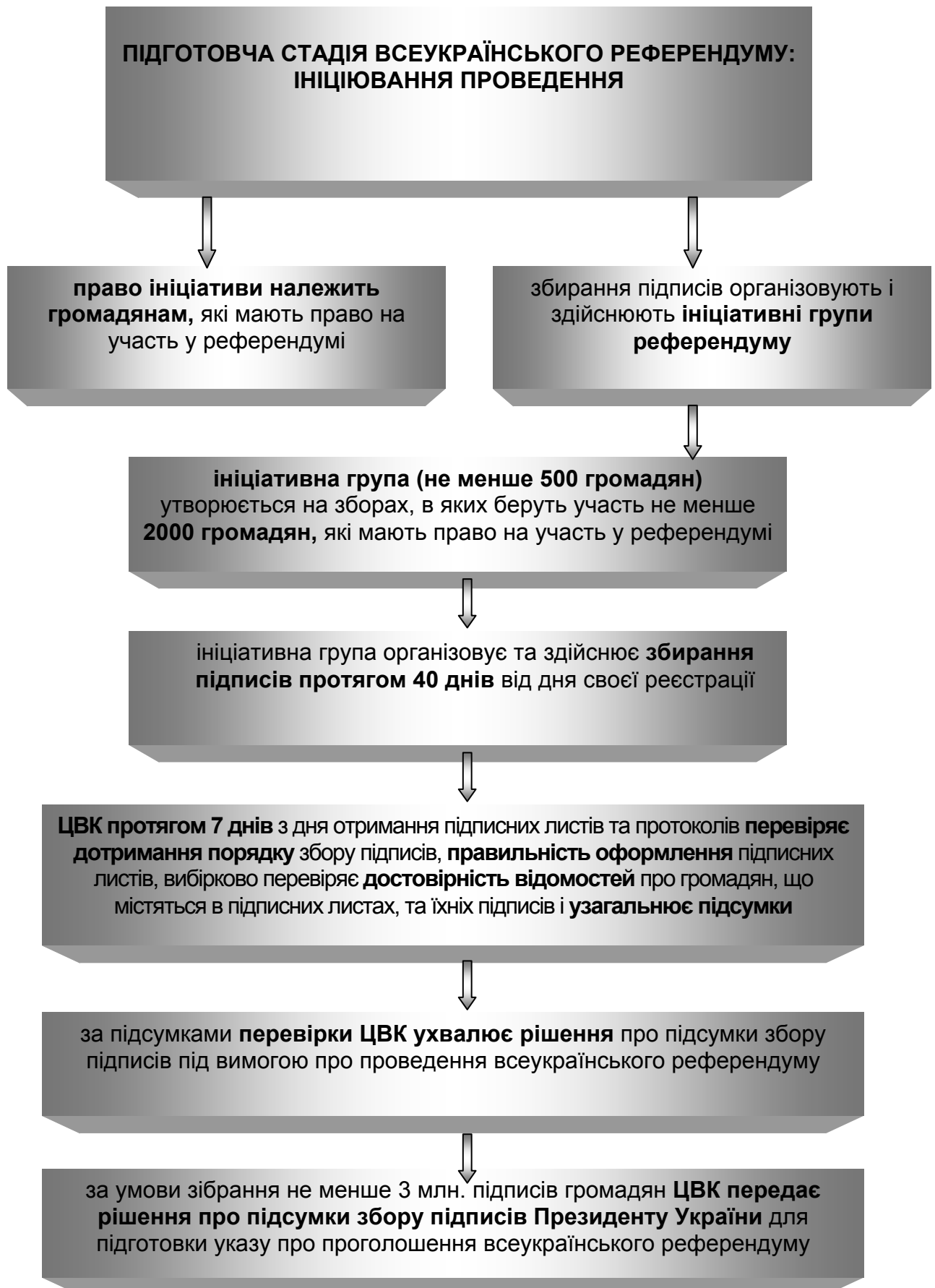
Тема 8. Референдуми в Україні

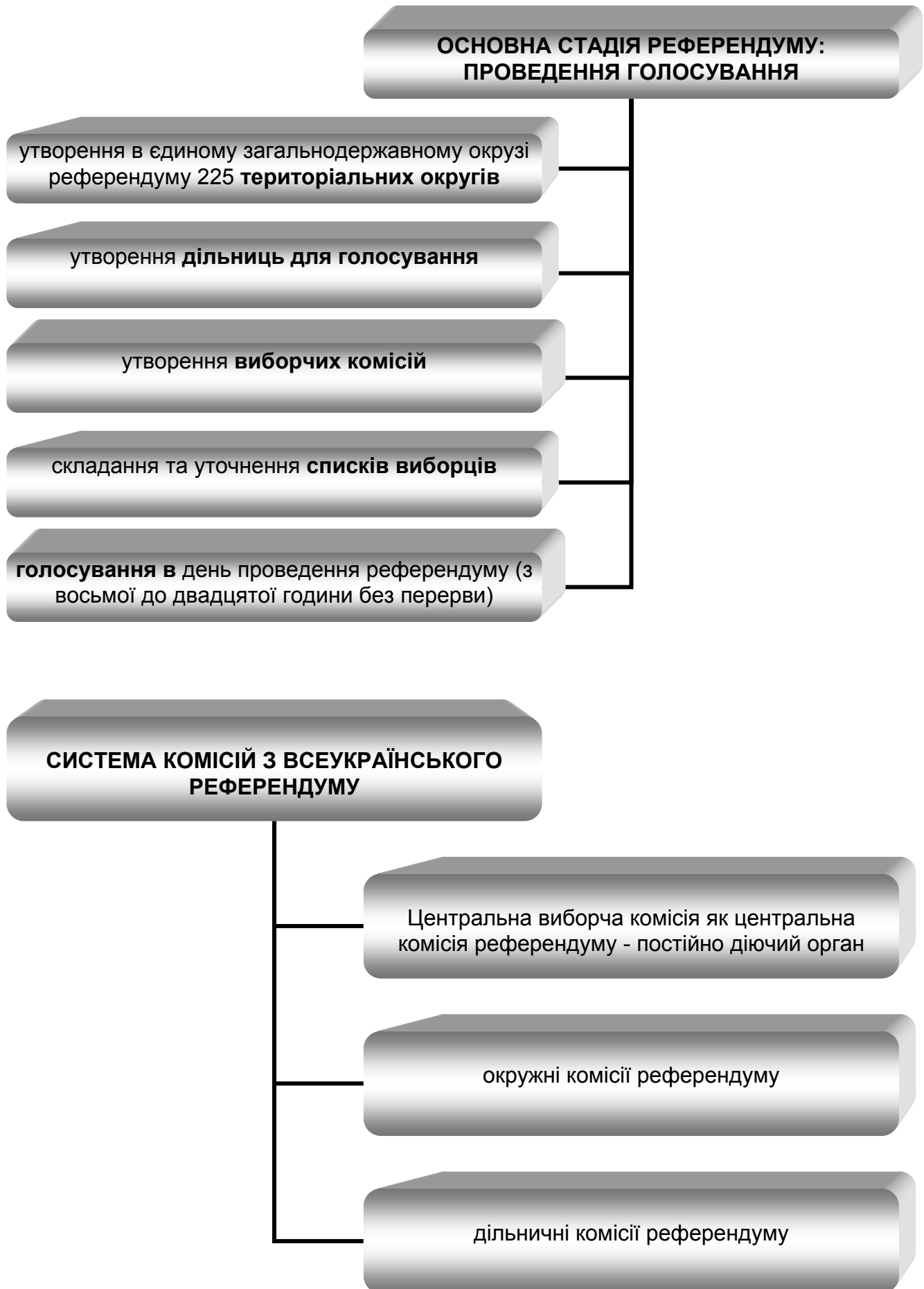
Тема 8. Референдуми в Україні

Тема 8. Референдуми в Україні

Тема 8. Референдуми в Україні

Тема 8. Референдуми в Україні

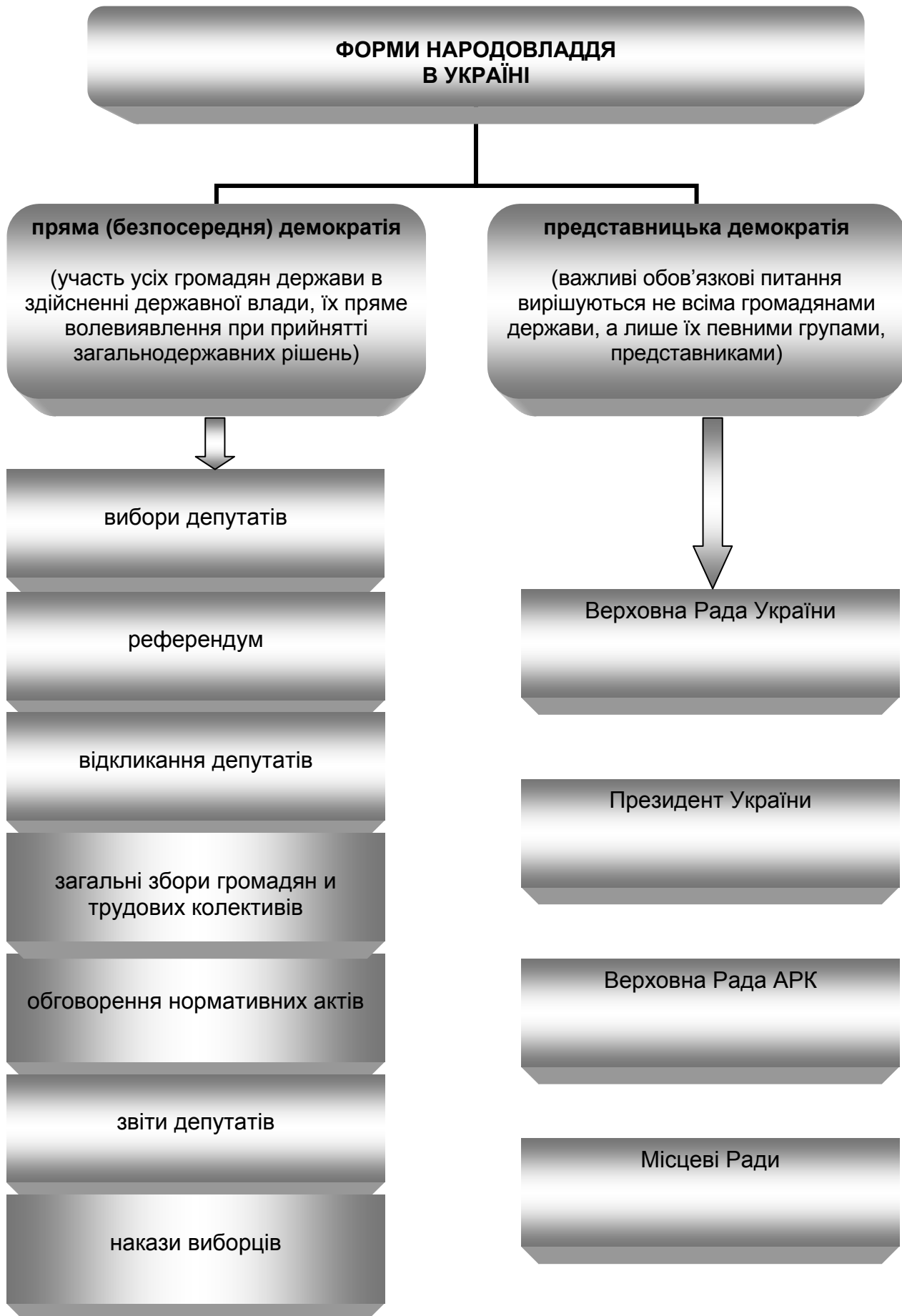

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РЕФЕРЕНДУМИ	
Адміністративно-правова відповідальність	Кримінально-правова відповідальність
<p>Стаття 212 -7 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порухення порядку ведення Державного реєстру виборців, порядку подання відомостей про виборців до органів Державного реєстру виборців, виборчих комісій, порядку складання та подання списків виборців, списків громадян України, які мають право брати участь у референдумі, та використання таких списків</p>	<p>Стаття 157 Кримінального кодексу України. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача</p>
<p>Стаття 212-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порухення права громадянина на ознайомлення з відомостями Державного реєстру виборців, зі списком виборців, списком громадян, які мають право брати участь у референдумі</p>	<p>Стаття 158 Кримінального кодексу України. Фальсифікація виборчих документів, документів референдуму чи фальсифікація підсумків голосування, надання неправдивих відомостей до органів Державного реєстру виборців чи фальсифікація відомостей Державного реєстру виборців</p>

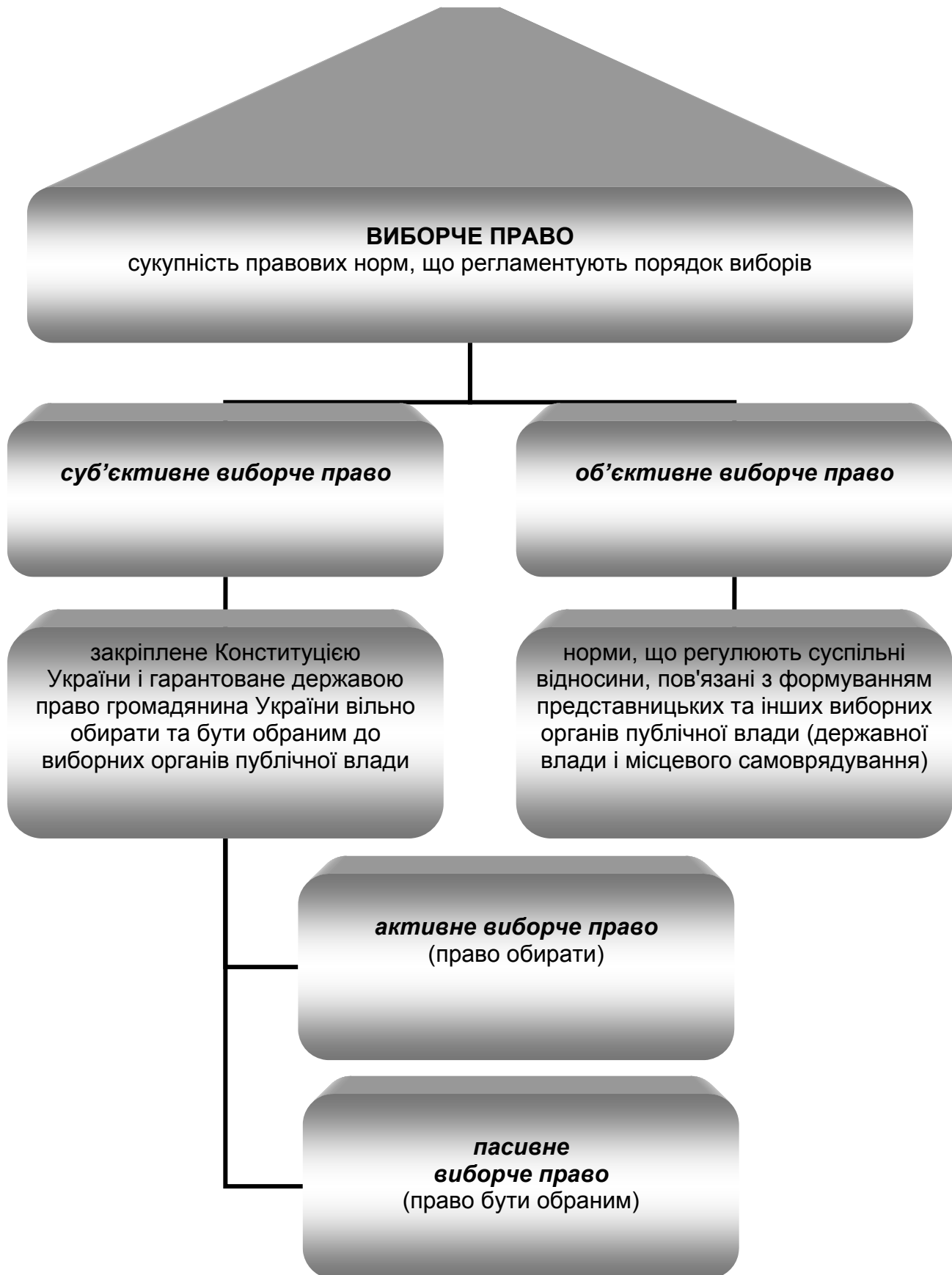
Тема 8. Референдуми в Україні

<p>Стаття 212-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порушення порядку ведення передвиборної агітації, агітації під час підготовки і проведення референдуму з використанням засобів масової інформації</p>	<p>Стаття 158-1 Кримінального кодексу України. Голосування виборцем на виборчій дільниці більше ніж один раз</p>
<p>Стаття 212-10 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму</p>	<p>Стаття 158-2 Кримінального кодексу України. Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму</p>
<p>Стаття 212-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порушення порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях</p>	<p>Стаття 159 Кримінального кодексу України. Порушення таємниці голосування</p>
<p>Стаття 212-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Замовлення або виготовлення виборчих бюлетенів понад встановлену кількість</p>	<p>Стаття 160 Кримінального кодексу України. Порушення законодавства про референдум</p>
<p>Стаття 212-17 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Ненадання копії виборчого протоколу</p>	
<p>Стаття 212-18 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Невиконання рішення виборчої комісії, комісії з референдуму</p>	
<p>Стаття 212-19 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Відмова у звільненні члена виборчої комісії від виконання виробничих чи службових обов'язків або його безпідставне звільнення з роботи</p>	
<p>Стаття 212-20 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порушення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів, референдуму</p>	

Тема 9. Виборче право України

Тема 9. Виборче право України

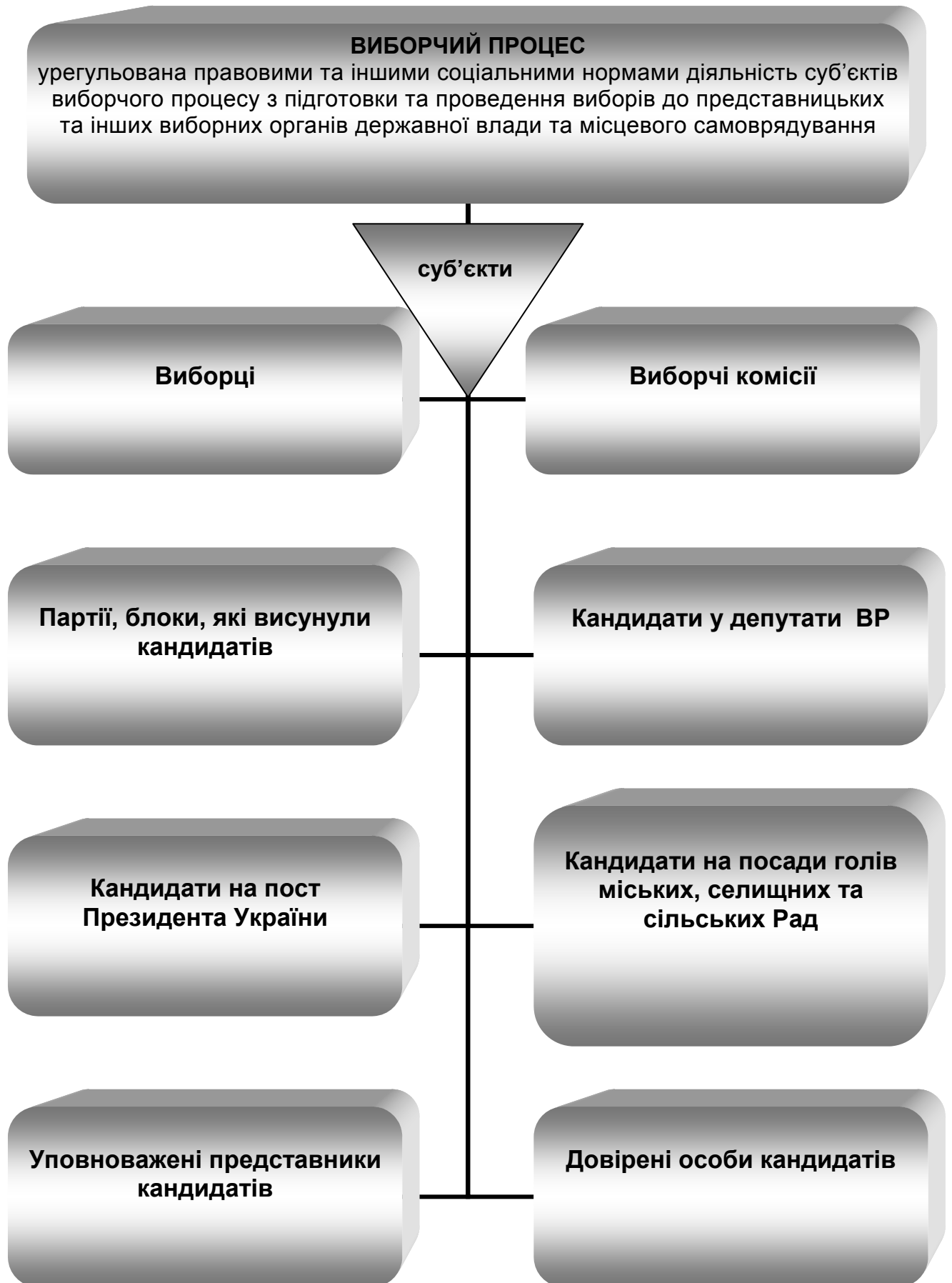
Тема 9. Виборче право України

ВИДИ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ (передбаченого законодавством порядку формування представницьких органів у державі)

<p>мажоритарна система обраним вважається кандидат, який отримав більшість голосів виборців на виборчому окрузі, в якому він балотувався, або в цілому по країні (у разі президентських виборів)</p>	<p>пропорційна система розподіл мандатів між партіями, що виставили своїх кандидатів до представницького органу, здійснюється відповідно до кількості отриманих ними голосів</p>	<p>змішана система поєднує елементи мажоритарної та пропорційної систем (частина депутатів обирається за однією системою, частина – за іншою)</p>
<p>в Україні застосовується на <u>президентських і місцевих виборах</u> (депутатів сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів)</p>	<p>в Україні не застосовується</p>	<p>в Україні застосовуються при виборах депутатів <u>Верховної Ради України, Верховної Ради АРК, обласних, районних, міських, районних у містах рад</u></p>

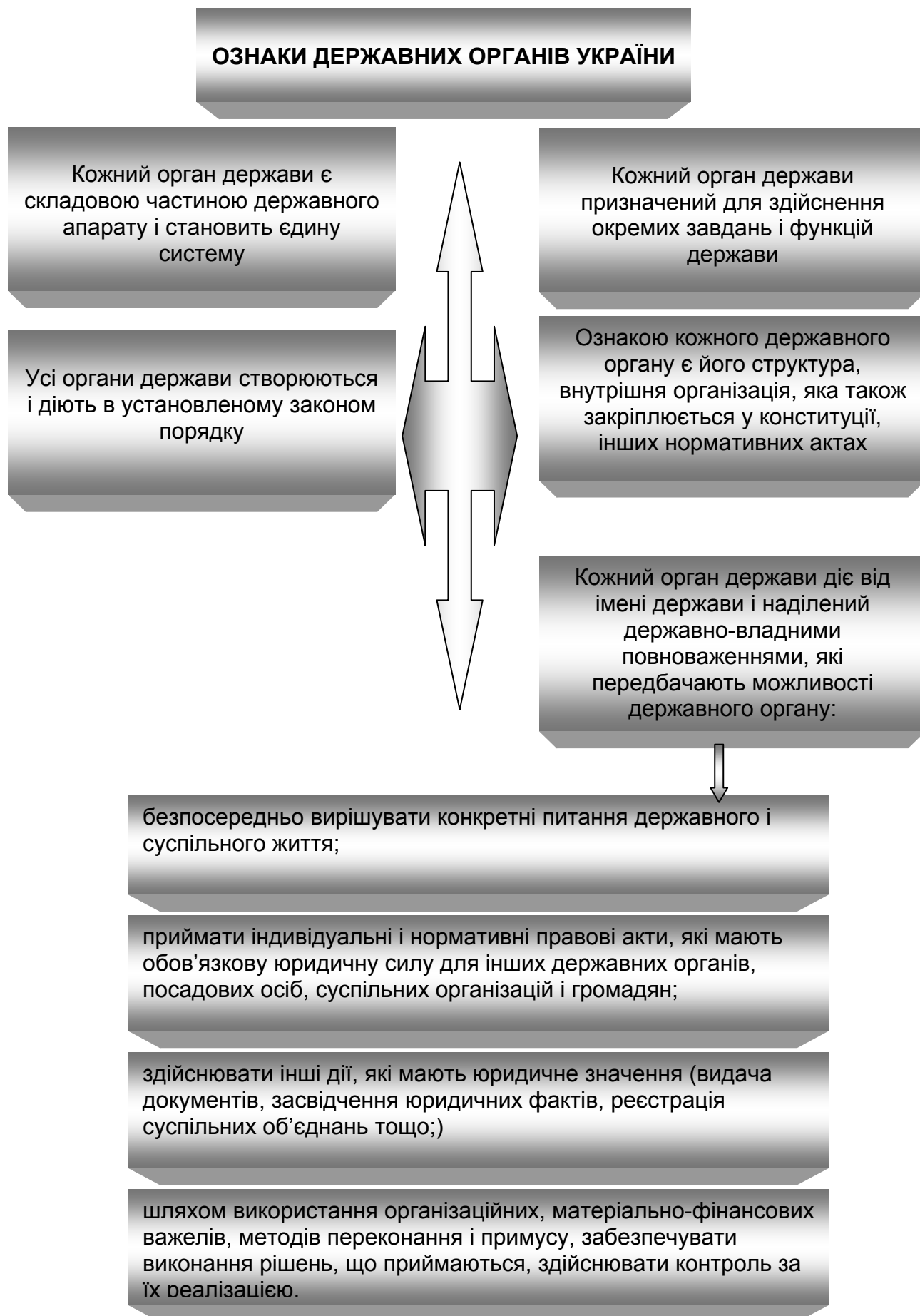
Тема 9. Виборче право України

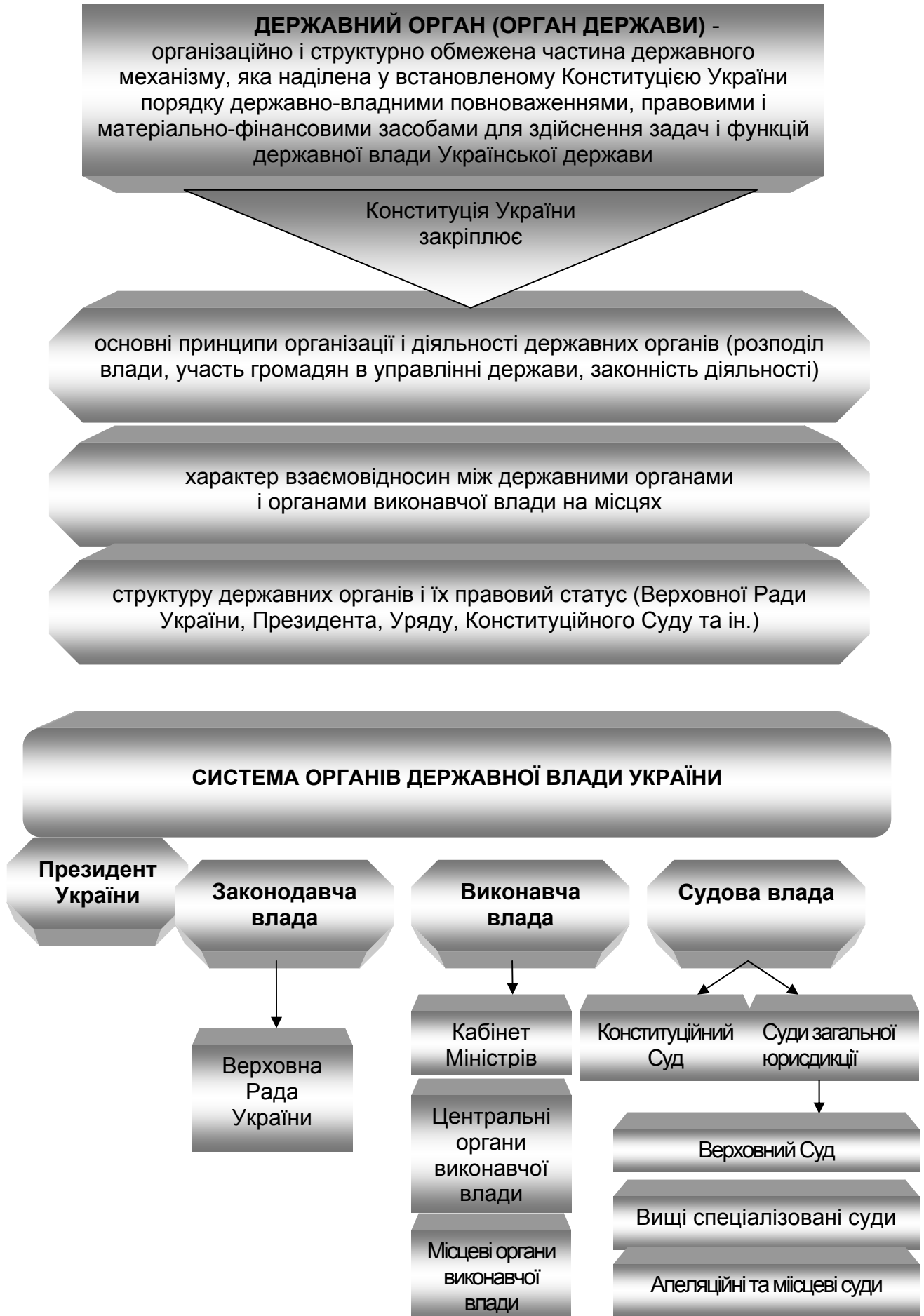
Тема 9. Виборче право України

Тема 10. Конституційна система органів державної влади України

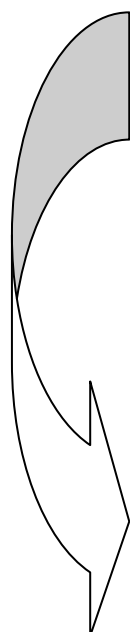

Тема 10. Конституційна система органів державної влади України

Тема 10. Конституційна система органів державної влади України

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

принцип суверенності та єдності системи органів державної влади

принцип поділу влади

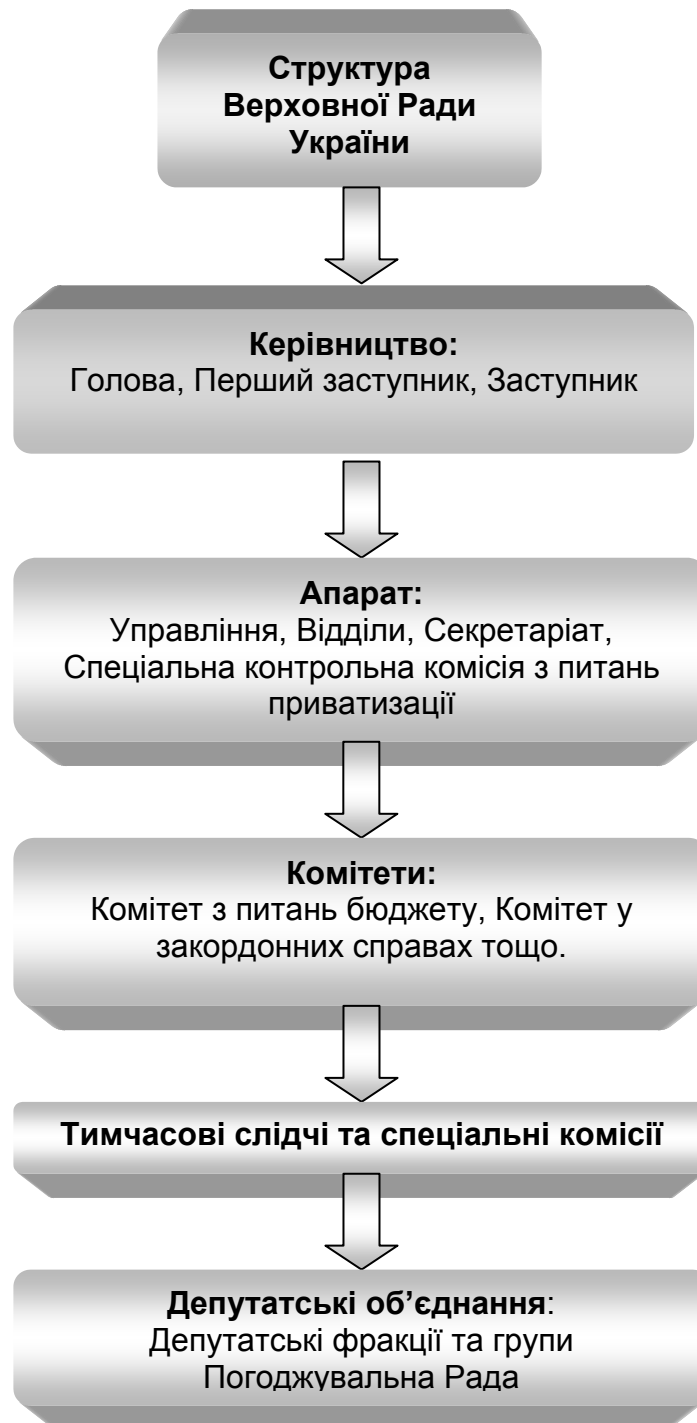
принцип законності

принцип участі громадян у формуванні й діяльності органів державної влади

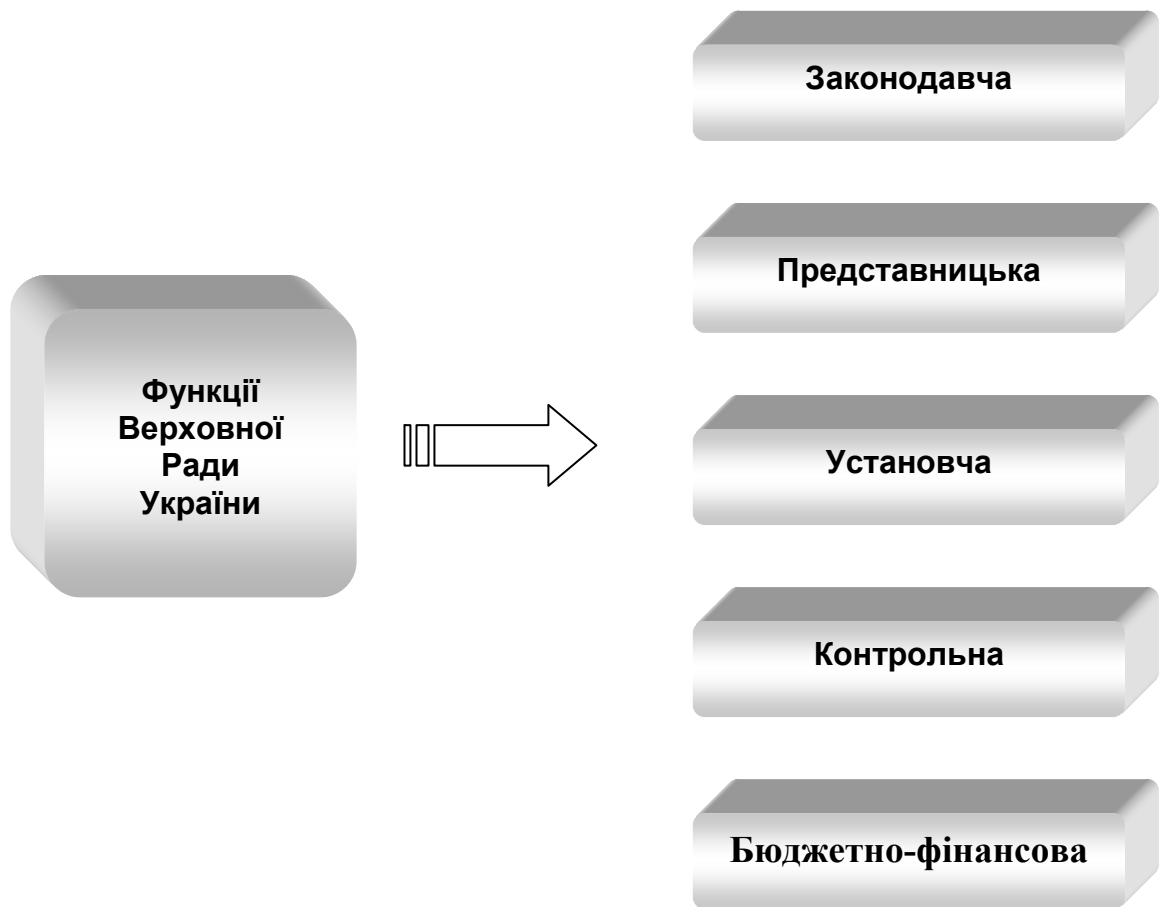
принцип позапартійності

Функції	Спосіб формування	Територіальний масштаб діяльності	Характер компетенції	Порядок вирішення питань, віднесених до їх компетенції
законодавчі	виборні (Президент України, Верховна Рада України)	вищі (Президент України, Верховна Рада України, КМ України, Конституційний Суд України, Верховний Суд України) і центральні (міністерства, державні служби)	загальної компетенції (Президент України, Верховна Рада України, КМ України, місцева державна адміністрація)	колегіальні (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України)
виконавчі	такі, що призначаються (КМ України, органи прокуратури)	місцеві (місцеві державні адміністрації, місцеві суди загальної юрисдикції)	галузеві компетенції (Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Державна авіаційна служба)	одноосібні (Президент України)
судові		вищі (Конституційний Суд України, Верховний суд України) місцеві (суди загальної юрисдикції)	міжгалузеві компетенції (Міністерство соціальної політики)	
			внутрішньогалузеві компетенції (місцеві органи галузевих міністерств)	

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

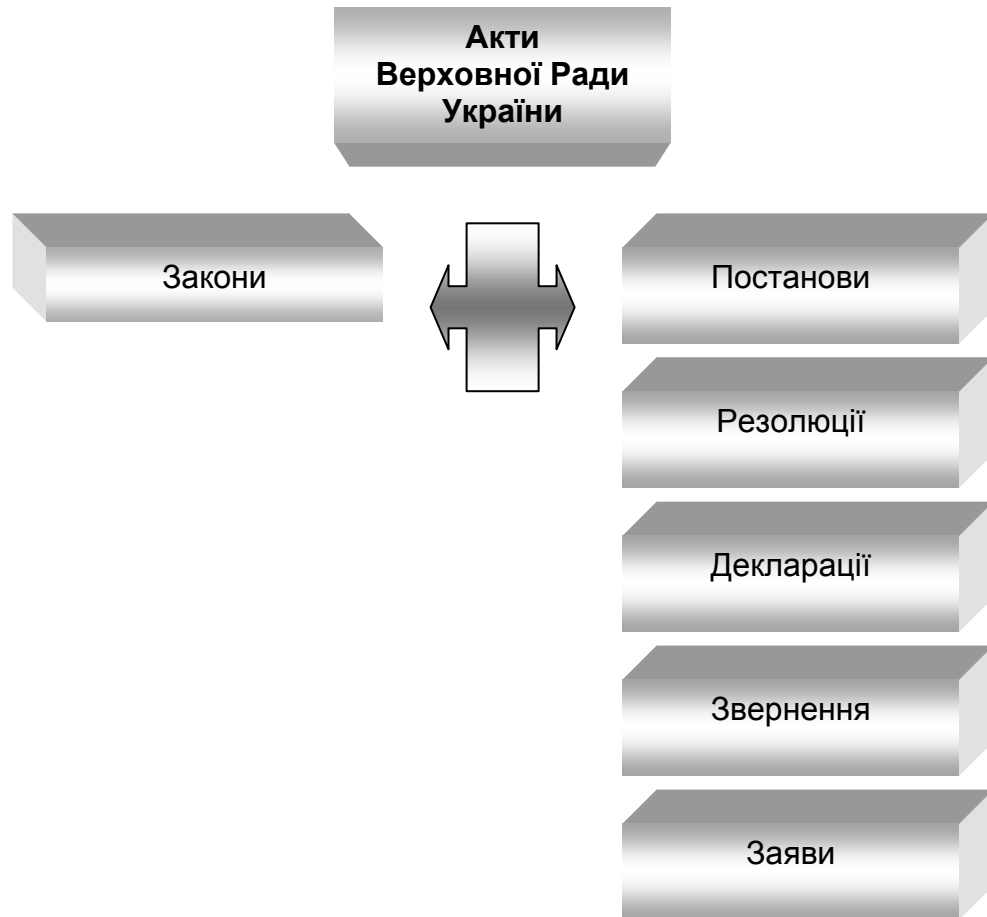

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

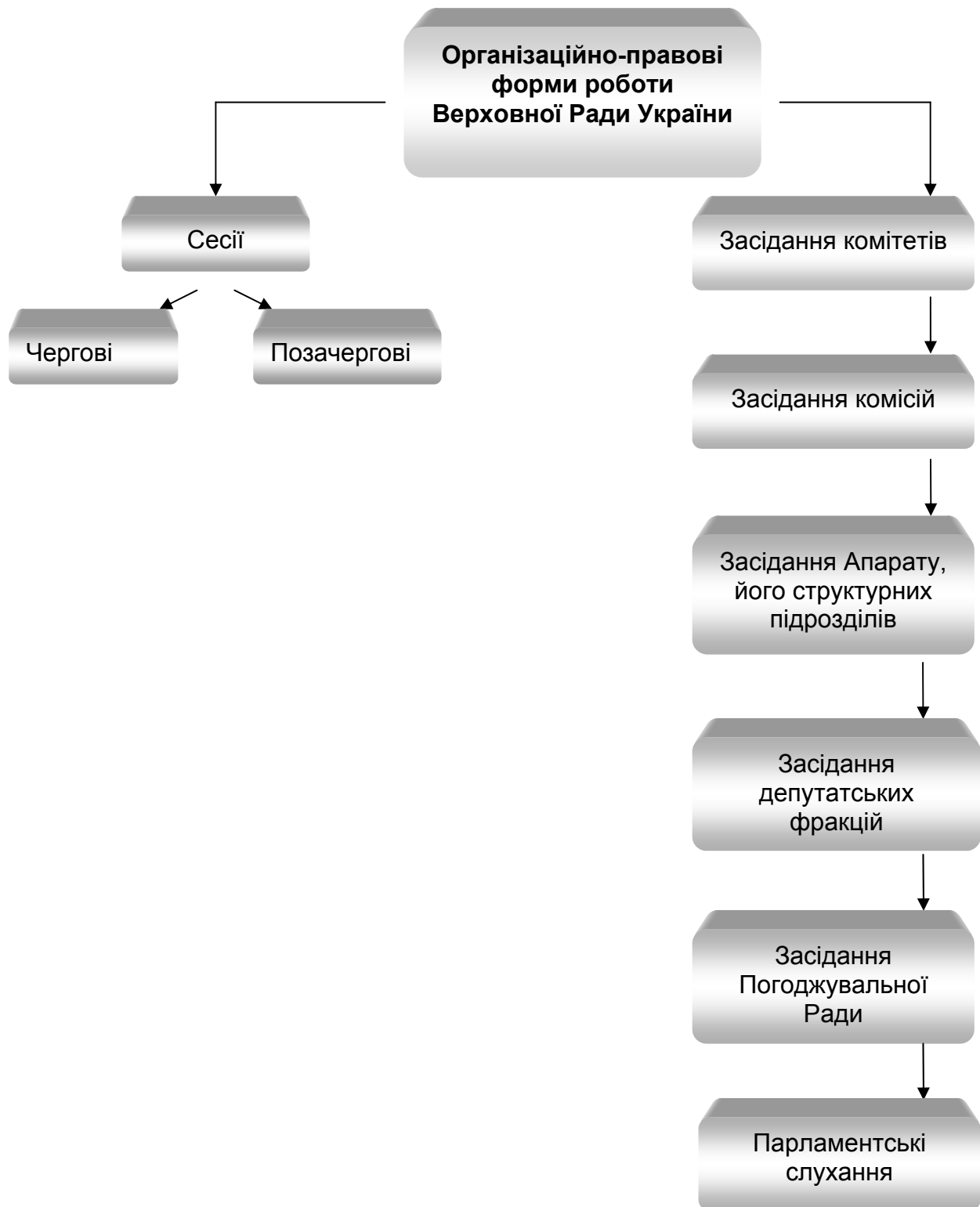

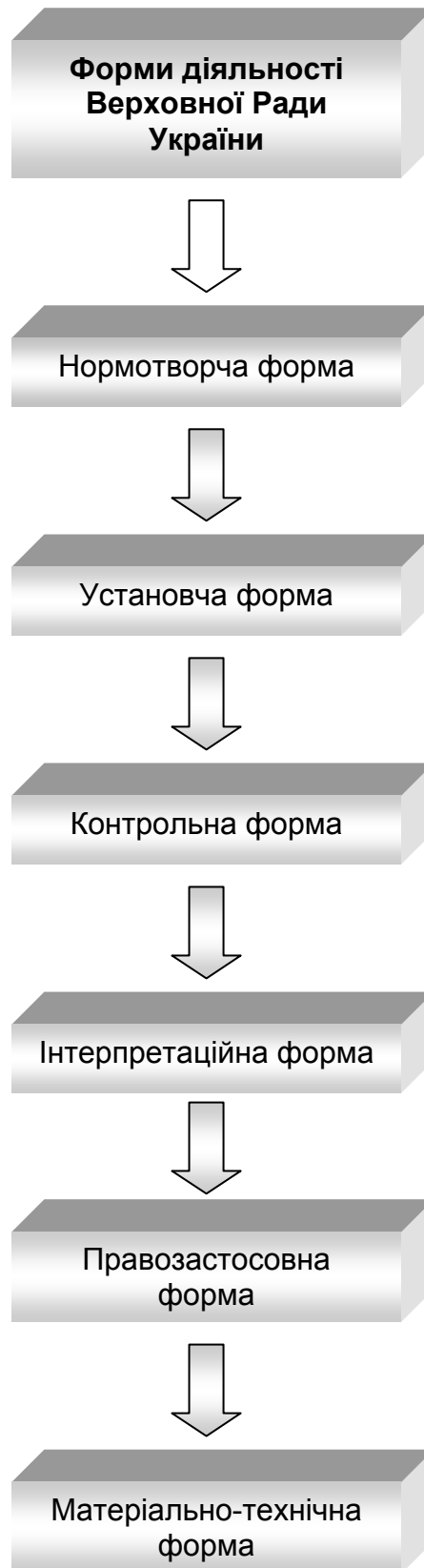
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

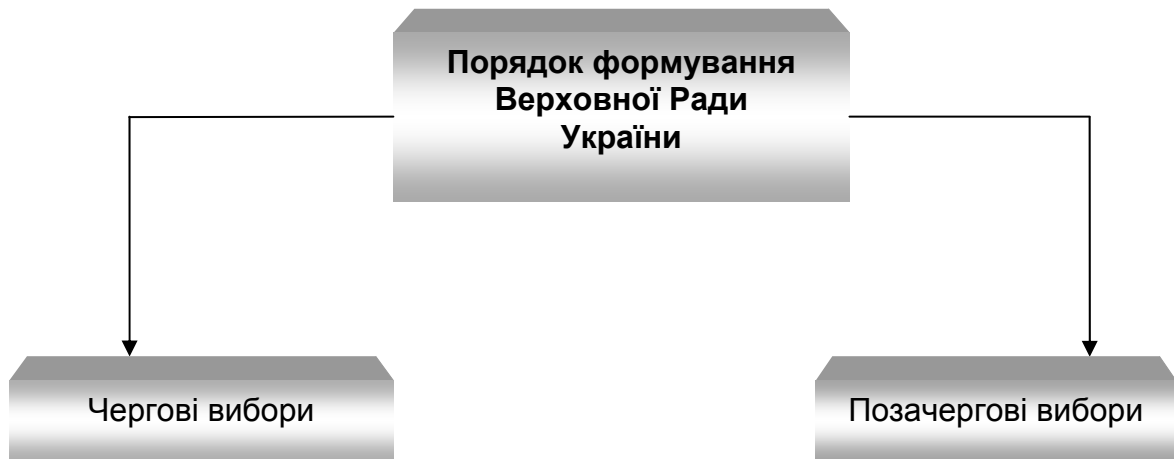
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

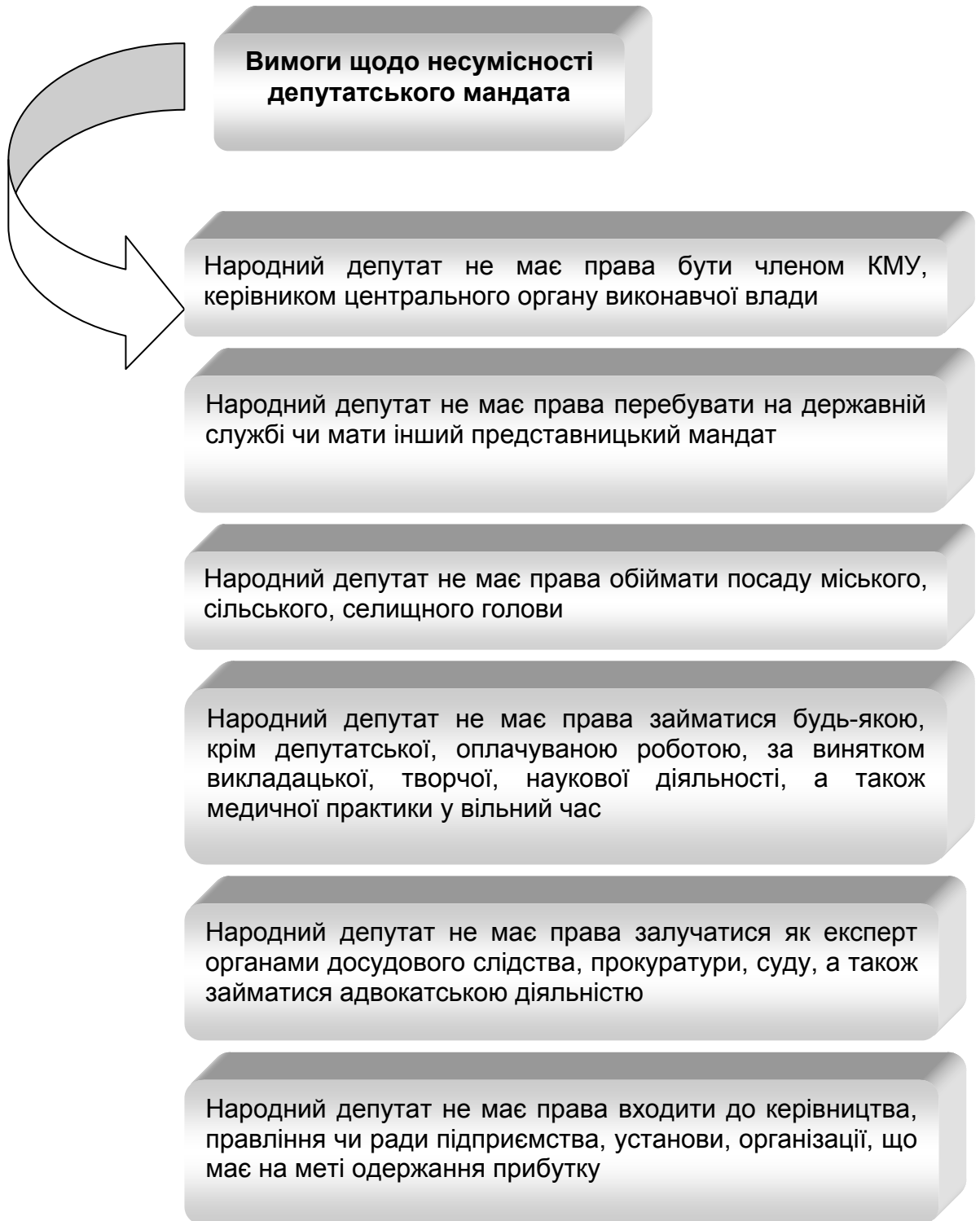
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

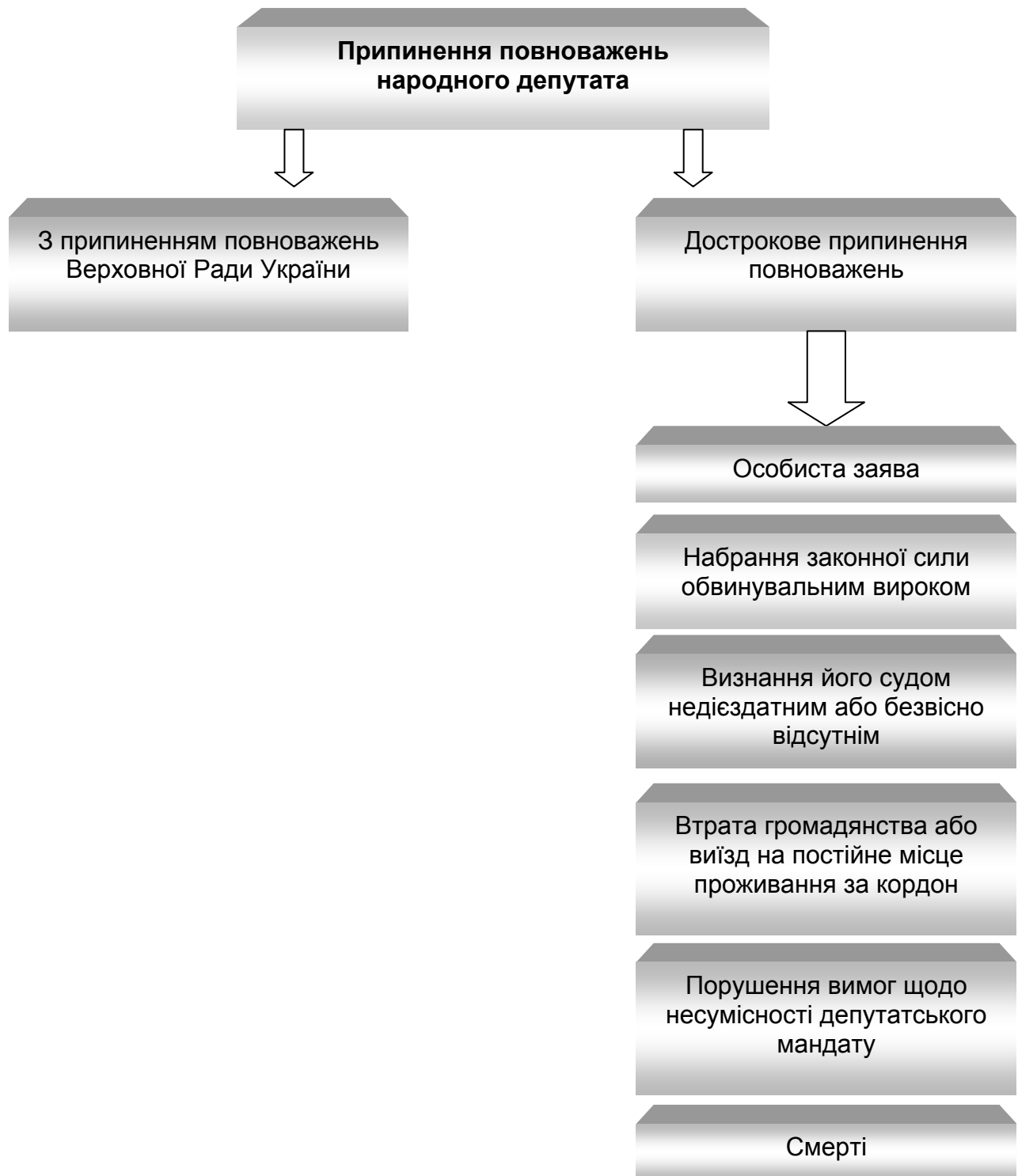

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

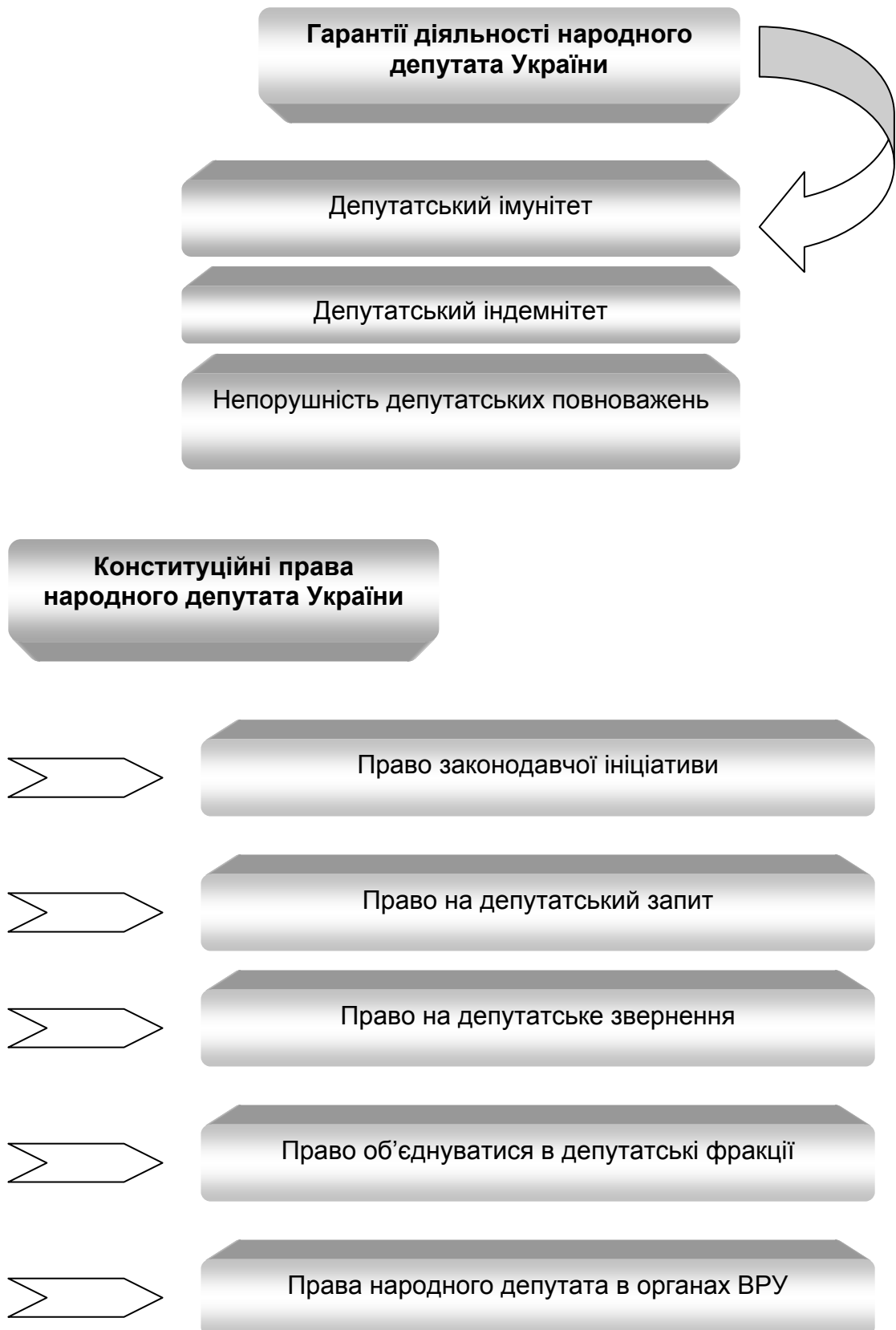

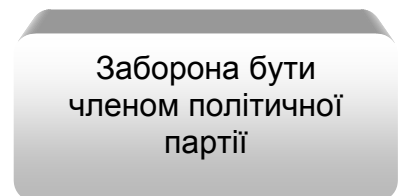
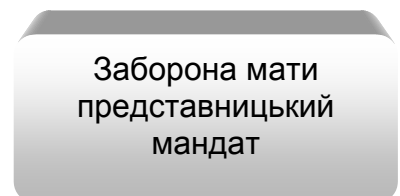
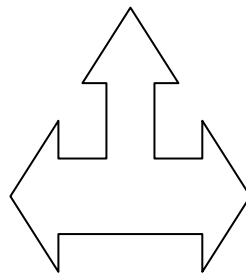
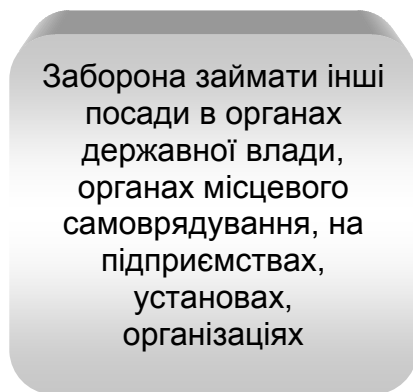
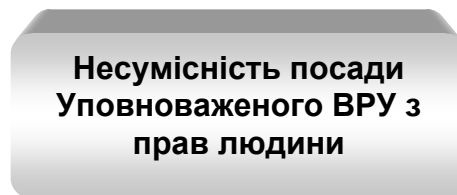
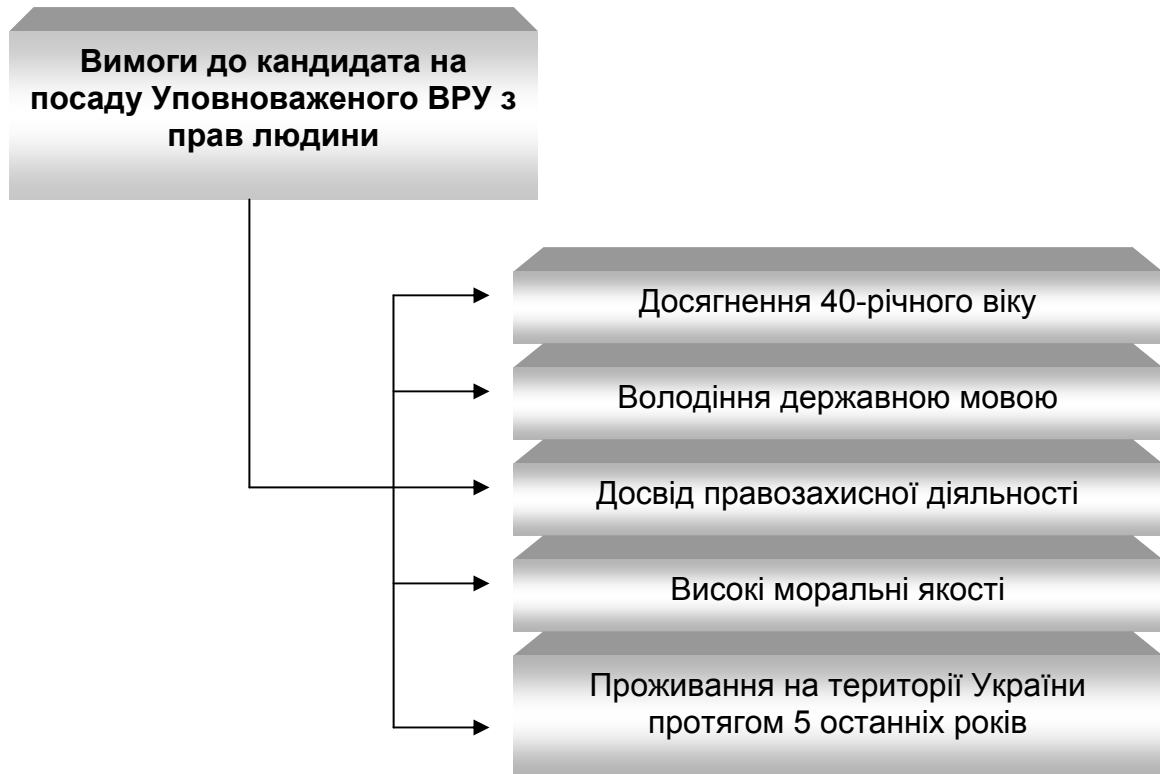
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

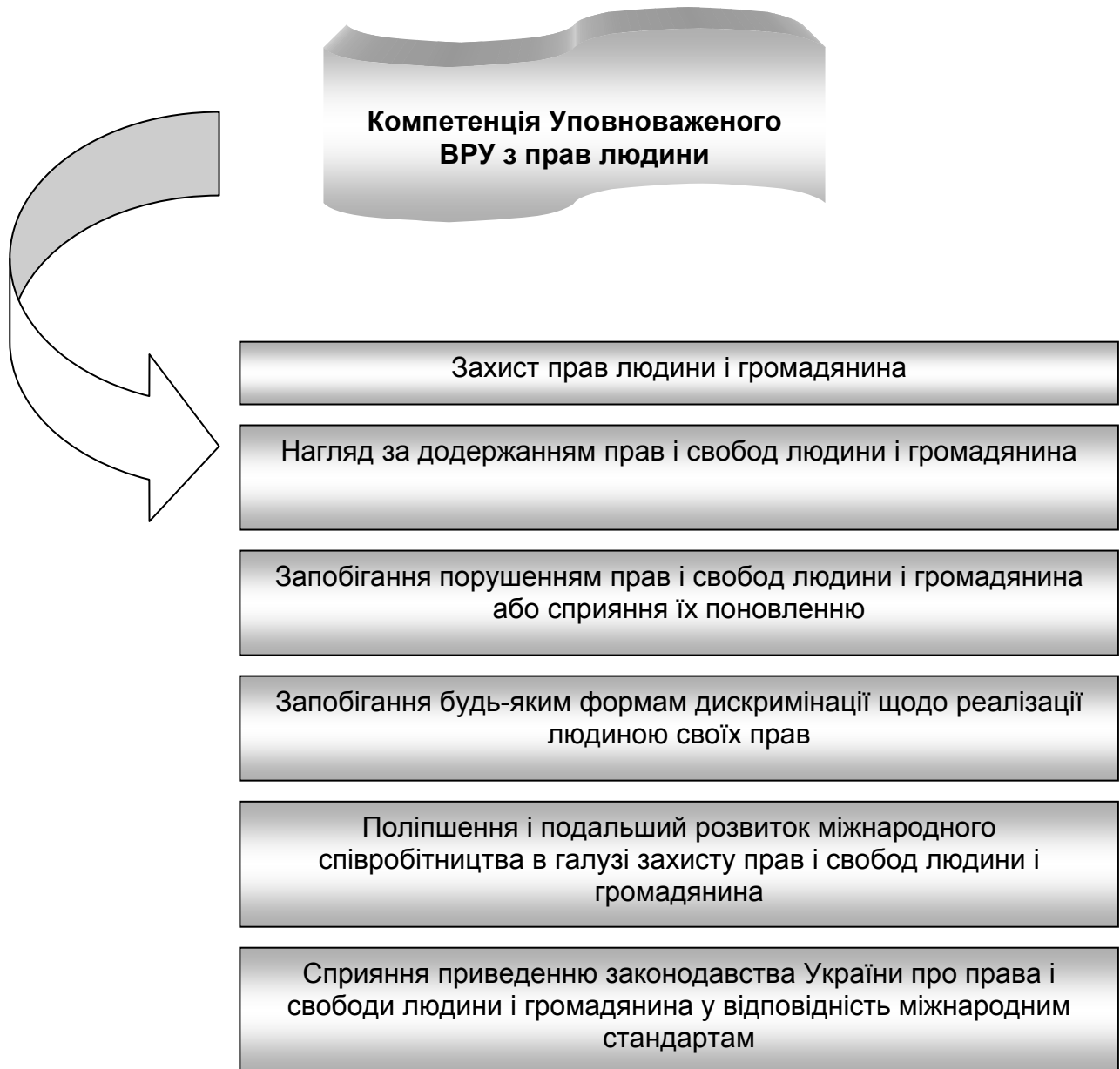
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

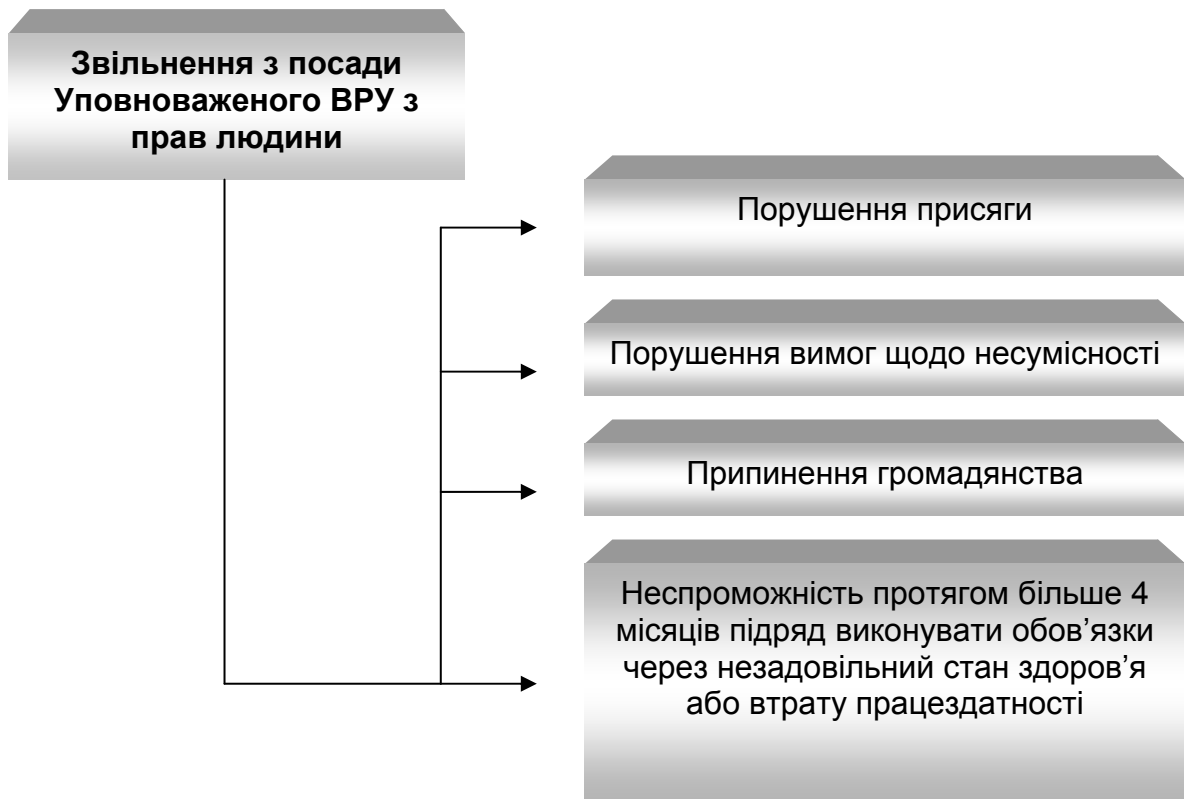
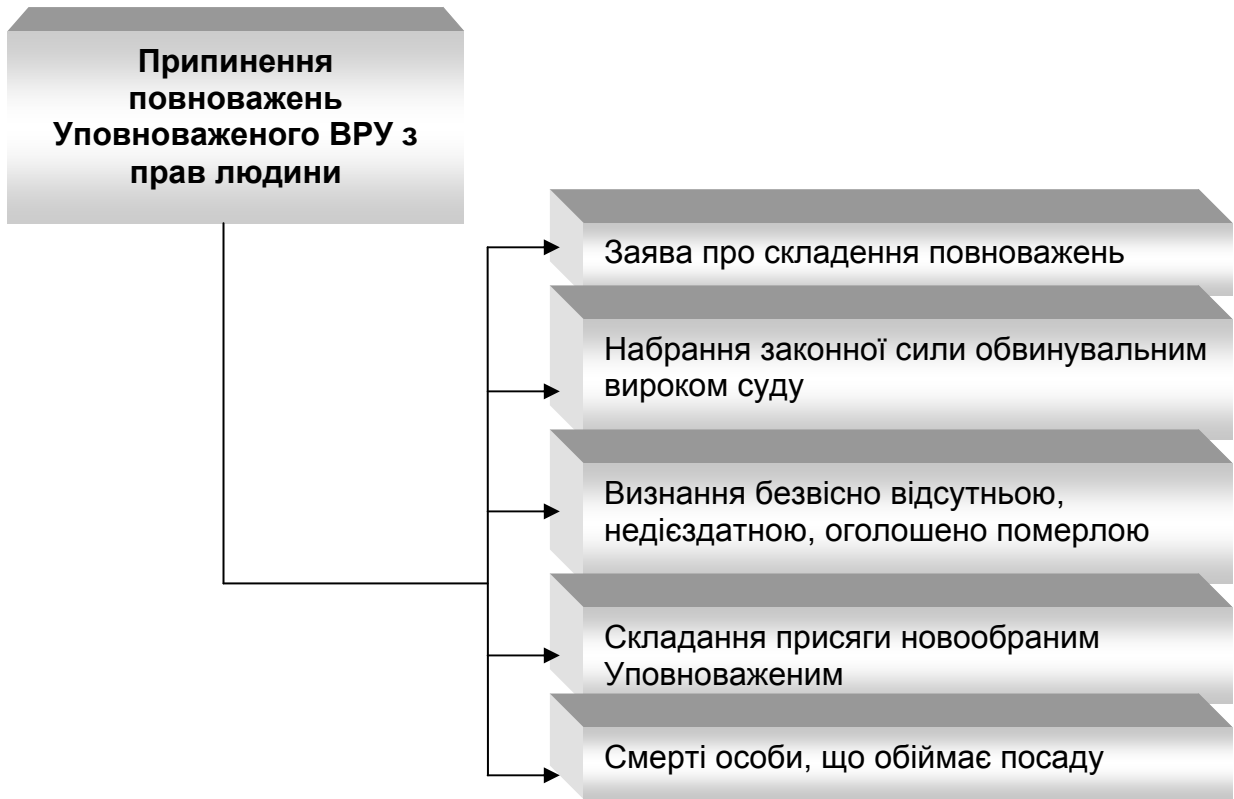
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

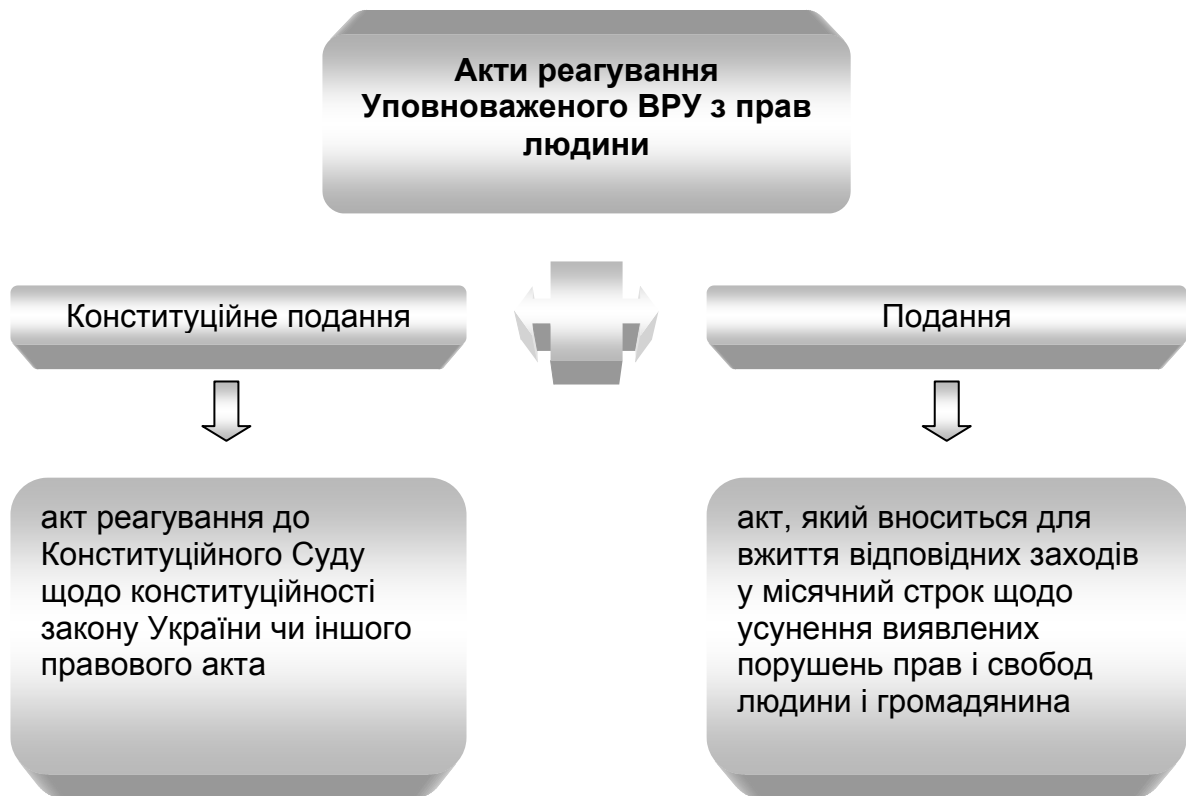
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

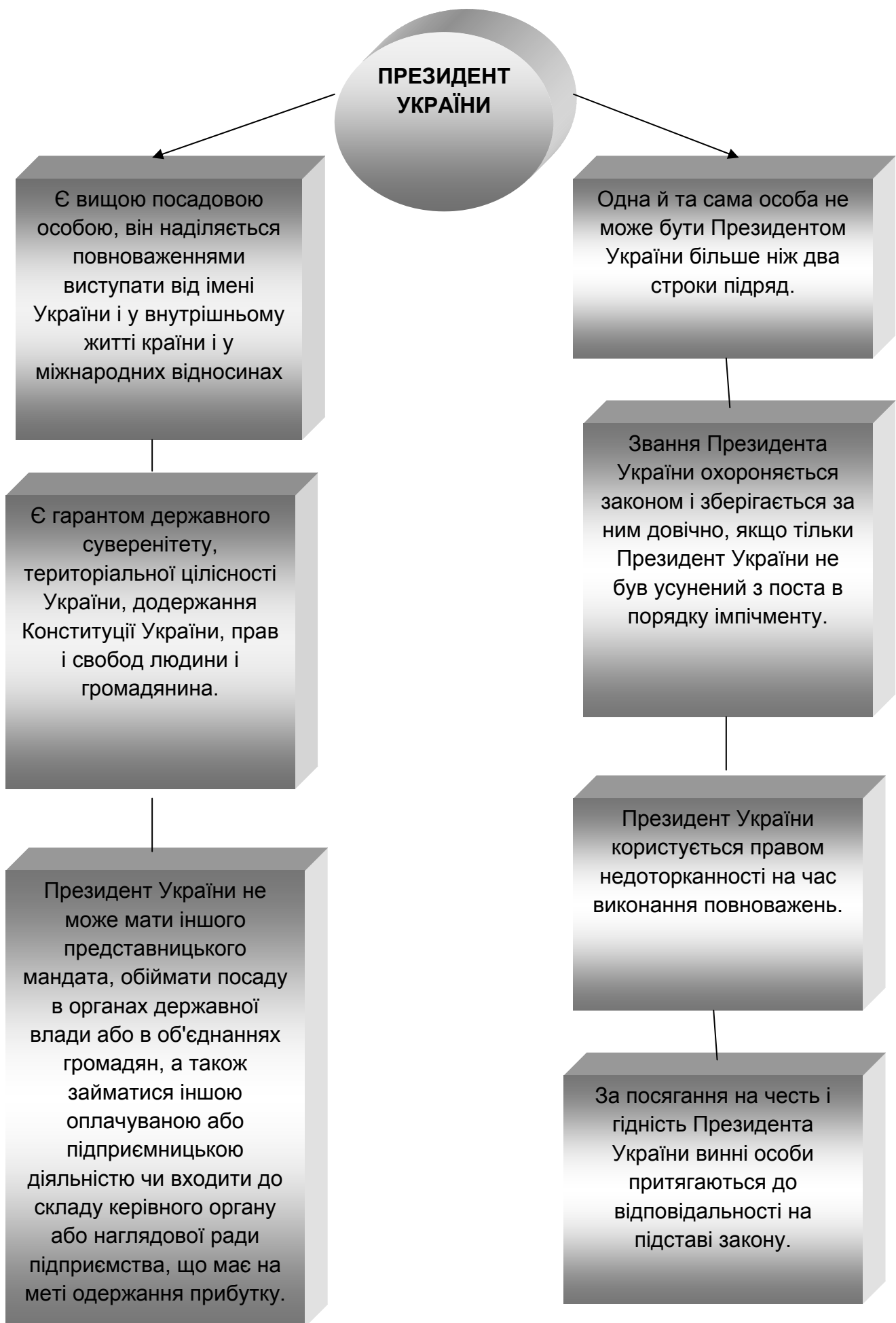
Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Тема 11. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — постійно діючий орган, що утворюється Президентом відповідно до Конституції для забезпечення здійснення ним своїх повноважень як глави держави.

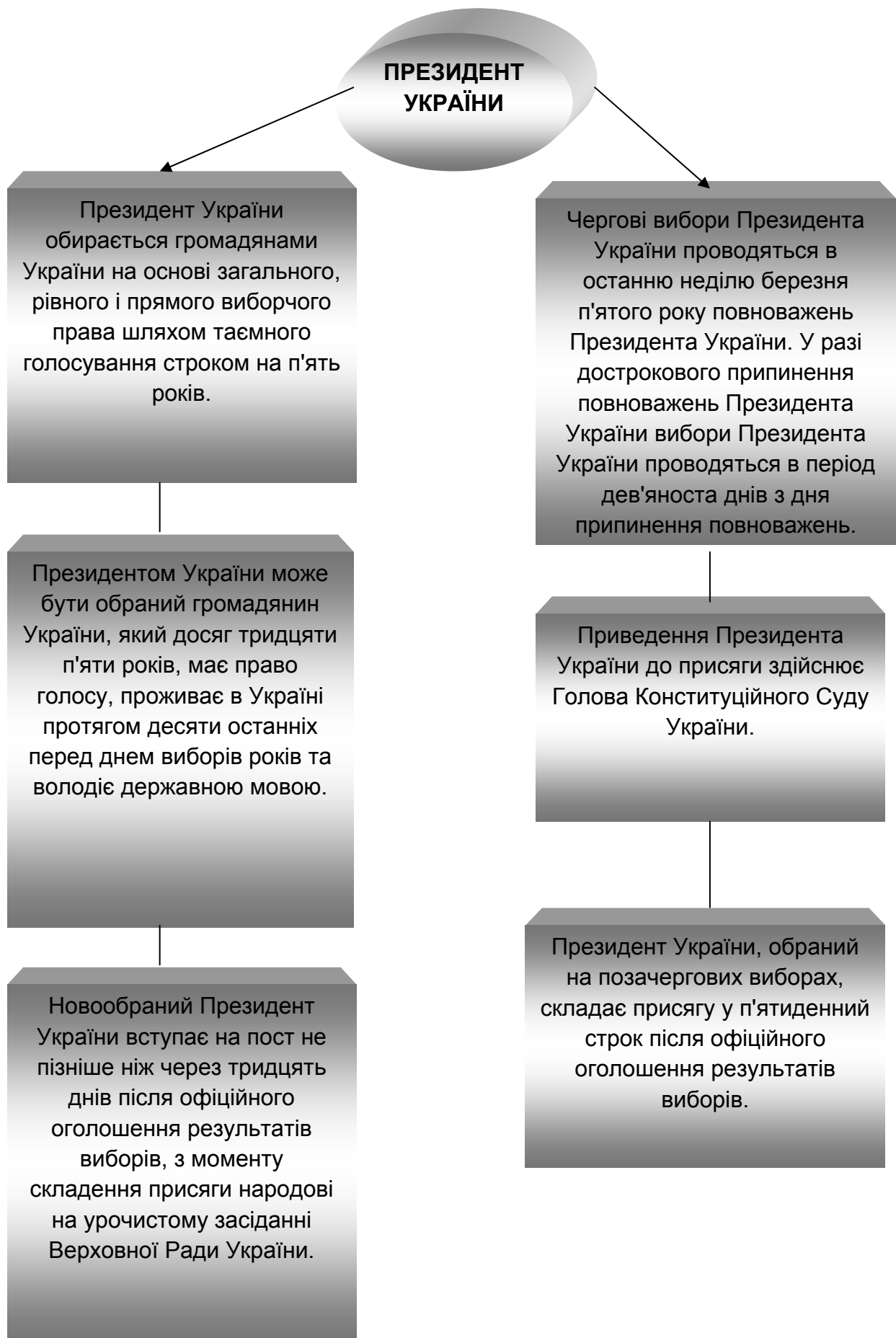

Основні завдання Адміністрації Президента:

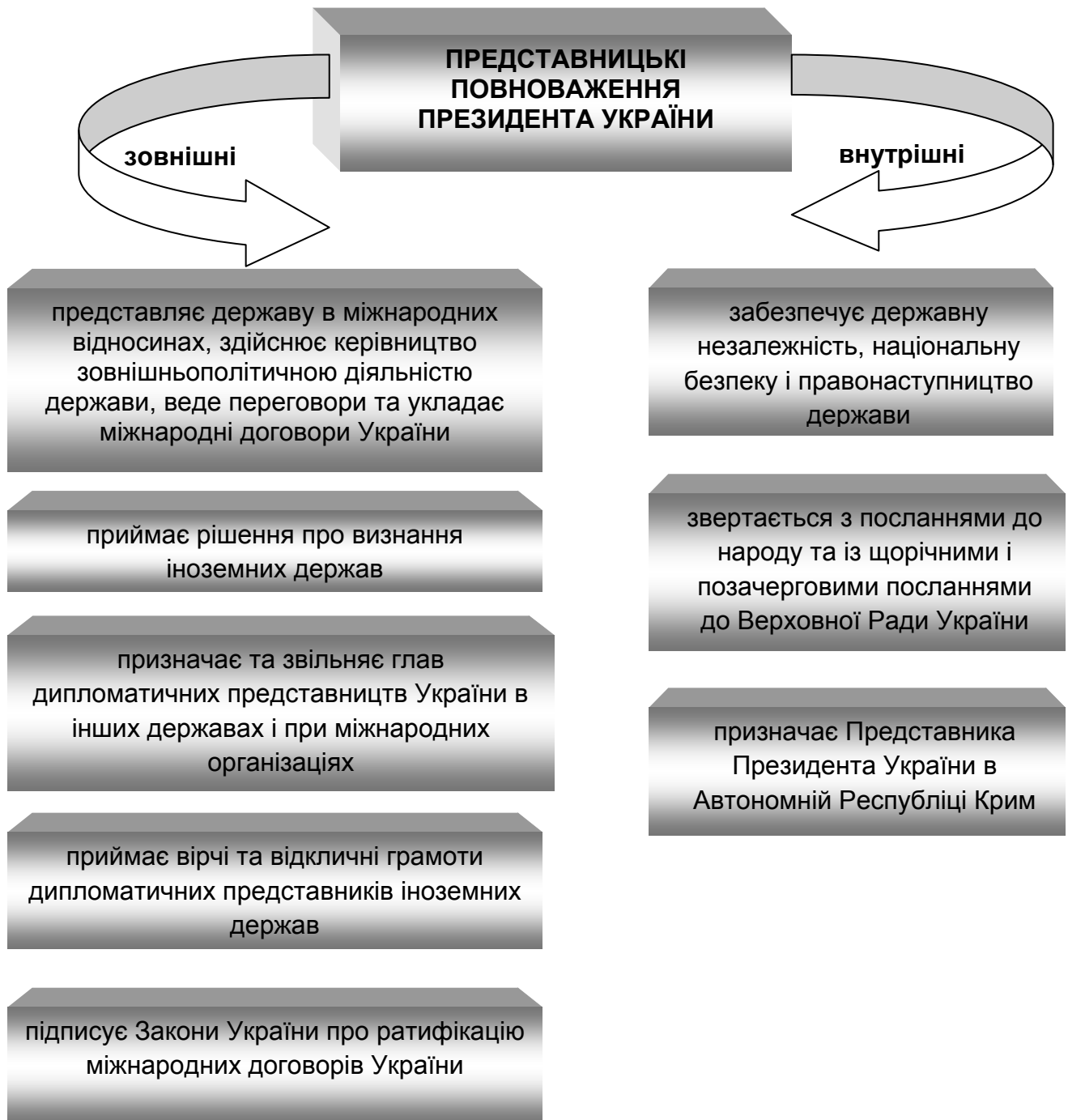
- організаційне, правове, консультативне, інформаційне й аналітичне забезпечення діяльності Президента України;
- сприяння Президентові України у забезпеченні узгодженого функціонування і взаємодії Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади;
- забезпечення взаємодії Президента України з Верховною Радою України, іншими органами державної влади;
- організація підготовки та опрацювання проектів указів і розпоряджень Президента України;
- проведення експертизи законів, що передаються Верховною Радою України на підпис, їх оприлюднення та інші.

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА СТОСОВНО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА У СФЕРІ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ

користується правом законодавчої ініціативи у Верховній Раді України;

підписує та офіційно оприлюднює закони, прийняті Верховною Радою України;

накладає суспензивне (відкладальне) вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів із подальшим поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України;

призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України відповідно до ст. 156 Конституції, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

призначає позачергові вибори до Верховної Ради України у строки, встановлені цією Конституцією;

припиняє повноваження Верховної Ради України, якщо протягом 30 днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися.

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

призначає за згодою Верховної Ради України Прем'єр-міністра України; припиняє повноваження Прем'єр-міністра України та приймає рішення про

приймає відставку Кабінету Міністрів України;

призначає за поданням Прем'єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій та припиняє їхні повноваження на цих посадах;

утворює, реорганізовує та ліквідує за поданням Прем'єр-міністра України міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

за поданням Кабінету Міністрів України призначає на посаду і звільняє з посади голів місцевих державних адміністрацій;

скасовує акти Кабінету Міністрів України та акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ У СФЕРІ СУДОВОЇ ВЛАДИ

призначає третину складу
Конституційного Суду України;

утворює суди у визначеному законом
порядку;

здійснює перше призначення на
посаду професійного судді строком
на п'ять років;

квазісудові функція - здійснює
помилування.

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ОБОРОНИ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІТИКИ

є Верховним Головнокомандувачем
Збройних Сил України;

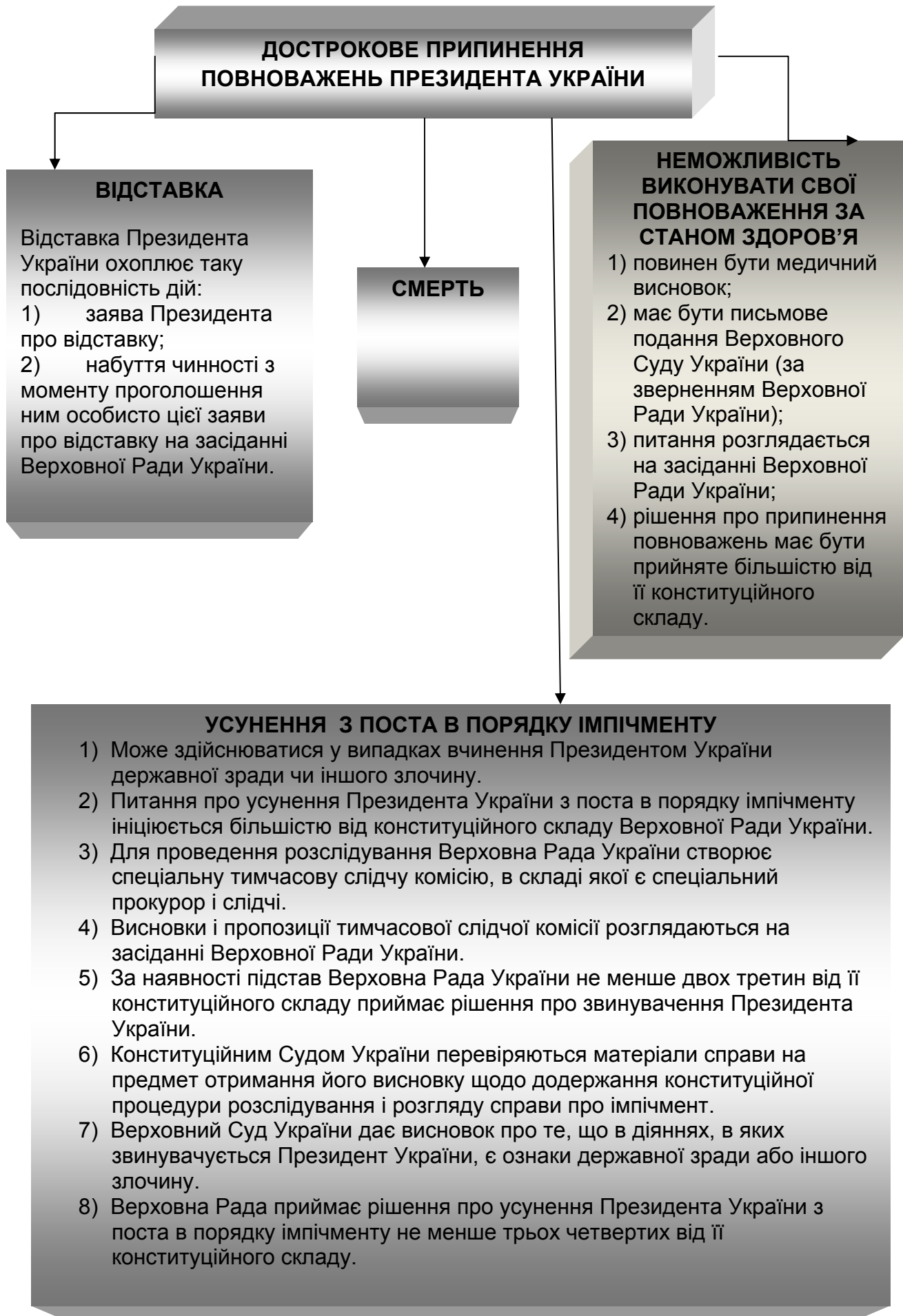
призначає на посади та звільняє з
посад вище командування Збройних
Сил України, інших військових
формувань;

здійснює керівництво у сферах
національної безпеки та оборони
держави;

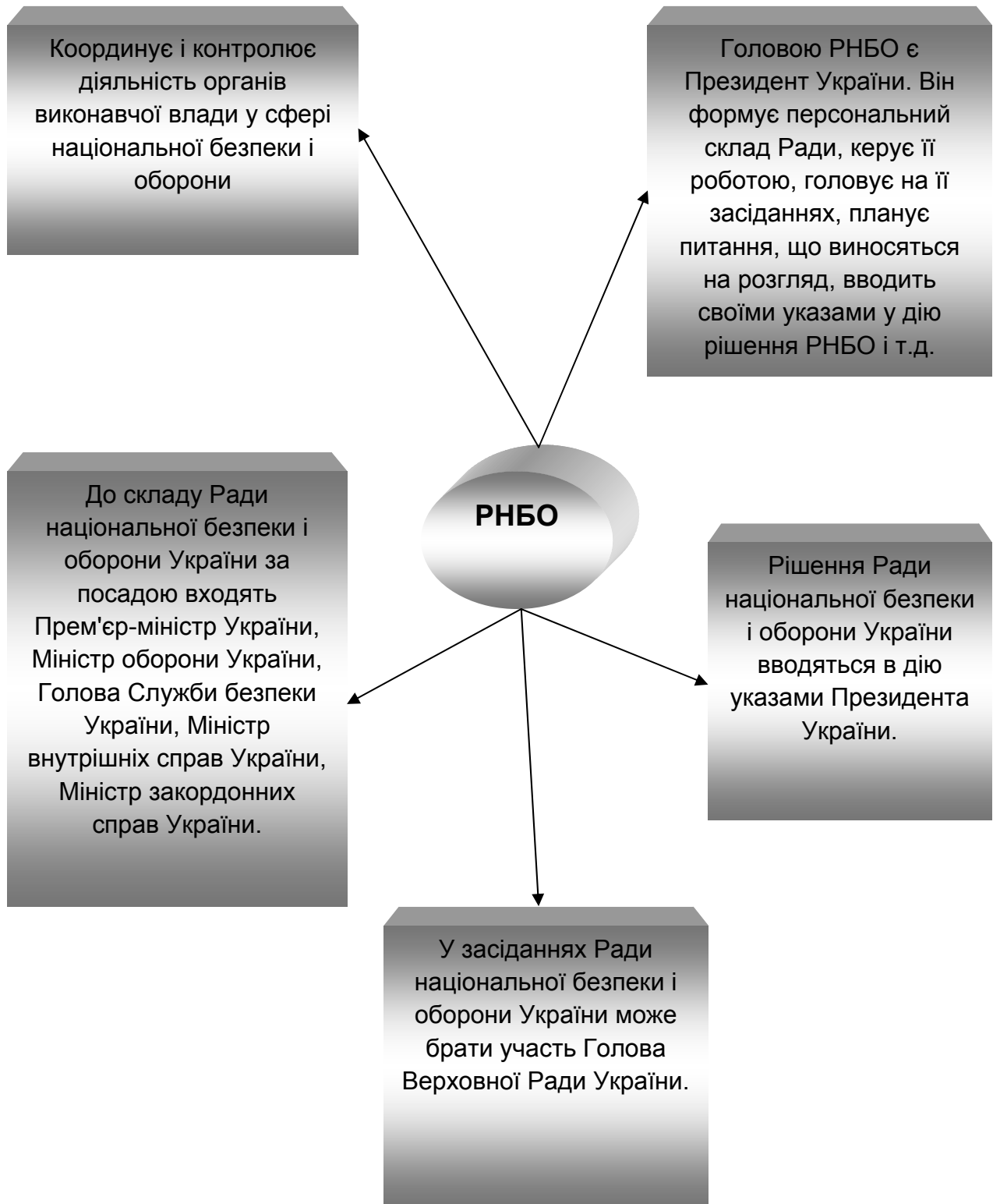
очолює Раду національної безпеки і
оборони України;

вносить до Верховної Ради України
подання про оголошення стану війни
та приймає рішення про
використання Збройних Сил України
в разі збройної агресії проти України
тощо.

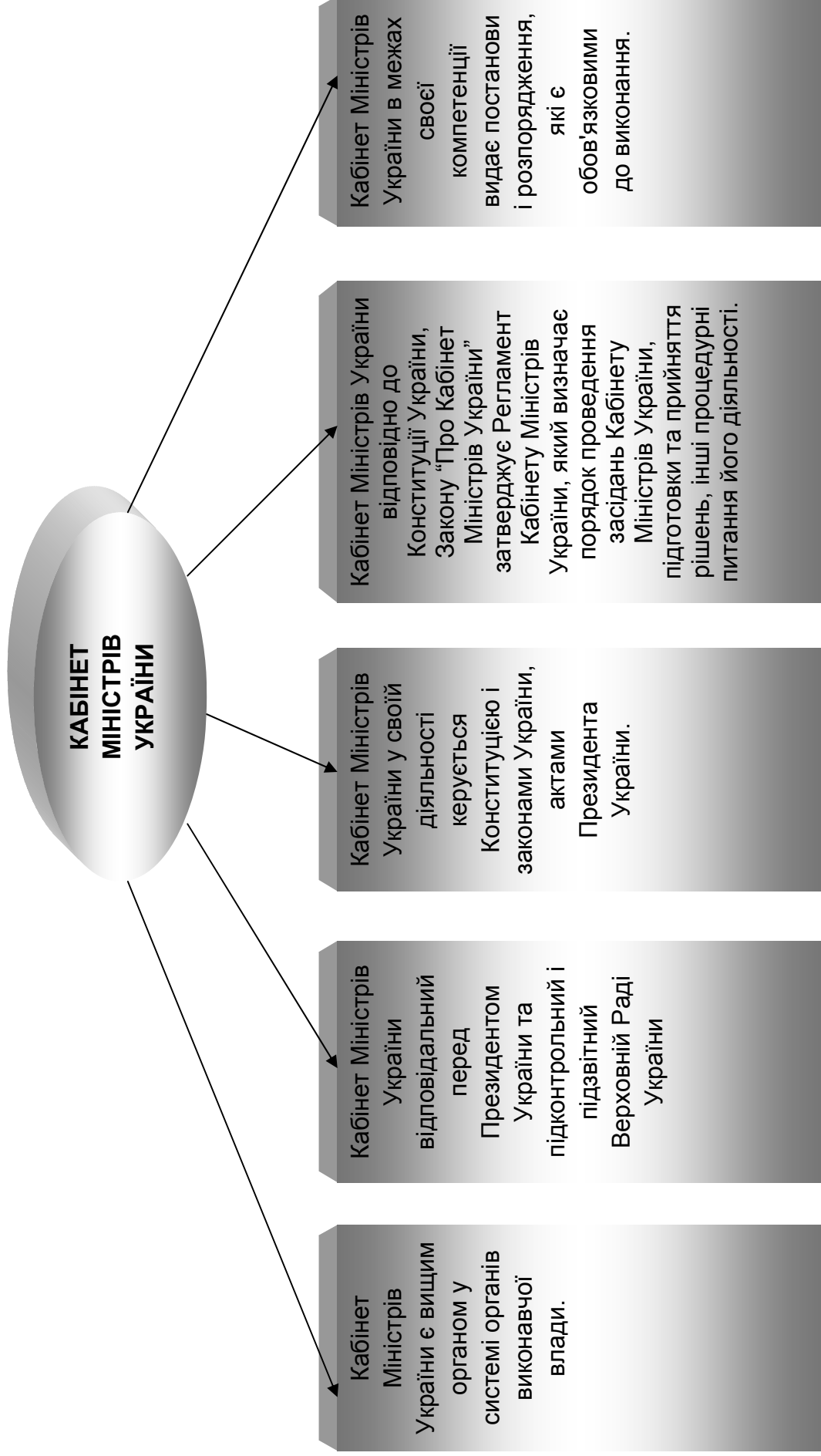
Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

Тема 12. Конституційно-правовий статус Президента України

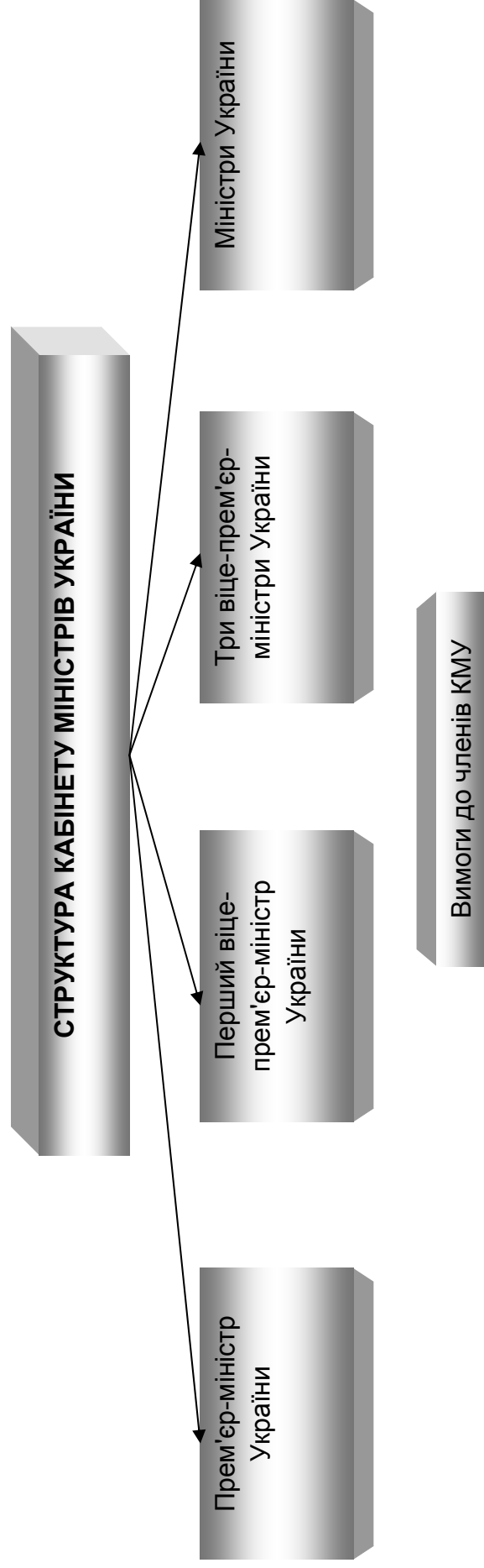

Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

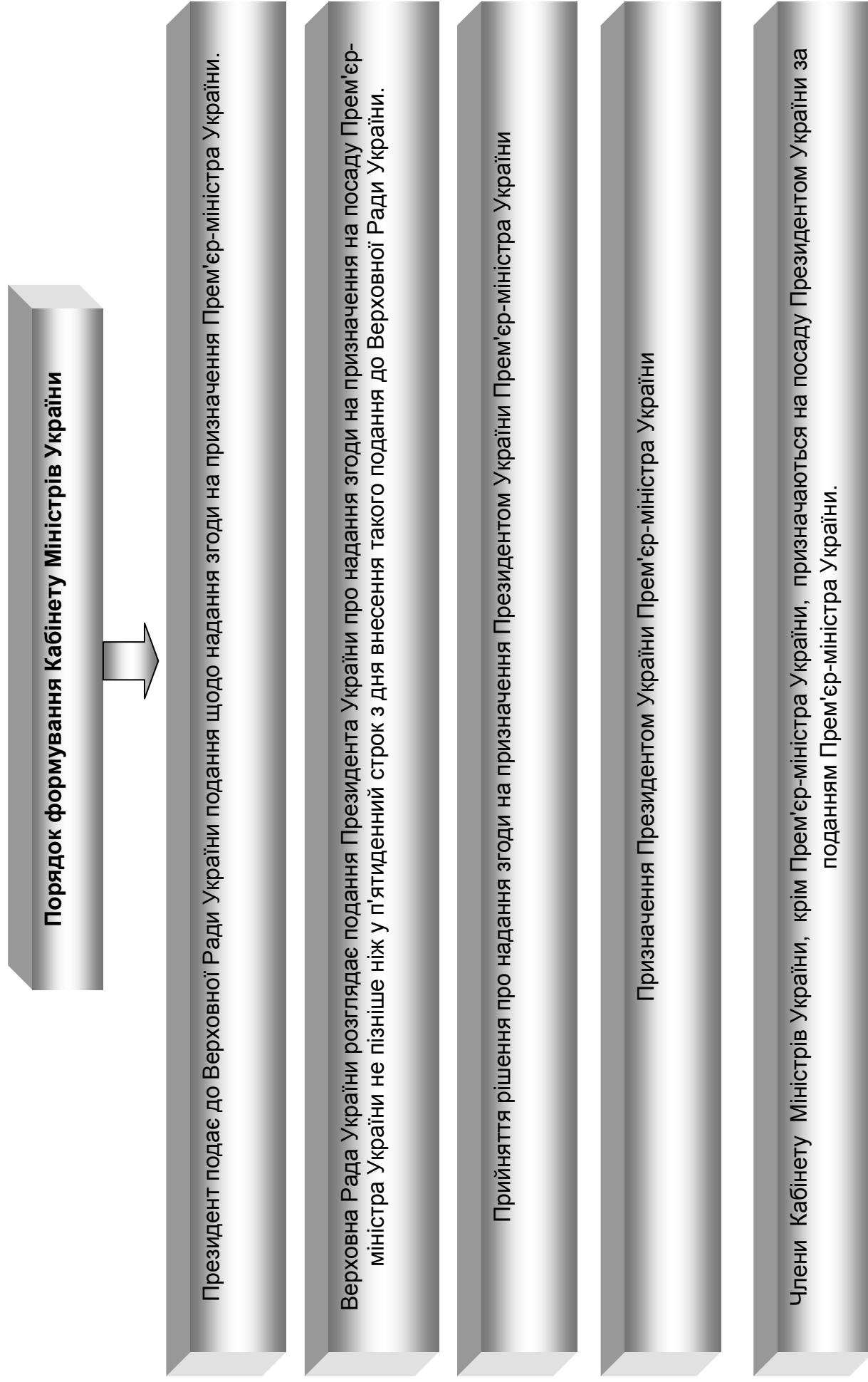

Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

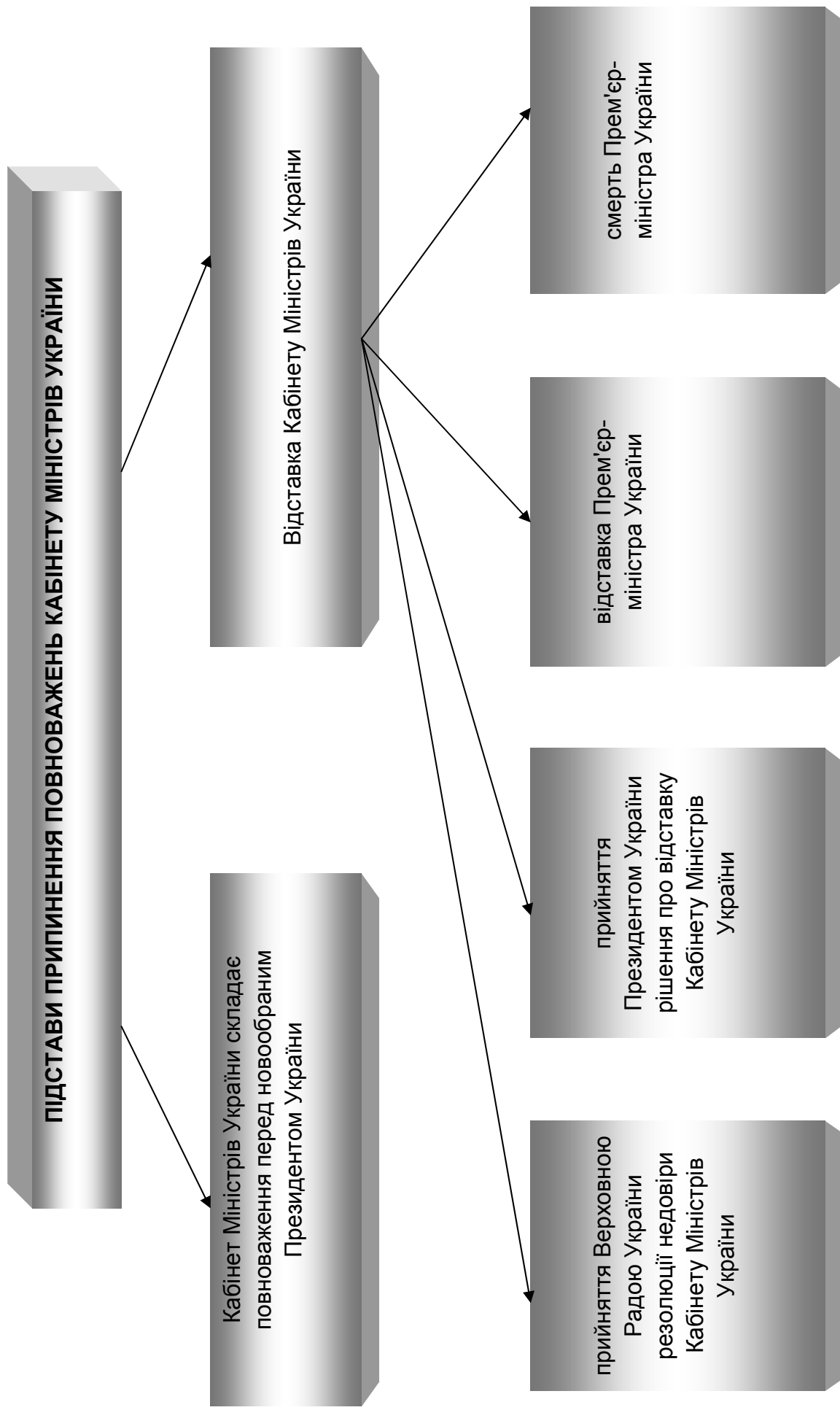

1. Членами КМУ можуть бути громадяни України, які мають право голосу, вищу освіту та володіють державною мовою. Не можуть бути призначені на посади членів КМУ особи, які мають судимість, не погашену і не зняту у встановленому законом порядку.
2. Члени КМУ не мають права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), входить до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.
3. У разі внесення на розгляд Верховної Ради України подання щодо призначення на посаду члена КМУ особи, яка є народним депутатом України, до подання додається особиста заява народного депутата України про дострокове припинення ним депутатських повноважень у разі призначення на посаду члена Кабінету Міністрів України.

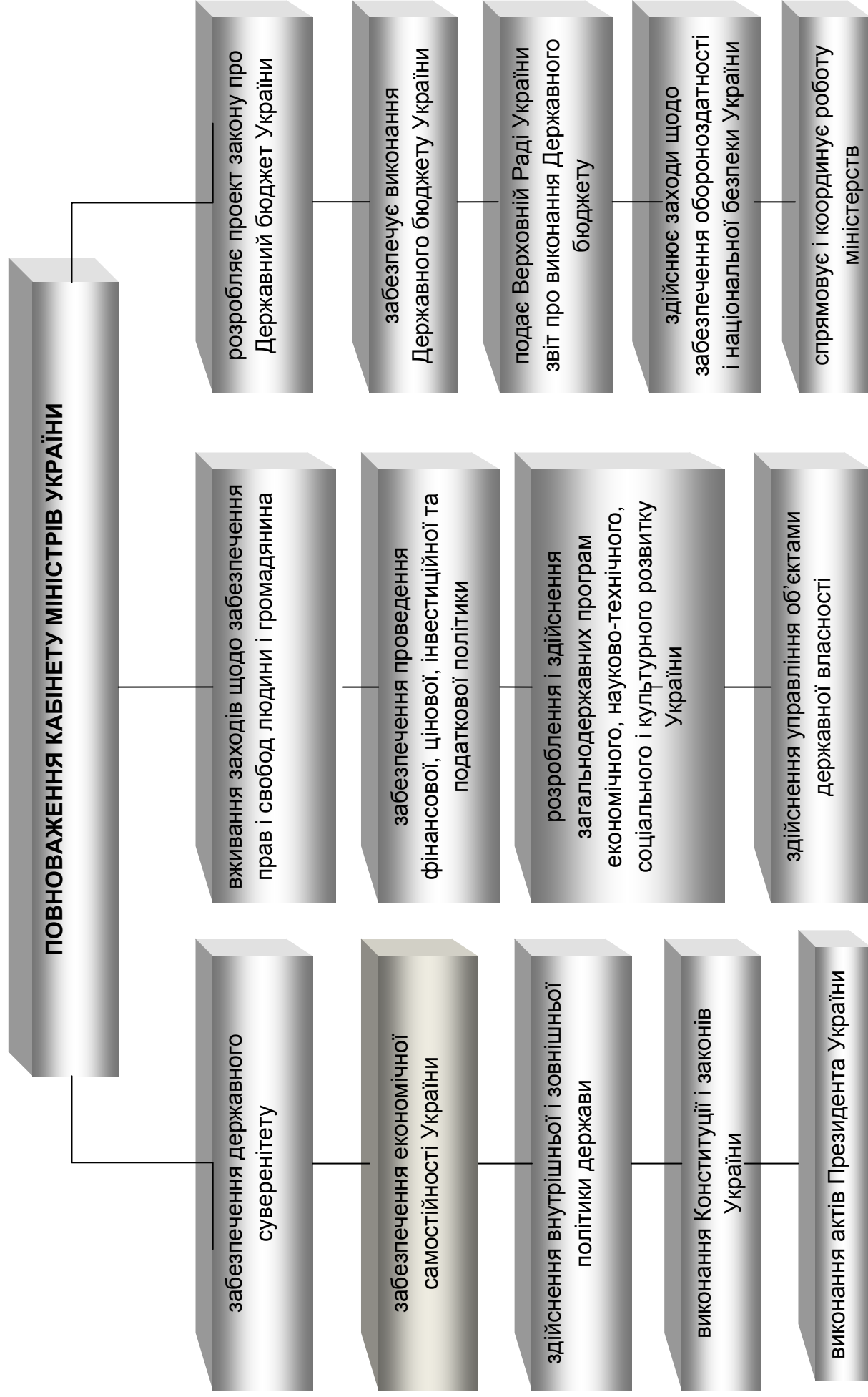
Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

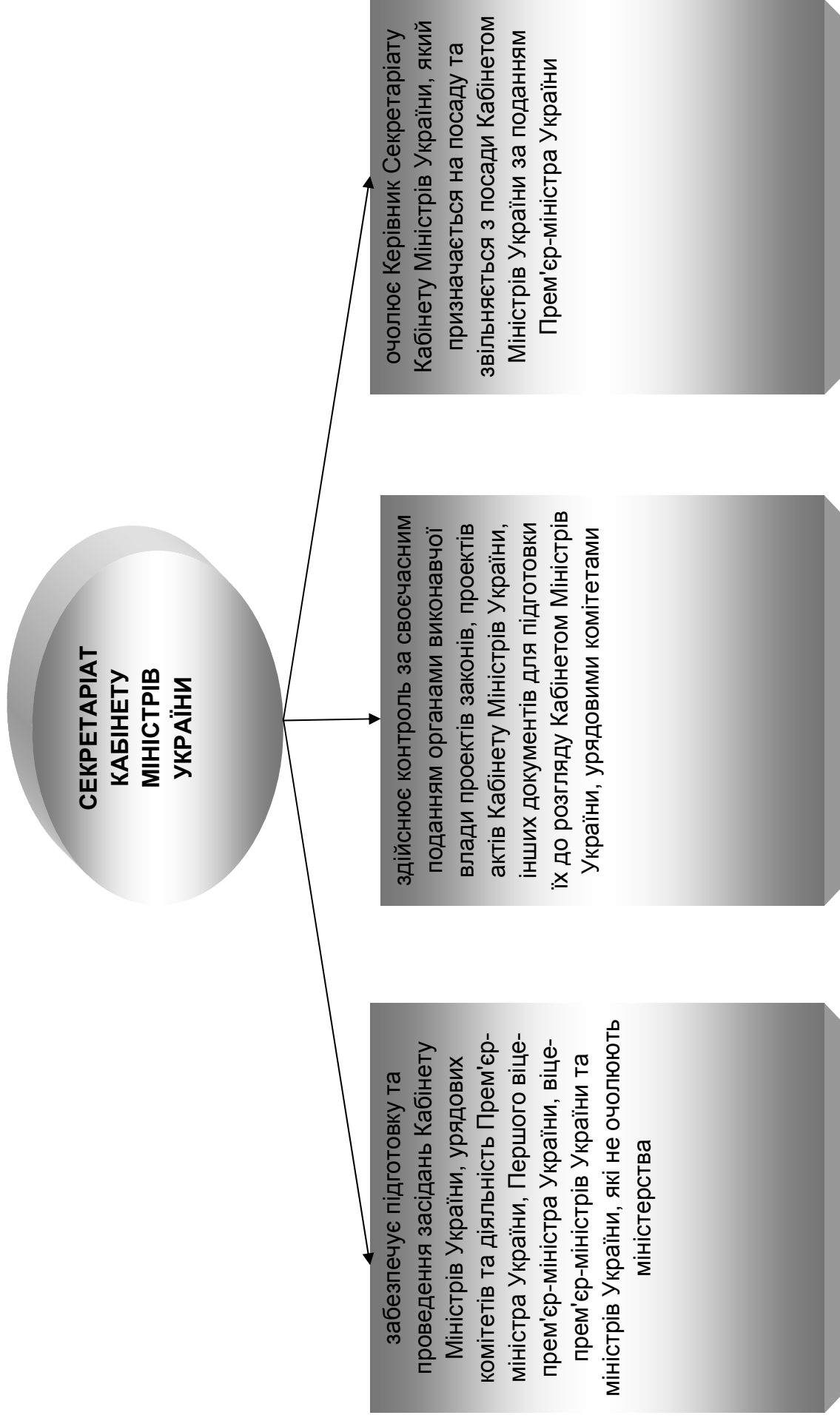
Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

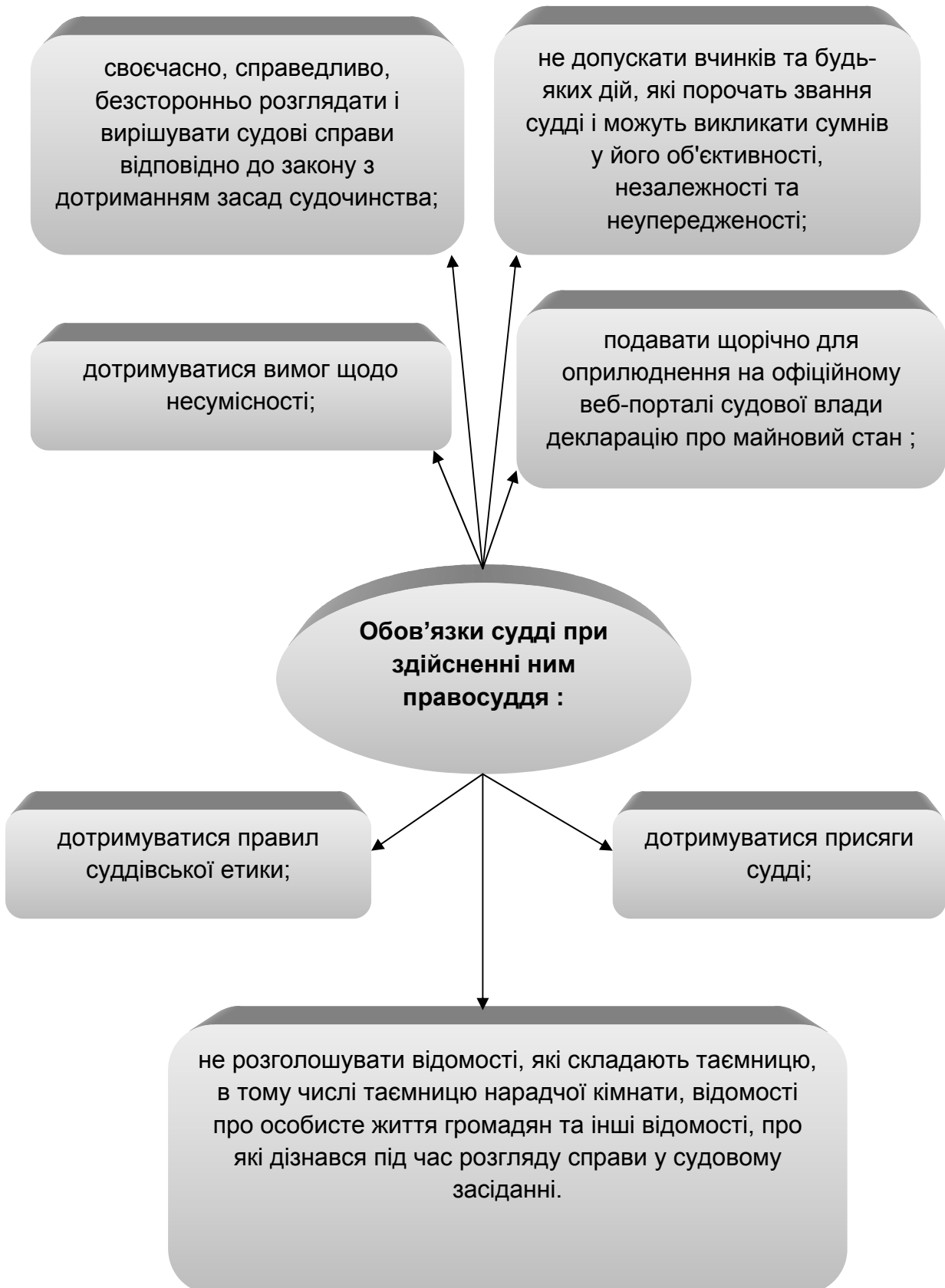
Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

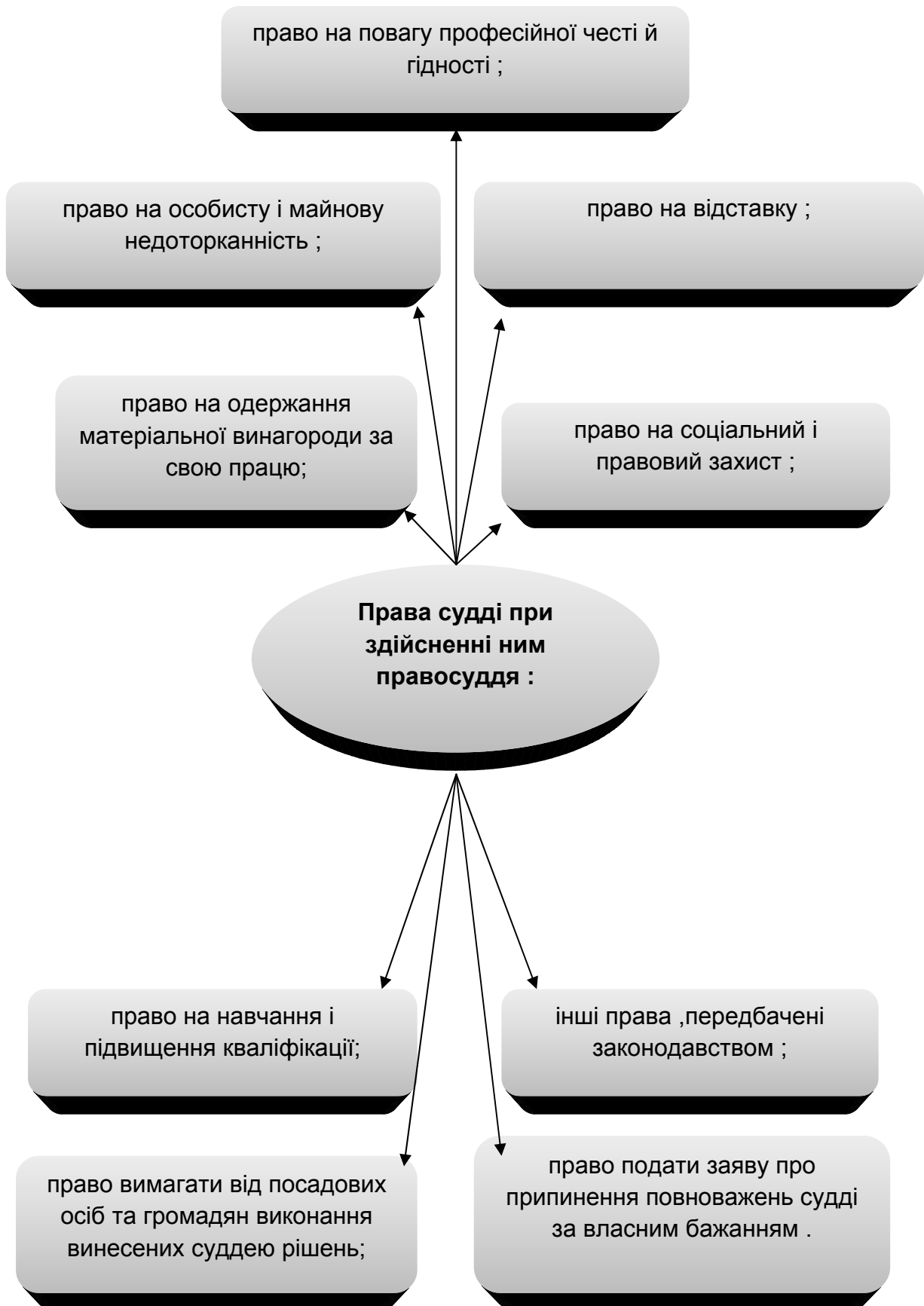
Тема 13. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України

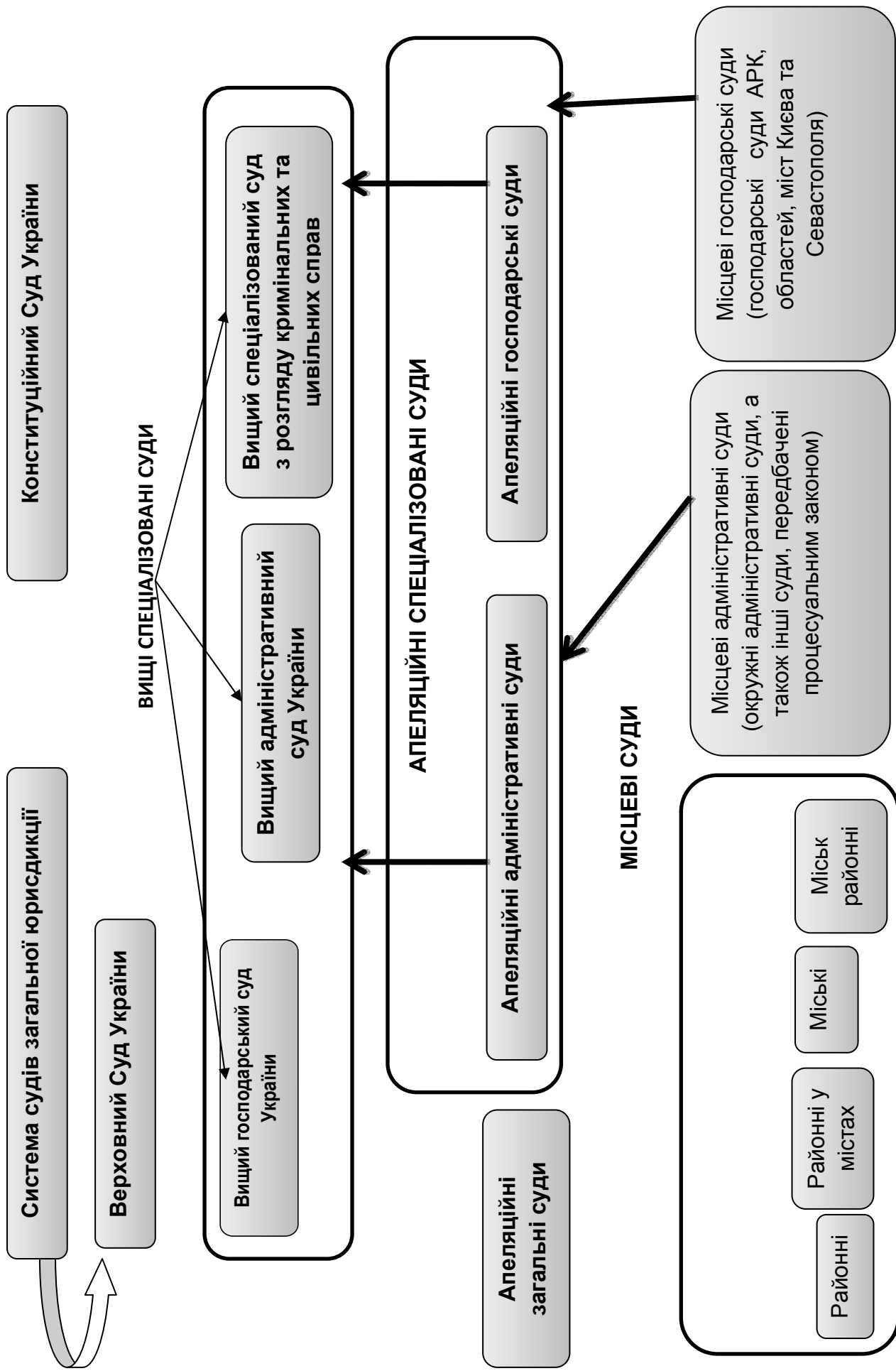

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

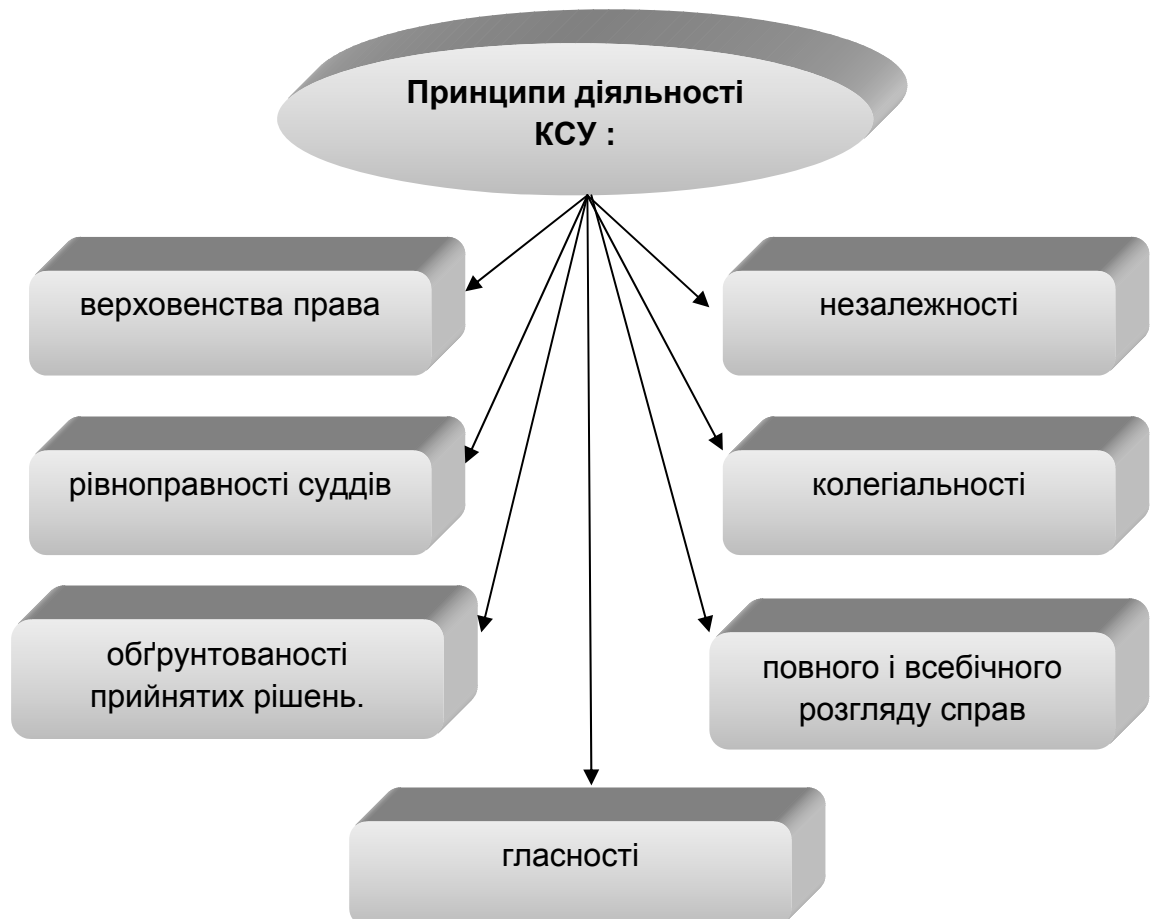

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Конституційний Суд України - єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.

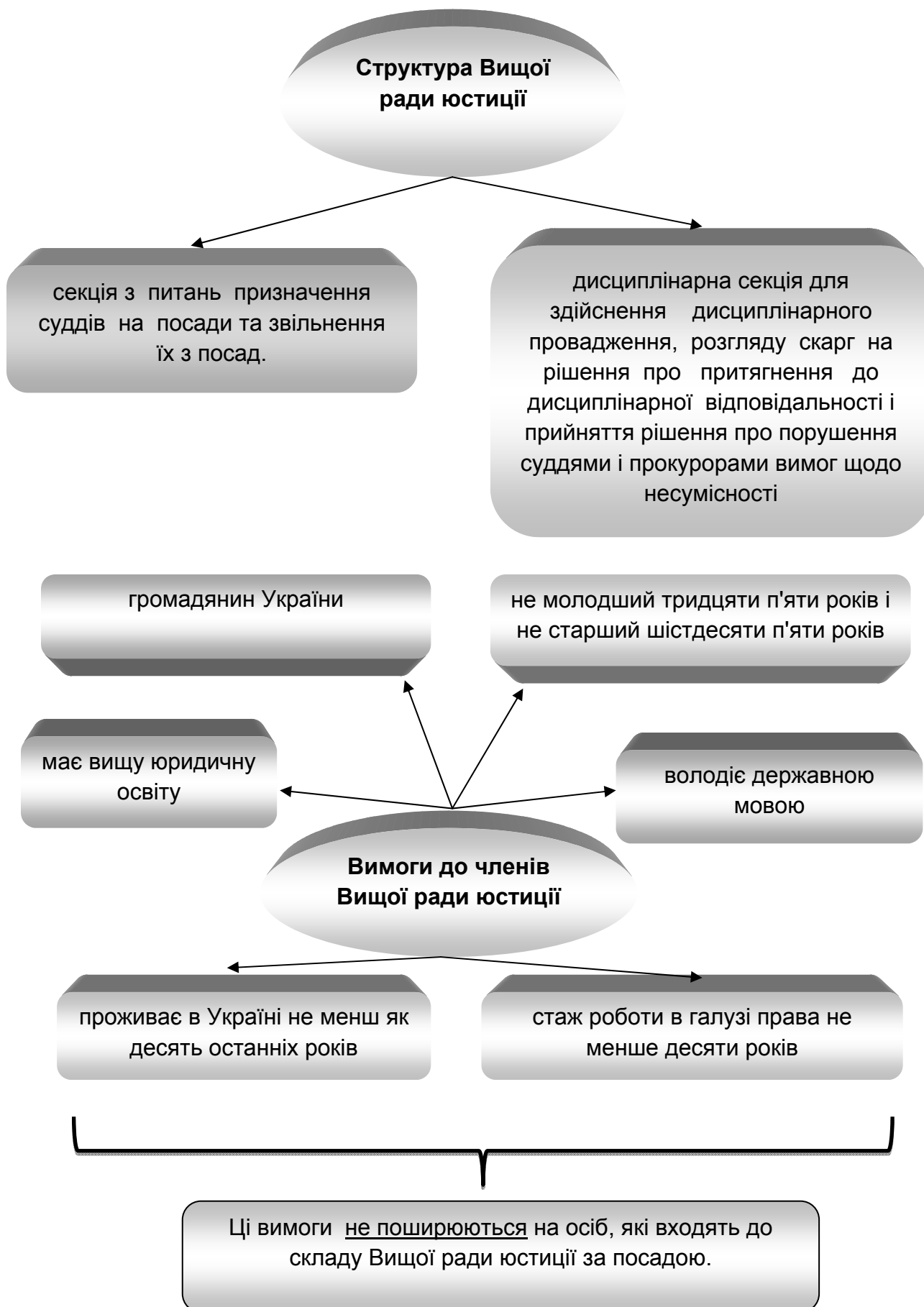

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

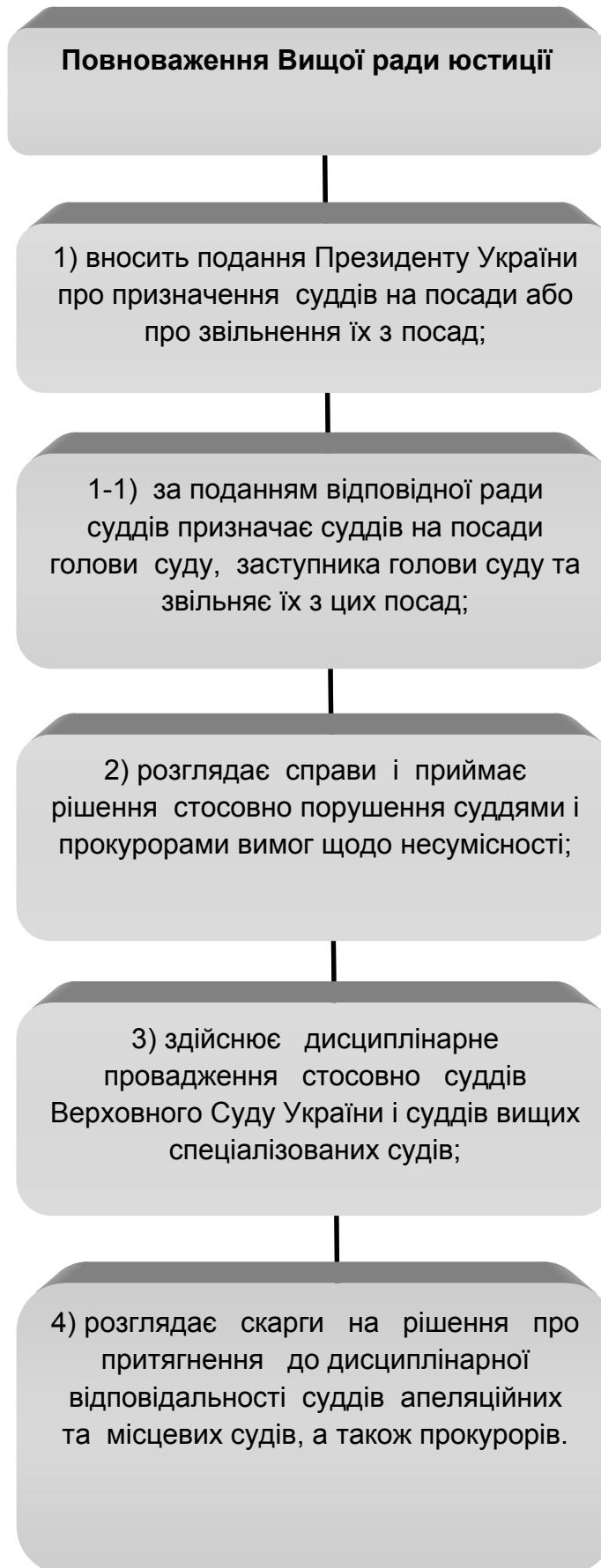
Вища рада юстиції — колегіальний, незалежний орган України, відповідальний за формування високопрофесійного суддівського корпусу, а також за приймання рішення стосовно порушень суддями і прокурорами вимог щодо несумісності та у межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність.

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

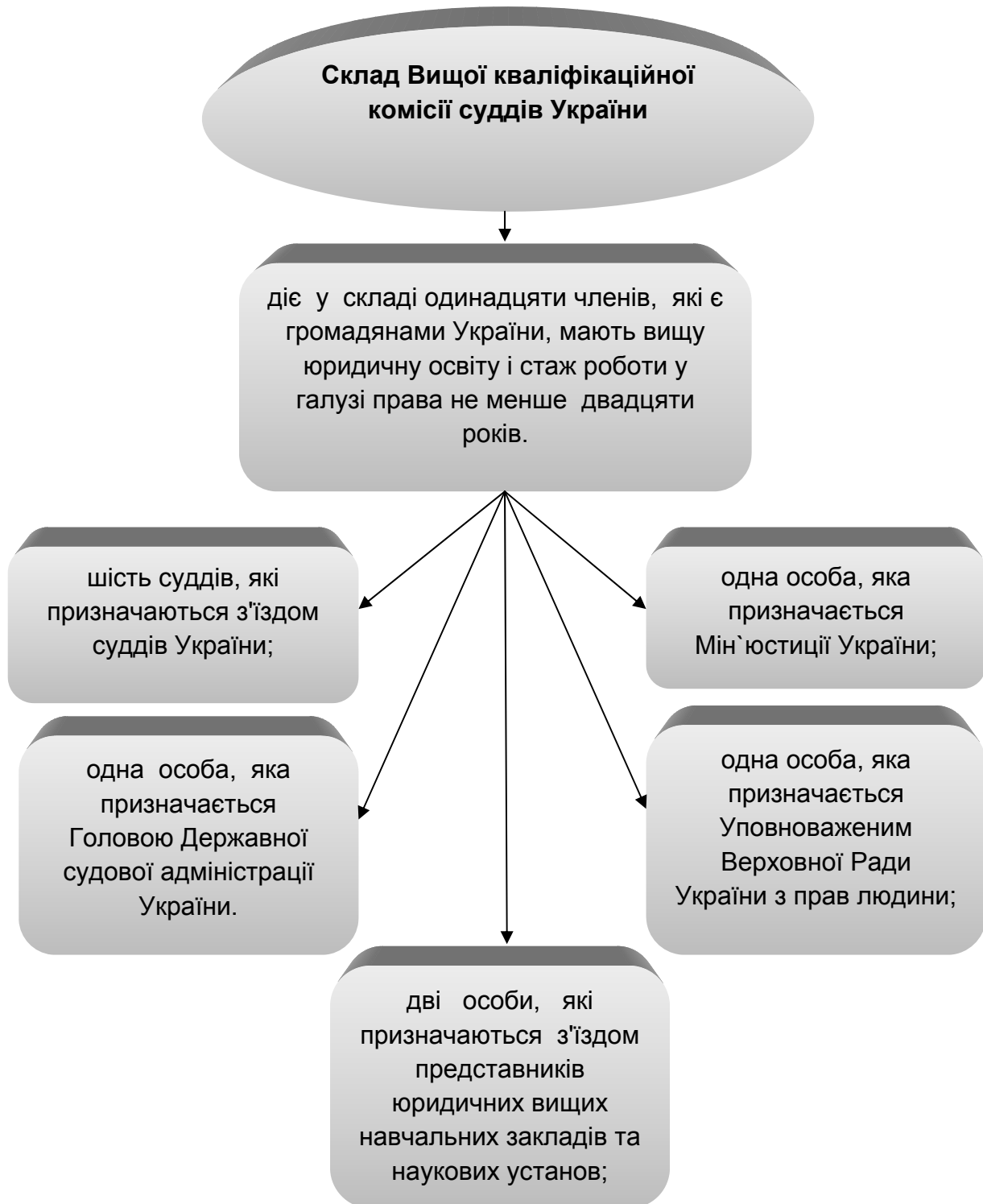
Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Вища кваліфікаційна комісія суддів України - постійно діючий орган у системі судоустрою України, є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державного казначейства України.

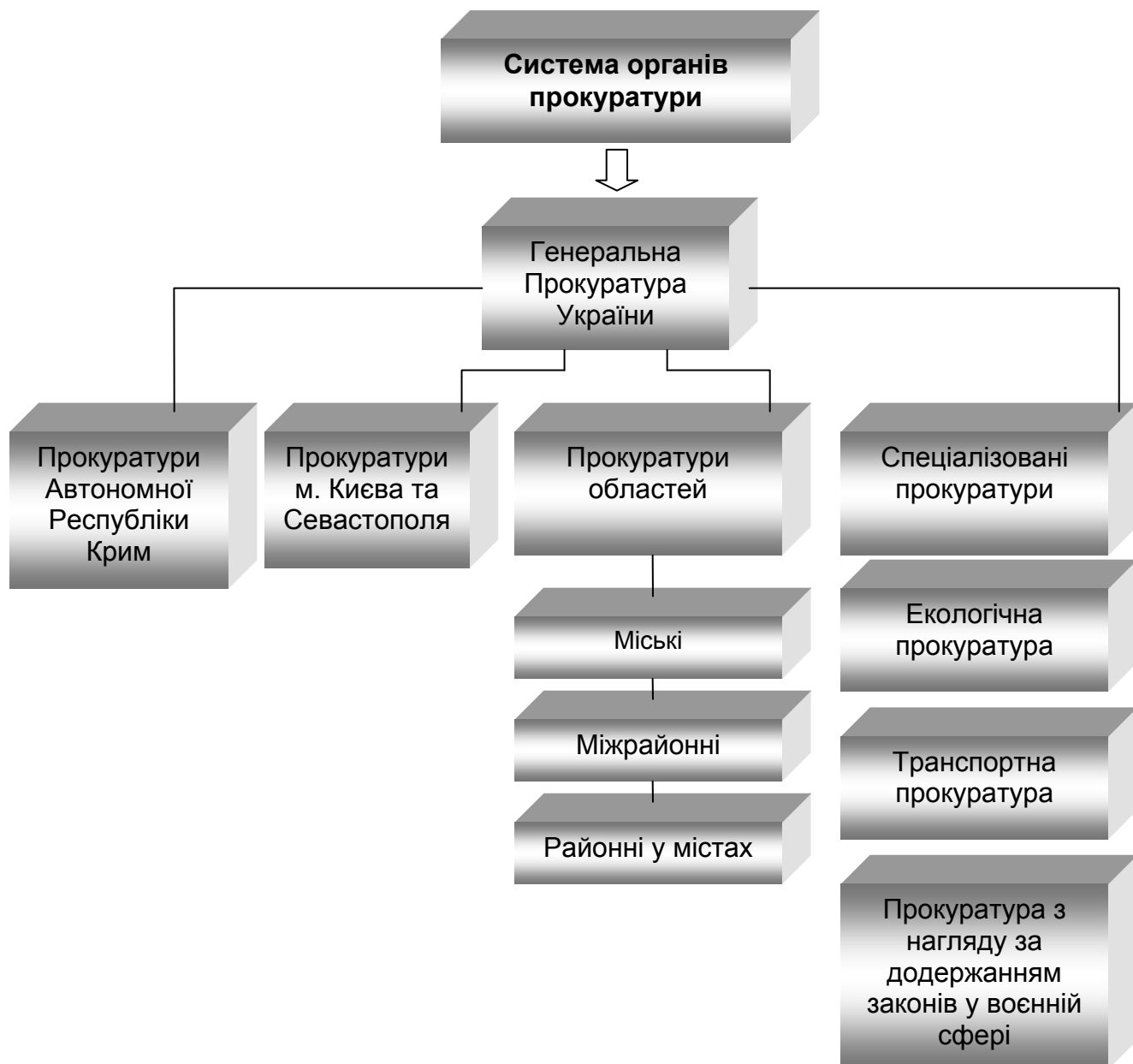
Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 14. Конституційно-правовий статус судової влади в Україні

Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

Принципи організації та діяльності прокуратури

Становлять єдину централізовану систему, яку очолює Генеральний прокурор, за підпорядкуванням нижчестоящих прокурорів вищестоящим

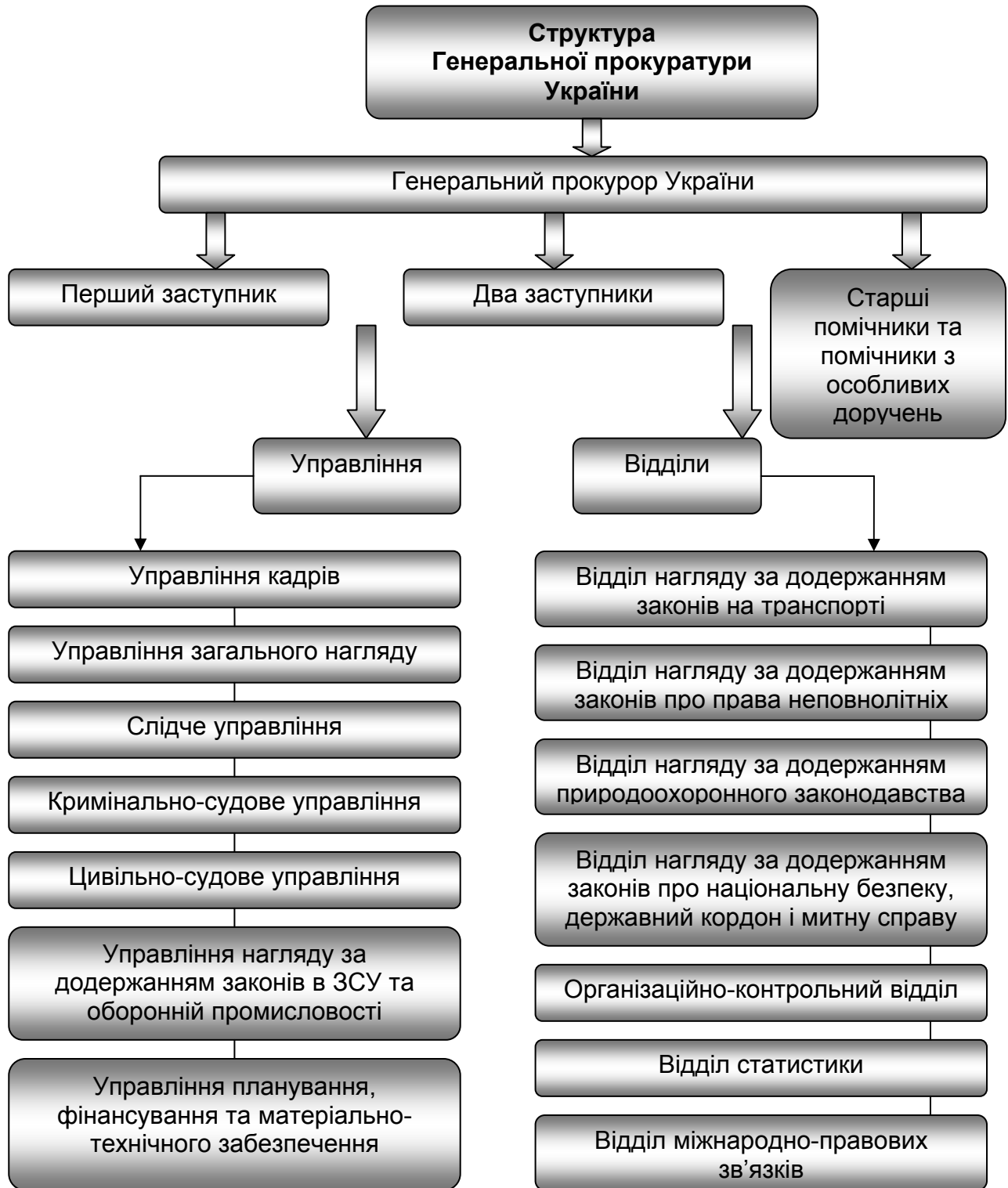
Здійснюють свої повноваження на підставі додержання Конституції України та чинних законів, незалежно від будь-яких органів державної влади, посадових осіб, а також рішень громадських об'єднань чи їх органів

Захищають у межах своєї компетенції права і свободи громадян на засадах їх рівності перед законом, незалежно від національного чи соціального походження, мови, освіти, ставлення до релігії, політичних переконань, службового чи майнового стану та інших ознак

Вживають заходів до усунення порушень закону, від кого б вони не виходили, поновлення порушених прав і притягнення у встановленому законом порядку до відповідальності осіб, які допустили ці порушення

Діють гласно, інформують державні органи влади, громадськість про стан законності та заходи щодо її зміцнення

Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

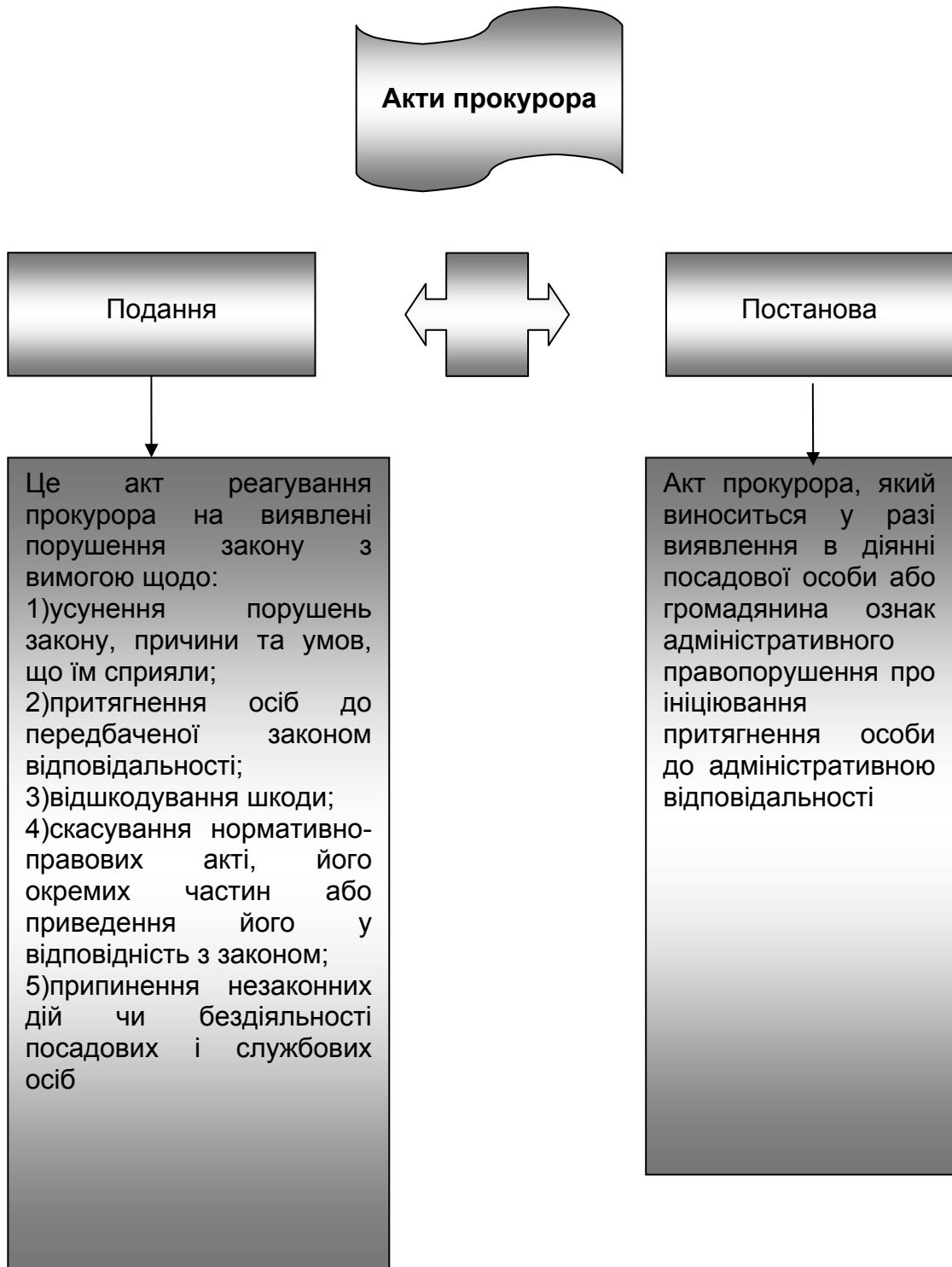

Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

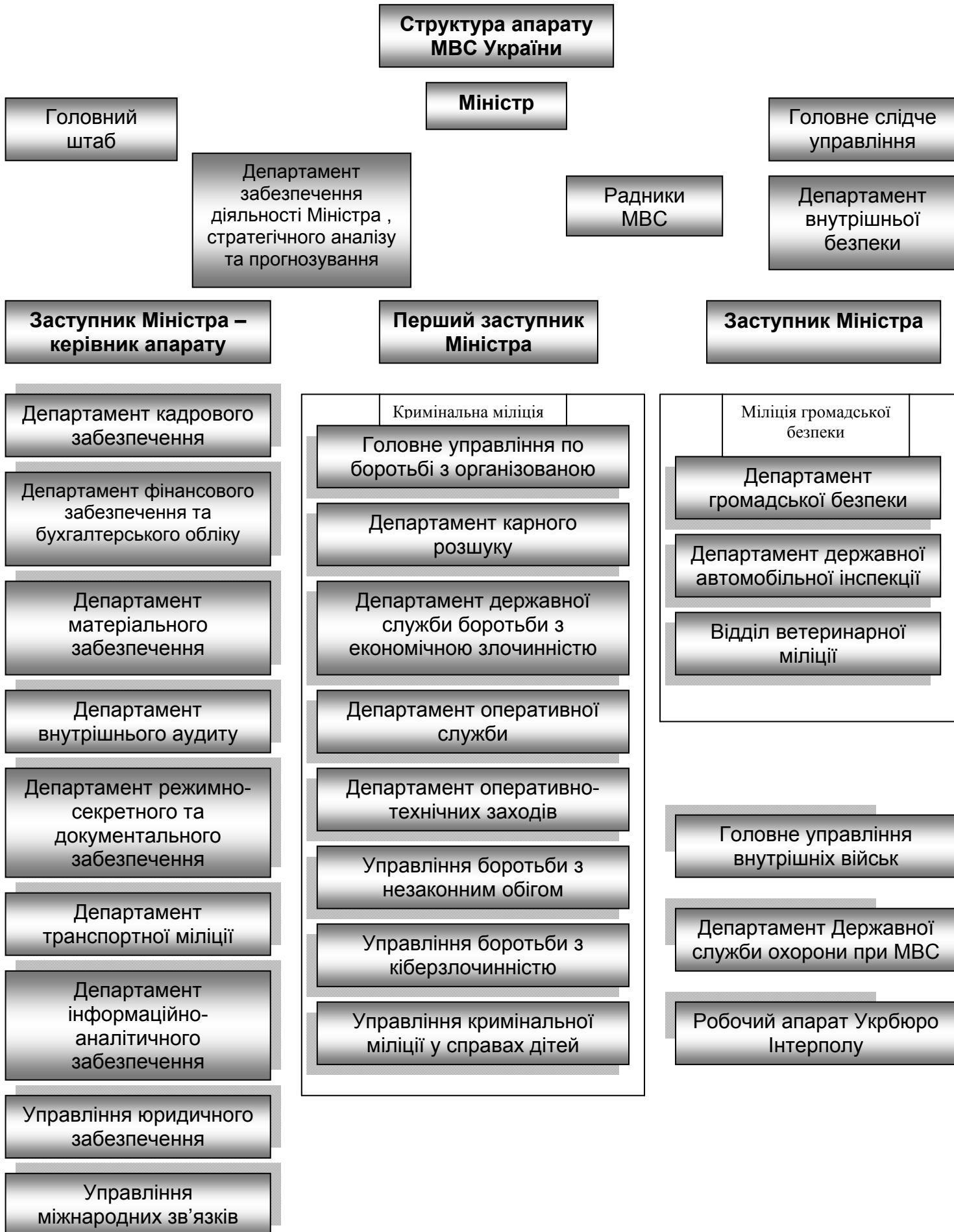

Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

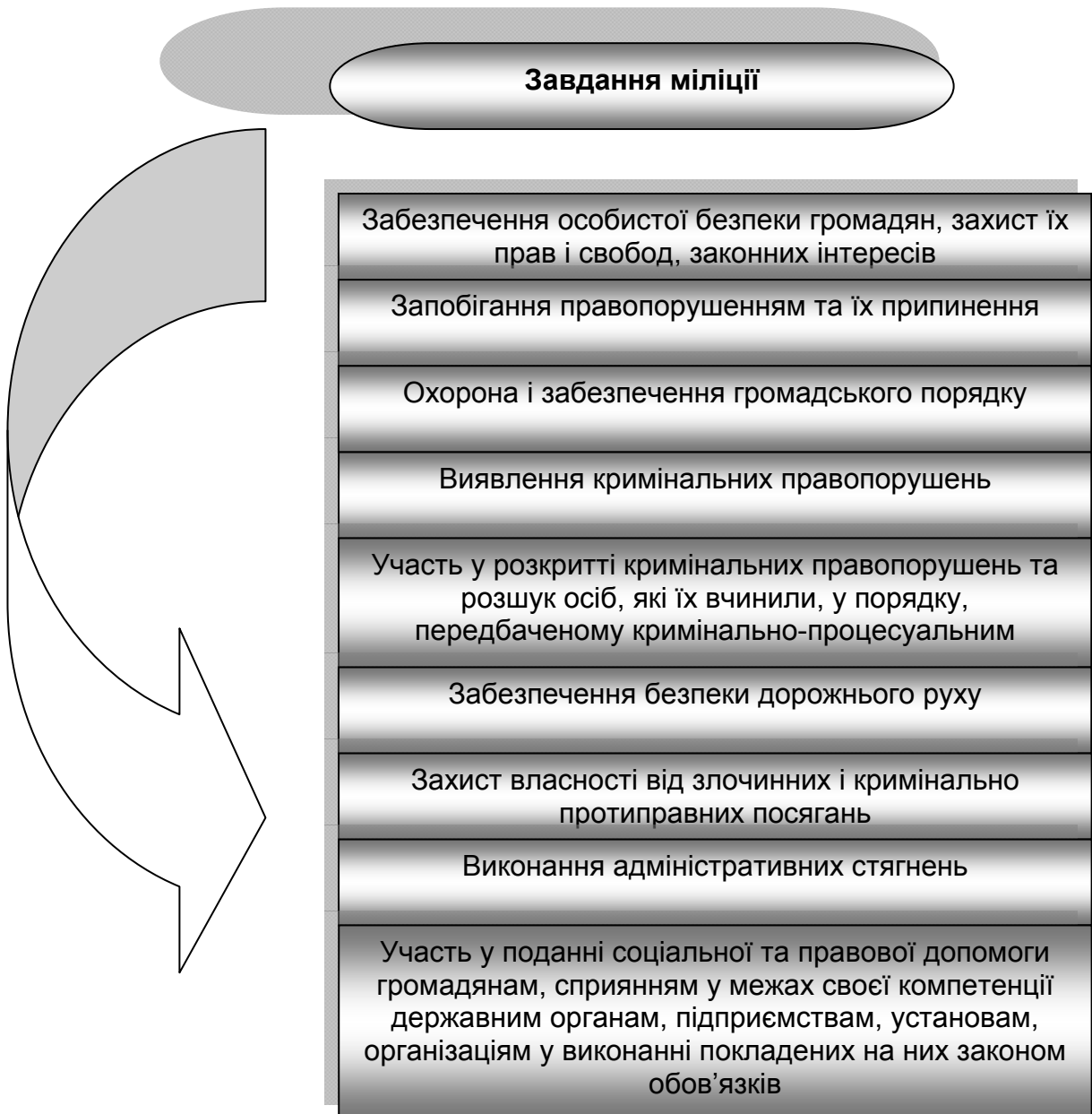
Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

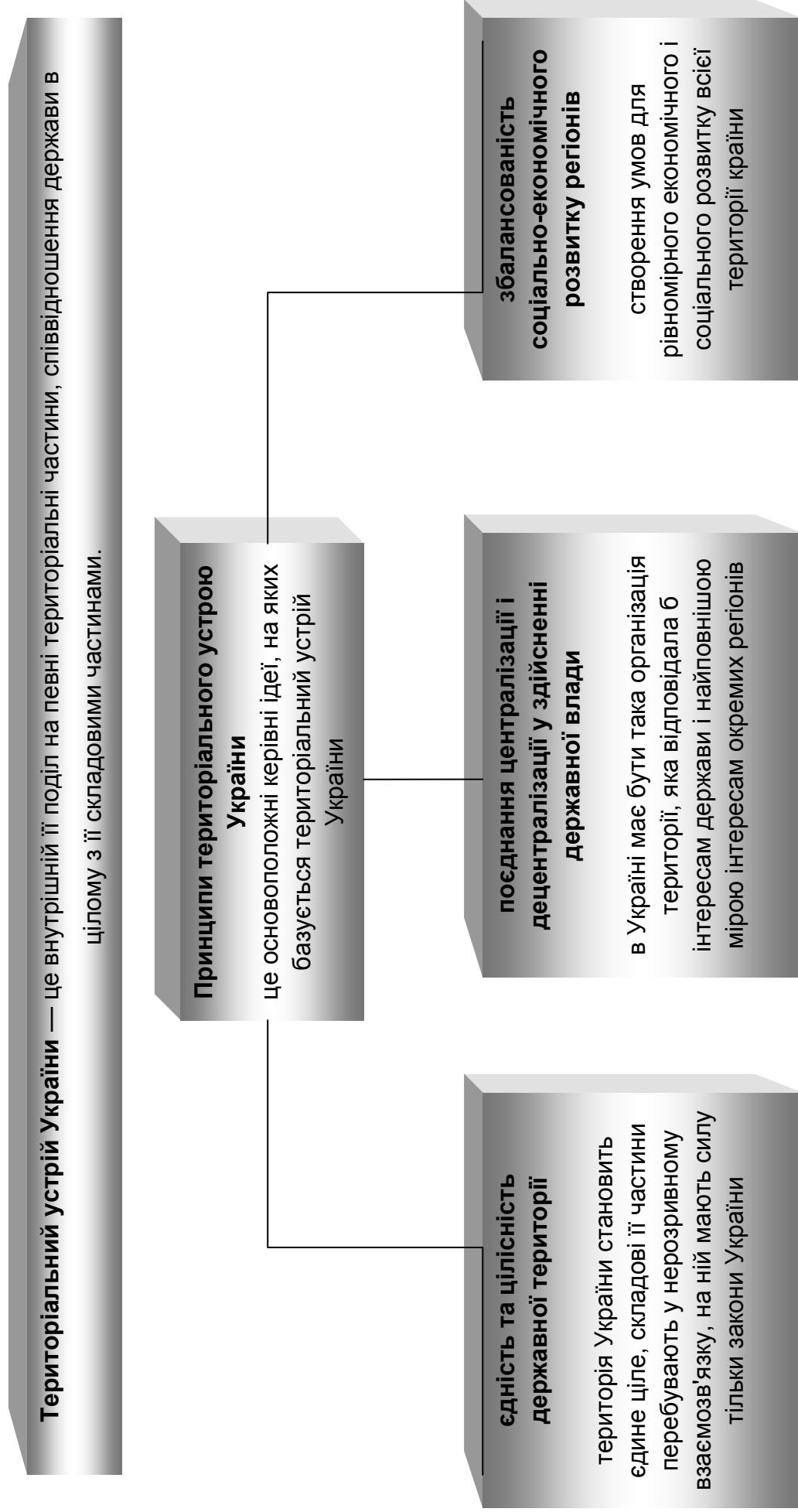
Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

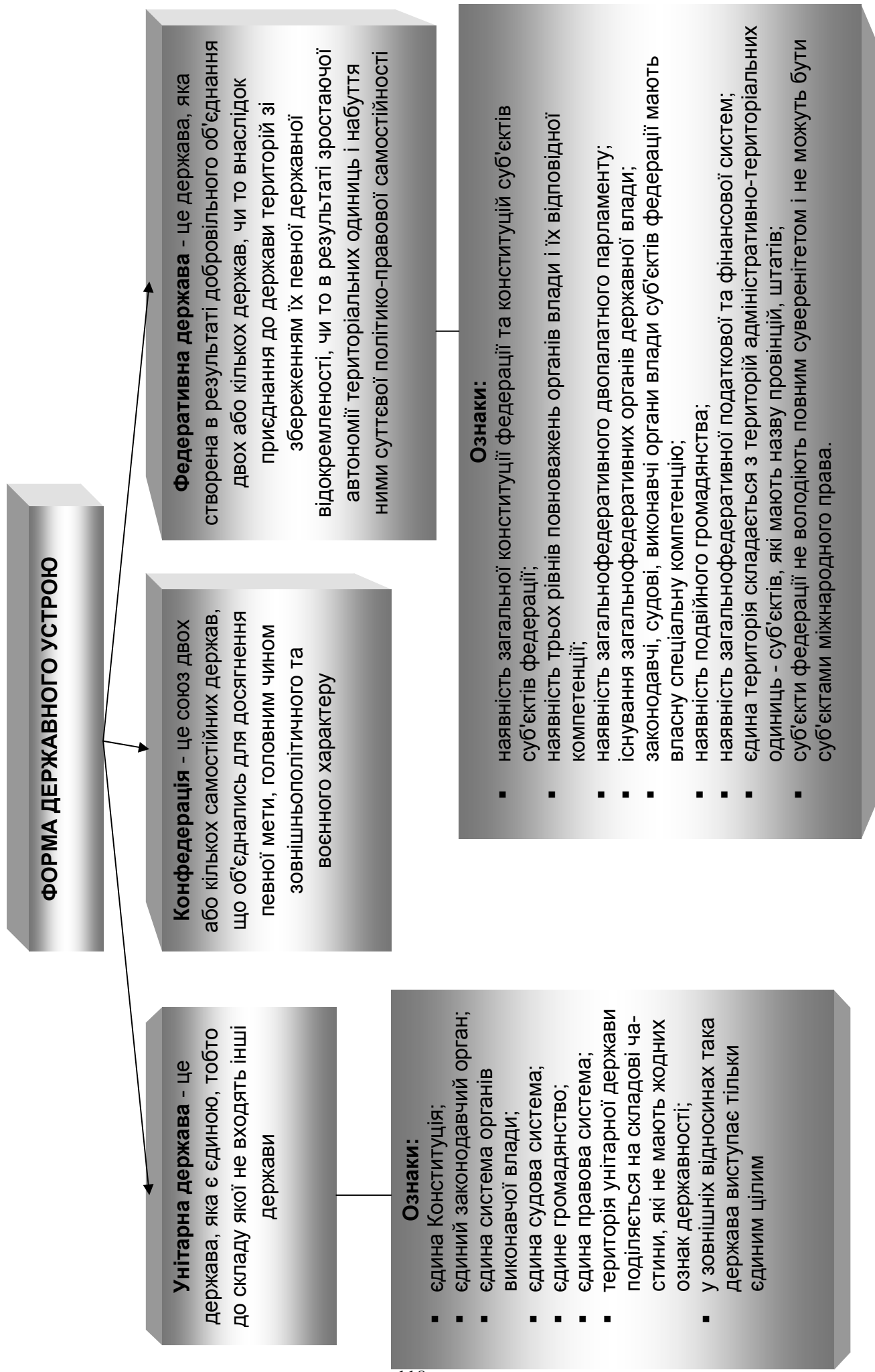
Тема 15. Конституційний статус прокуратури в Україні

Тема 16. Територіальний устрій України

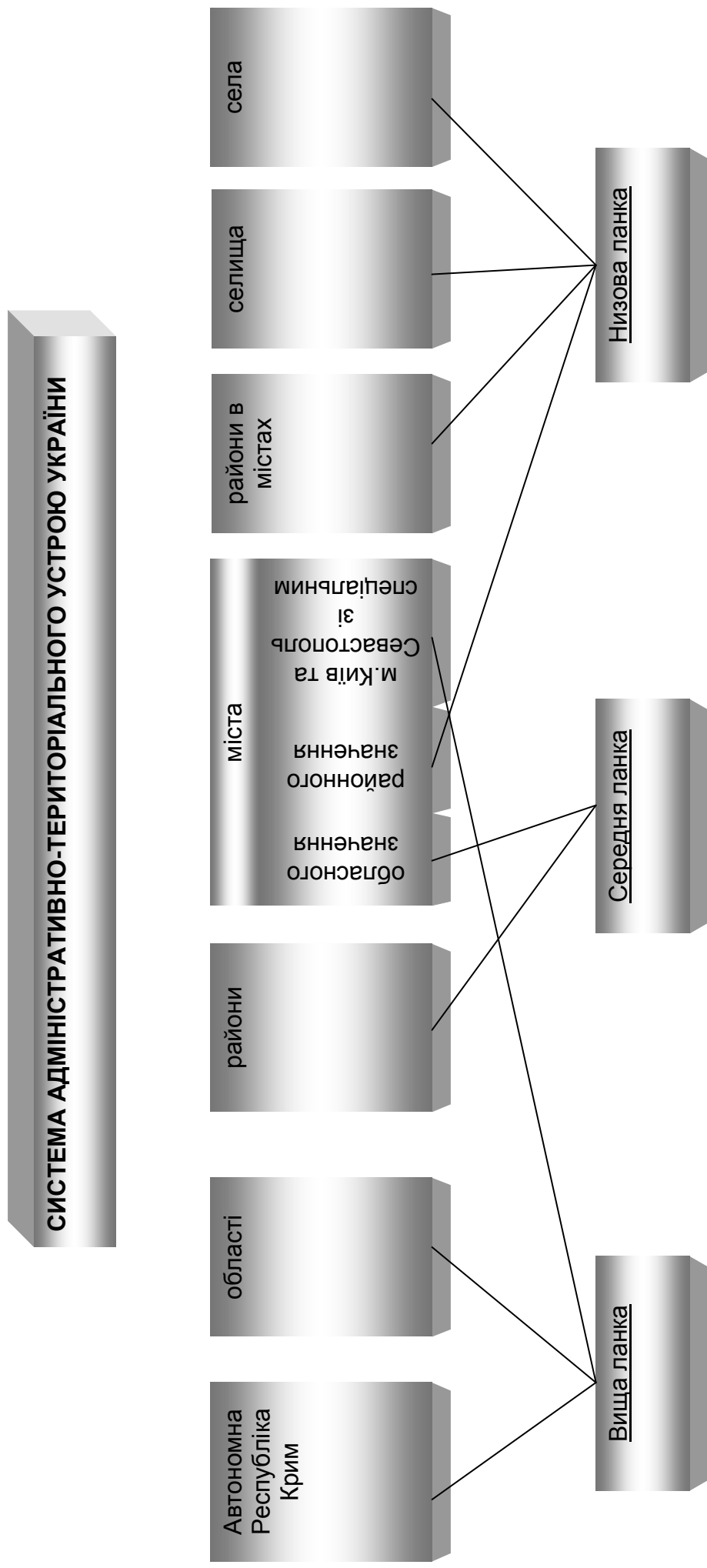

Тема 16. Територіальний устрій України

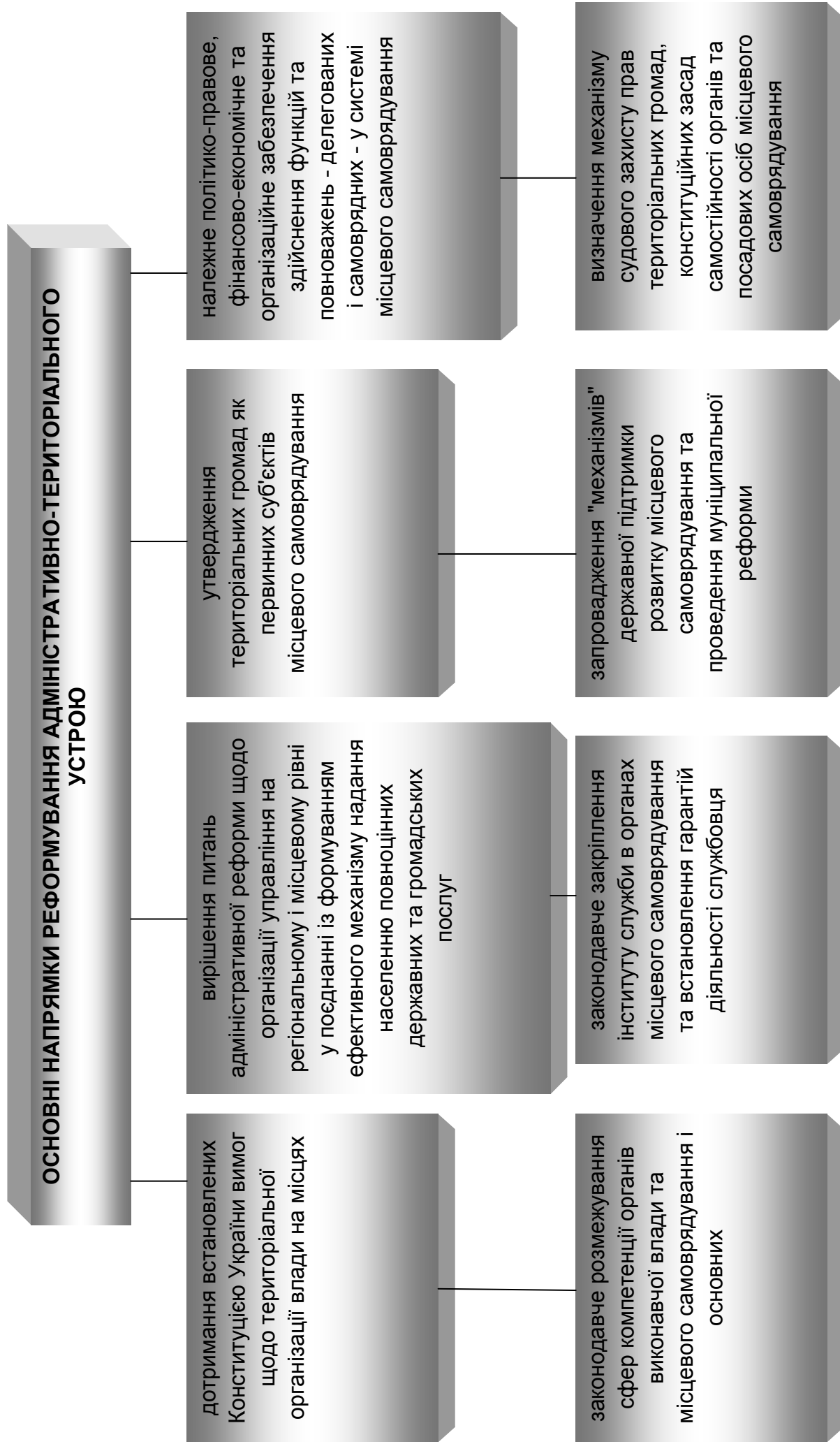

Тема 16. Територіальний устрій України

Адміністративно-територіальний устрій України – це обумовлена географічними, історичними, економічними, етнічними, соціальними, культурними та іншими чинниками внутрішня територіальна організація держави з поділом її на адміністративно-територіальні одиниці.

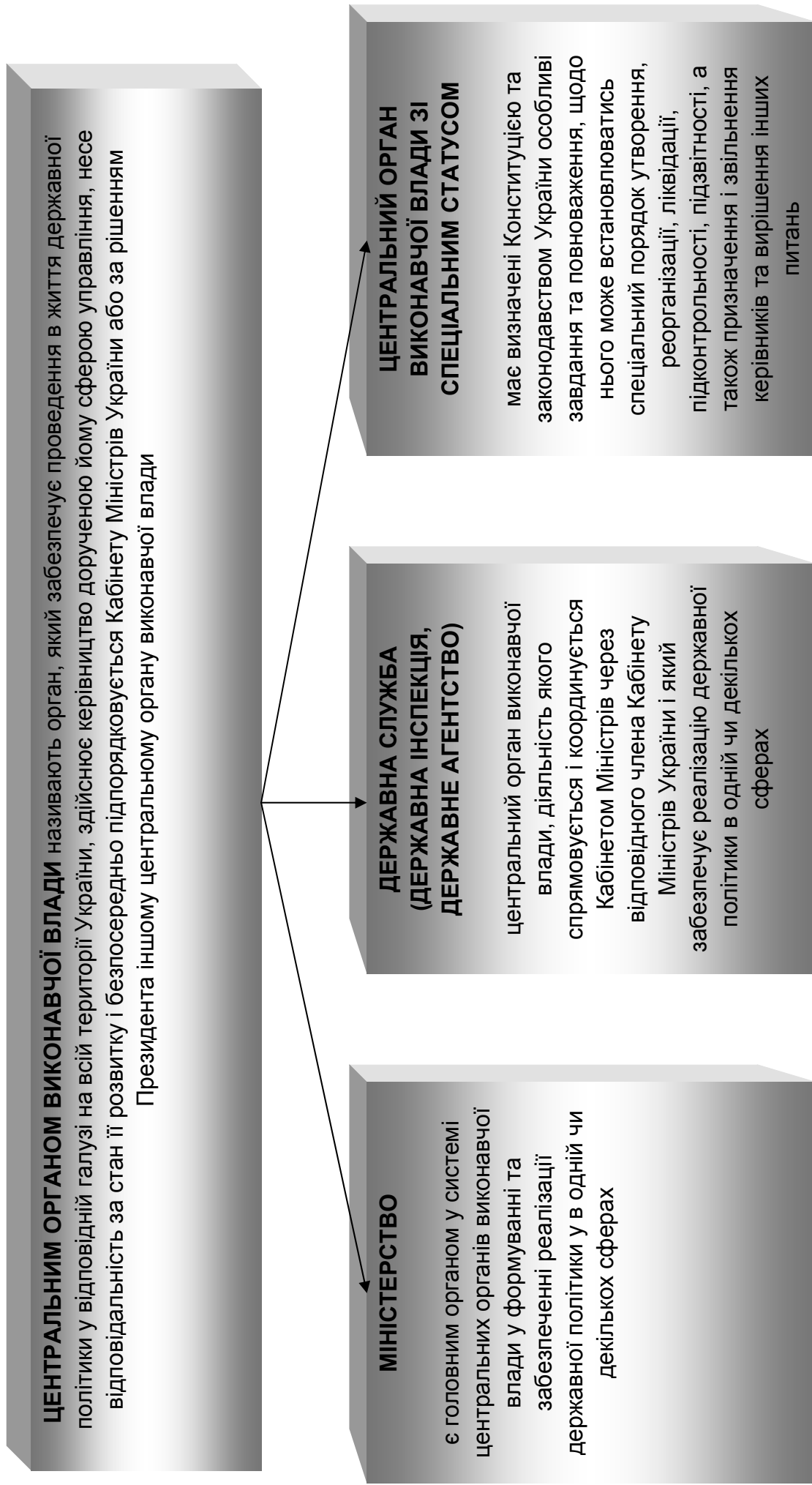

Тема 16. Територіальний устрій України

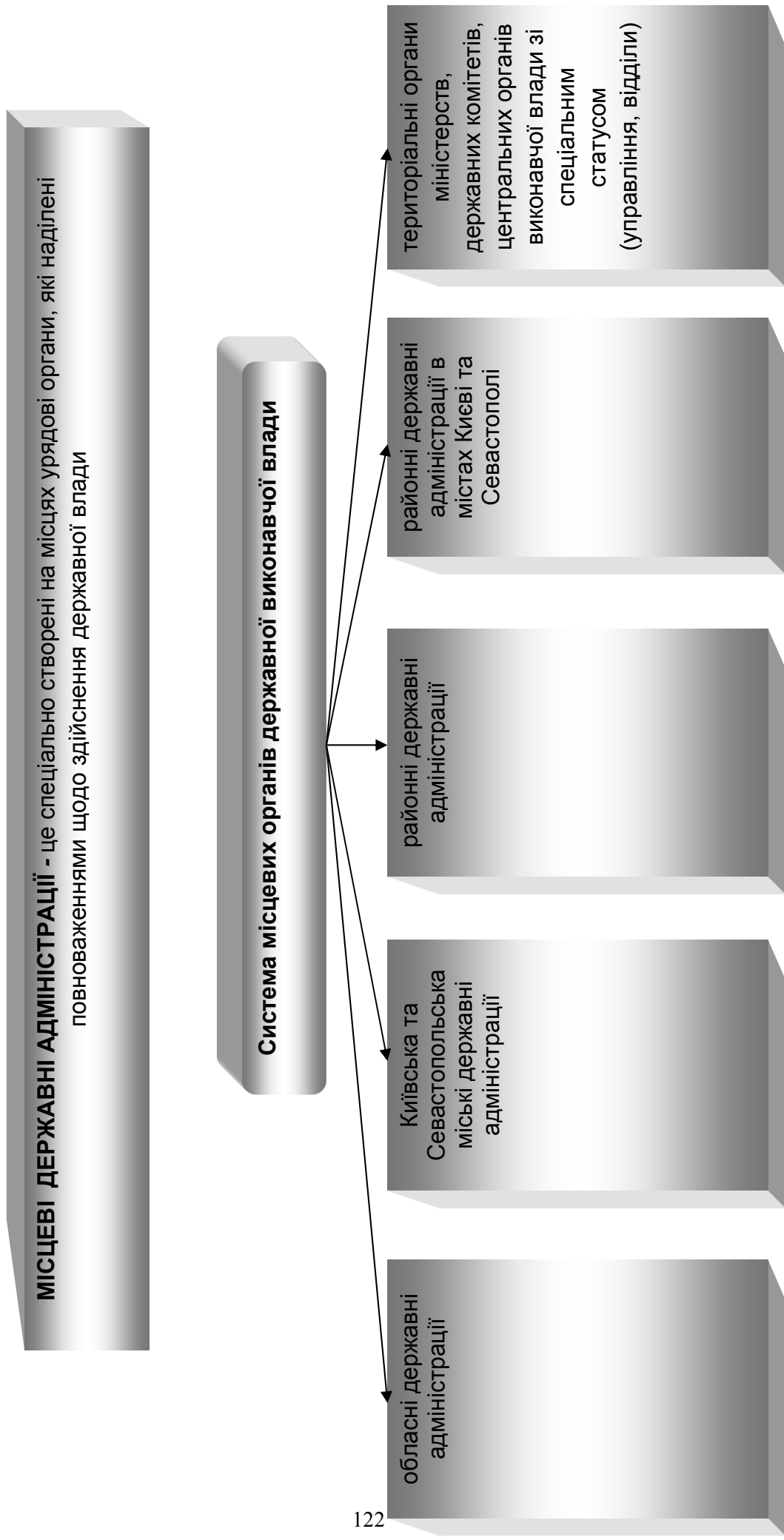

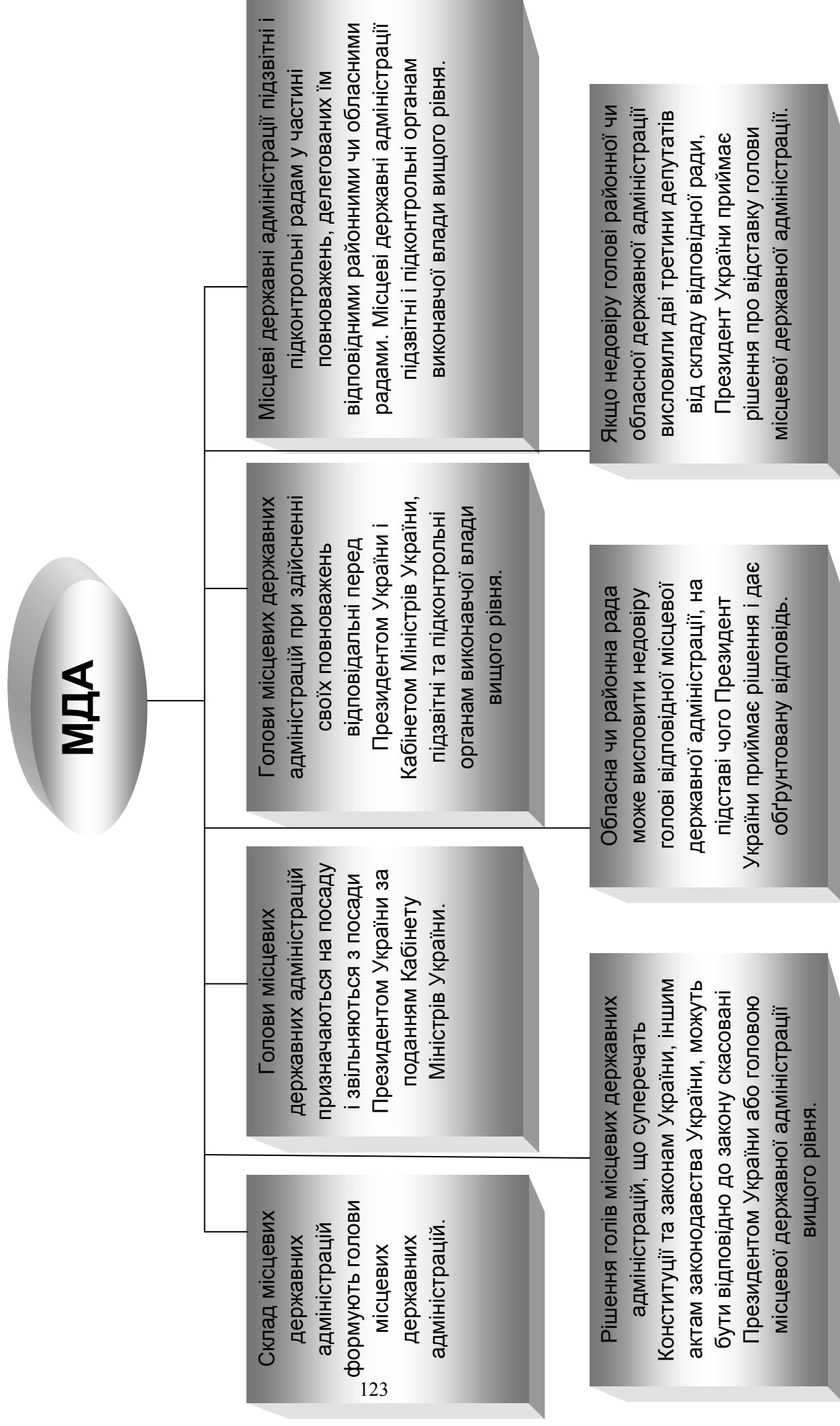
Тема 17. Конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні

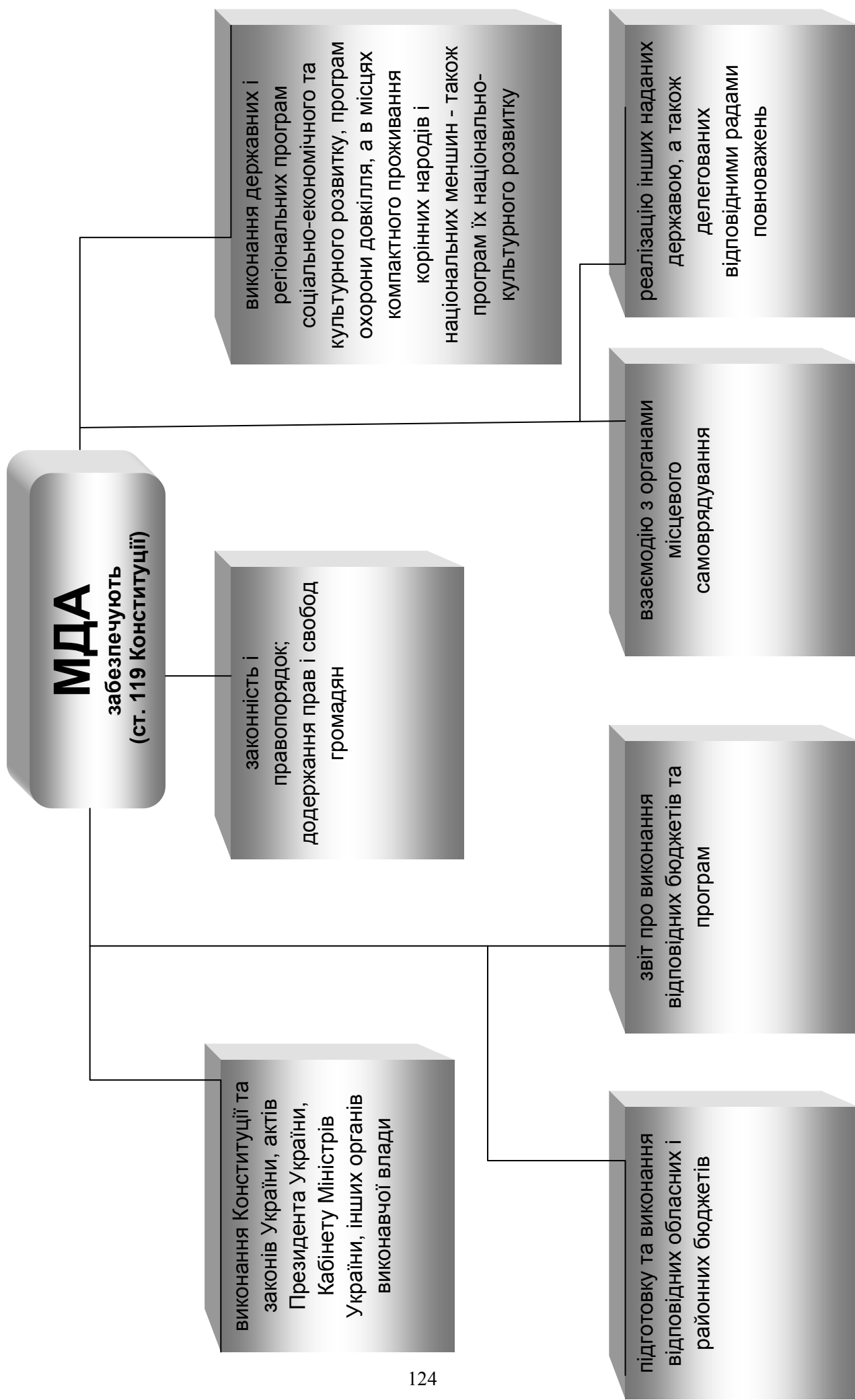
Тема 17. Конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні

Тема 17. Конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні

Тема 17. Конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні

Тема 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим

Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України, що перебуває у її складі як адміністративно-територіальна автономія.

„Територіальна автономія” означає відносну самостійність населення певних територіальних утворень у вирішенні питань, віднесених конституцією і законами до їх відання, статус яких має певні відмінності від статусу звичайних адміністративно-територіальних одиниць.

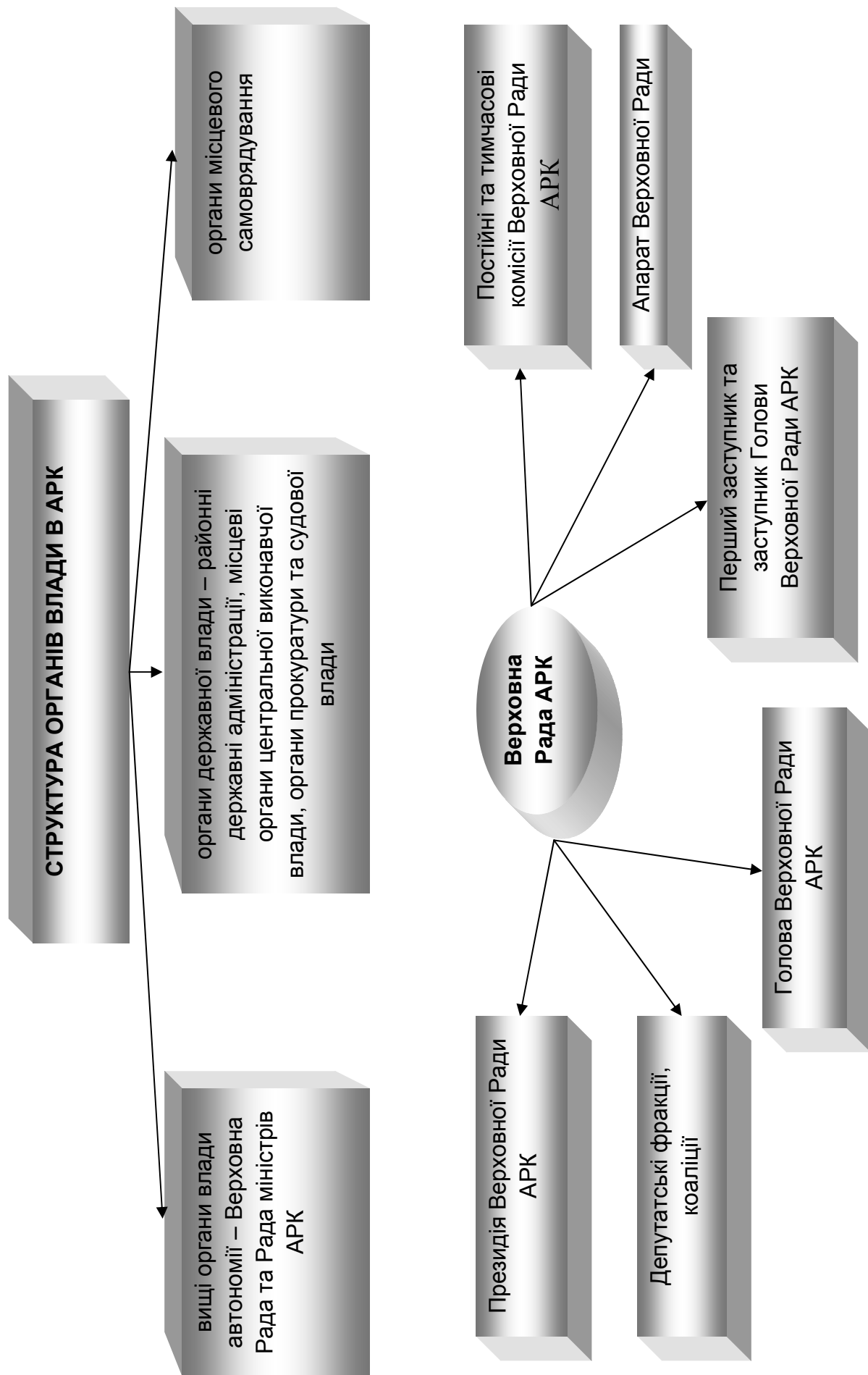
Ознаки адміністративно-територіальної автономії:

- вона є засобом децентралізації державної влади в унітарній державі і надається для регіонів, які відрізняються історико-географічними, соціально-економічними, національно-побутовими та іншими особливостями;
- така регіональна автономія надається державою, у складі якої вона перебуває, а не в результаті акту самовизначення її населення, воля ж населення до автономії, виражена на місцевому референдумі, може тільки враховуватися, але ніяких юридичних наслідків вона не породжує.

Компетенція АРК (ст. 138 Конституції України):

- призначення виборів депутатів ВР АРК, затвердження складу виборчої комісії АРК;
- організація та проведення місцевих референдумів;
- управління майном, що належить Автономній Республіці Крим;
- розроблення, затвердження та реалізація програм АРК з різних питань;
- встановлення зон санітарної охорони курортів;
- участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;
- забезпечення функціонування і розвитку державної та національних мов і культур в АРК;
- участь у розробленні та реалізації державних програм повернення депортованих народів;

Тема 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим

Тема 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим

Верховна Рада Автономної Республіки Крим

складається із 100 депутатів, які обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування терміном на п'ять років

Особливості ВР АРК:

- правовий статус Верховної Ради АРК визначений у спеціальному органічному законі – в Конституції АРК, а органів місцевого самоврядування – Законом України „Про місцеве самоврядування в Україні”;
- Верховна Рада АРК наділена ширшим колом повноважень, ніж обласні ради; вона має право формувати орган виконавчої влади – Раду міністрів, а обласні ради не мають права створювати виконавчі органи місцевого самоврядування.

Вона є повноважною за умови обрання не менш як двох третин від її загального складу, її повноваження можуть бути припинені Верховною Радою України достроково за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України та інших законів України. Парламент України може також призначити позачергові вибори до Верховної Ради Автономної Республіки Крим (п. 28 ст. 85 Конституції України).

Функції ВР АРК

Представницька – тільки ВР АРК може виступати від імені народу АРК

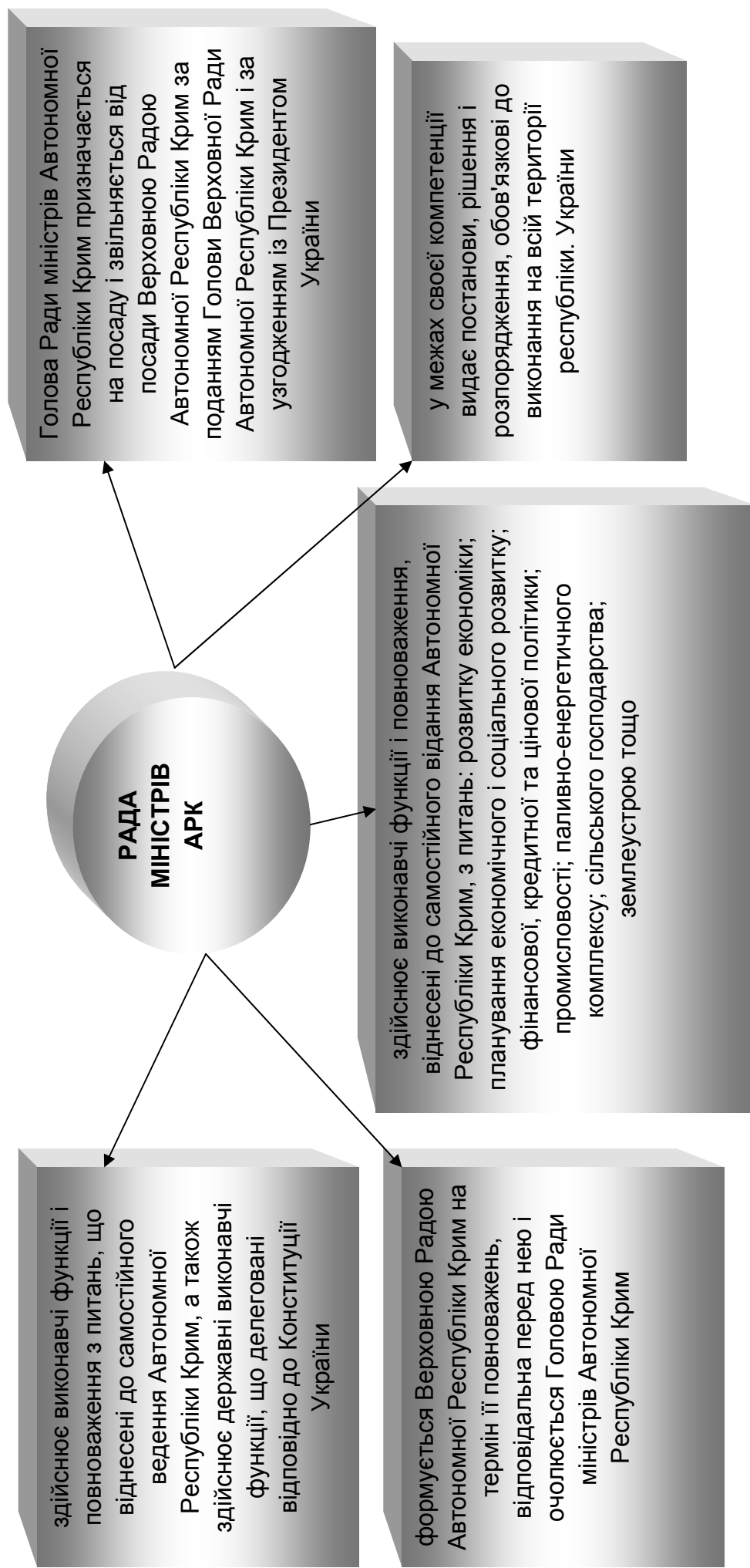
Установча – призначення на посаду і зняття з посади за поданням Голови ВР АРК, Голови Ради тощо

Нормотворча – здійснення нормативного регулювання з різних питань

Контрольна – контроль за виконанням бюджету АРК, програм АРК

Фінансово-бюджетна – встановлення податків і пільг, затвердження бюджету АРК і внесення в нього змін

Тема 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим

Тема 18. Конституційно-правовий статус органів влади Автономної Республіки Крим

Представництво Президента України – орган єдиної системи державної виконавчої влади України. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим очолює постійний представник Президента України в Автономній Республіці Крим, якого призначає і звільняє з посади Президент України.

Представництво Президента виконує такі функції:

- вивчає стан виконання в АРК Конституції і законів України, указів і розпоряджень Президента України, актів Кабінету Міністрів України та вживає заходів щодо їх належного виконання;
- сприяє додержанню конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- аналізує нормативно-правові акти Верховної ради і Ради Міністрів АРК щодо їх відповідності Конституції та законам України і вносить пропозиції щодо внесення змін;
- готує і подає на розгляд Президентів України аналітичні матеріали з питань соціально-економічного та політичного розвитку в АРК;
- сприяє Президентів України у вирішенні правових питань в АРК;
- аналізує практику діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, інших організацій в АРК і інформує Президента України з цих питань.

Постійний представник:

- виконує доручення Президента України;
- бере участь з правом дорадчого голосу у засіданнях Верховної ради та Ради Міністрів АРК;
- входить з поданням до Верховної ради АРК, Ради Міністрів АРК, місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування у разі прийняття ними нормативно-правових актів, які суперечать Конституції та законам України з вимогою про усунення цих порушень та вносить пропозиції про скасування чи зупинку дії таких актів безпосередньо Президентів України;
- вимагає пояснень від посадових осіб різних органів і організацій АРК в разі порушення ними законодавства України.

Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

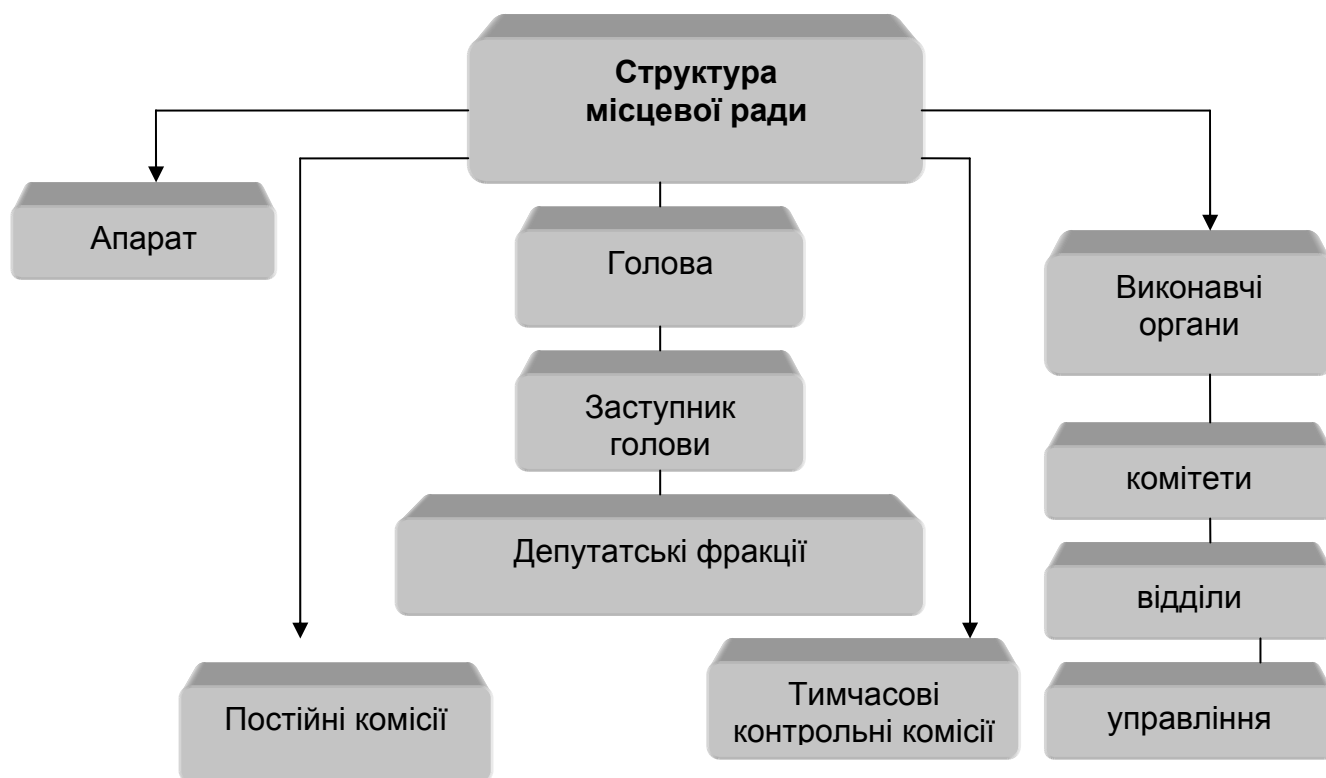
Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

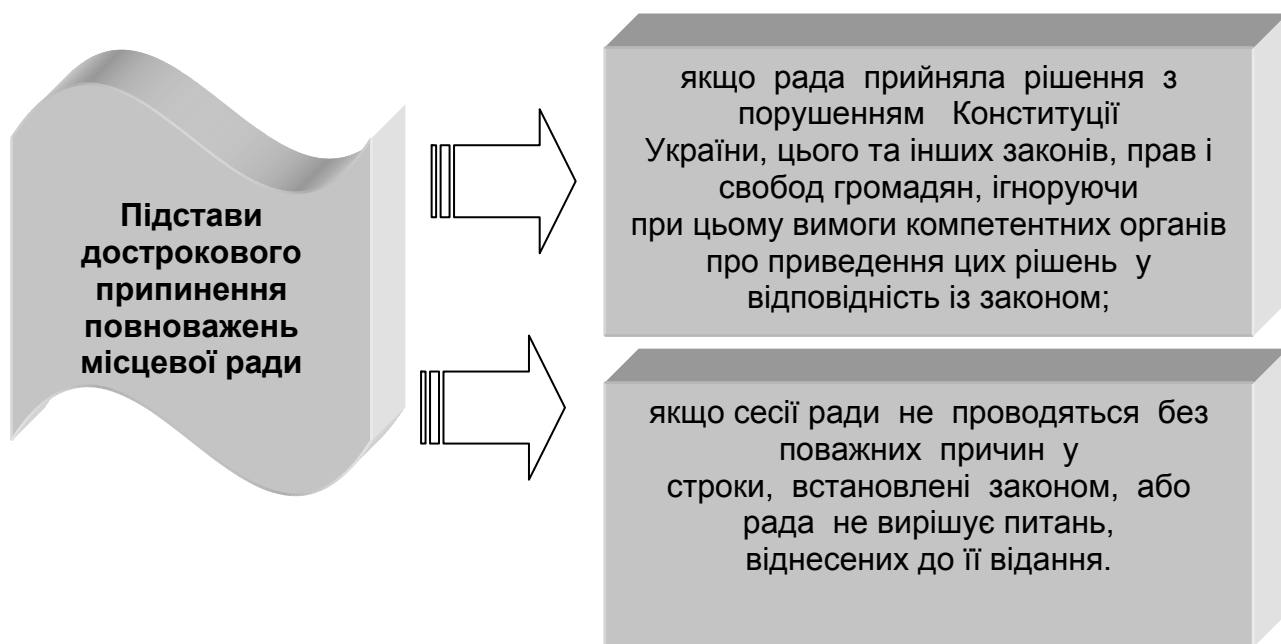
Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

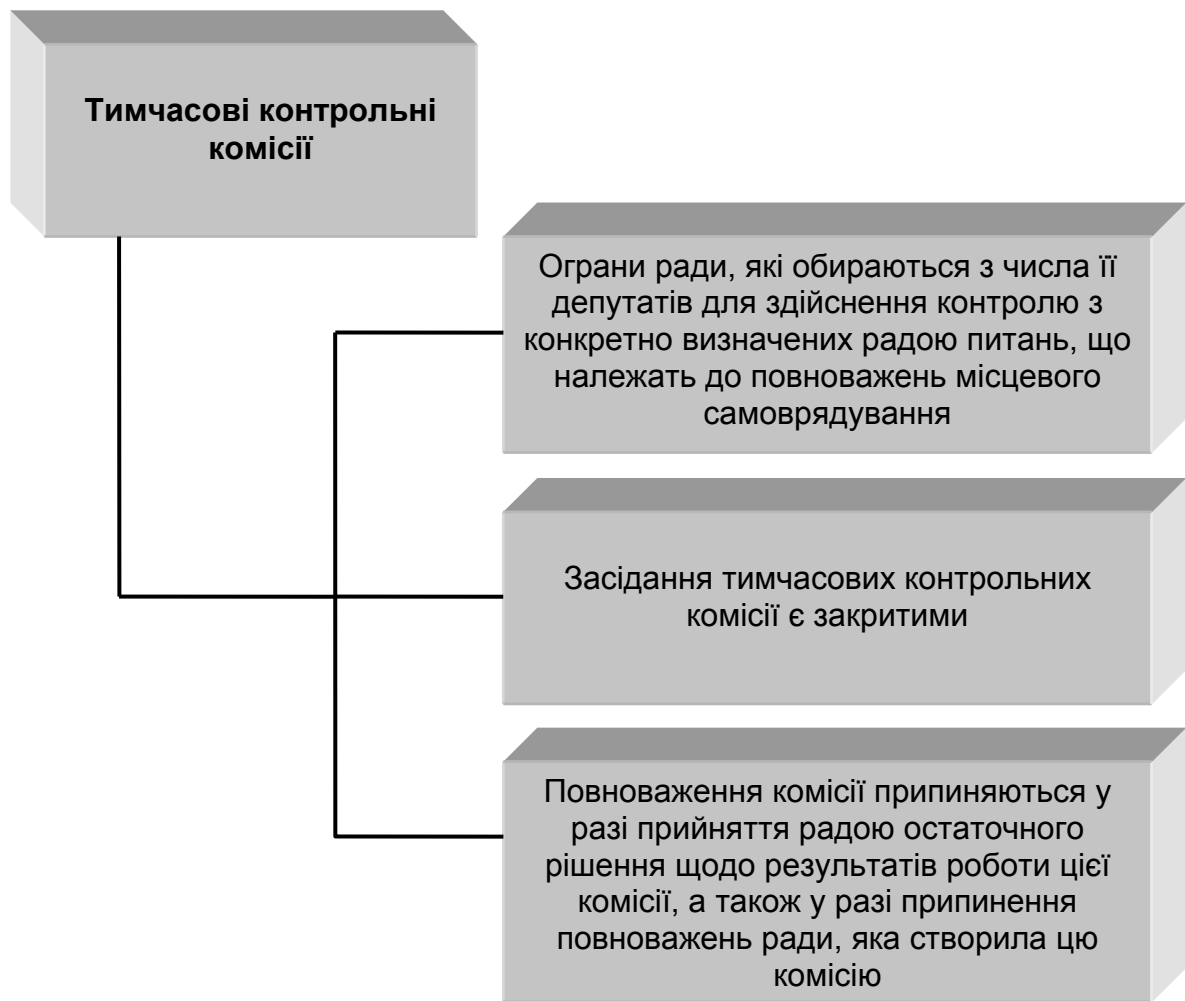
Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

Тема 19. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні

Рекомендовані джерела та навчально-методична література до курсу

Джерела

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів від 1 лютого 2011 р. № 2952-VI // Відомості Верховної Ради України.- 2011. - № 10- Ст. 68.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. //Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст.429.
4. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст.502.
5. Закон України „Про всеукраїнський референдум” від 6 листопада 2012 р. № 5475-VI // Голос України. – 2012. – 28 листопада. – № 226.
6. Закон України „Про національні меншини в Україні” від 25 червня 1992 р. № 2494-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.
7. Закон України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” від 11 грудня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2004. - № 1.- Ст. 4.
8. Закон України „Про громадянство України” від 18 січня 2001 р. № 2235-III (із змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст.65; 2005. – № 30. – Ст. 408.
9. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI //Голос України. – 2011. – 25 жовтня. - № 199.
- 10.Закон України „Про імміграцію» від 7 червня 2001 р. № 2491-III (із змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 41. – Ст.197.
11. Закон України „Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту” від 8 липня 2011 р. № 3671-VI // Голос України. – 2011. – 3 серпня. - № 142.
- 12.Закон України “Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців” від 10 січня 2002 р. //Відомості Верховної Ради України. - 2002. - №17.
- 13.Закон України „Про громадські об’єднання” від 22.03.2012 № 4572-VI (зі змін.) // Голос України. – 2012. – 18 квітня. – №70.

14. Закон України „Про політичні партії в Україні” від 5 квітня 2001 р. № 2365-III (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст.118

15. Закон України „Про молодіжні та дитячі громадські організації” від 1 грудня 1998 р. № 281-XIV (зі змін.)// Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 1. – Ст. 2.

16. Закон України „Про свободу совісті та релігійні організації” від 23 квітня 1991 р. № 987-XII (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 25. – Ст. 283.

17. Закон України „Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

18. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-17 (зі змін.) // Відомості Верховної Ради. – 2011. - №32. – Ст.314.

19. Закон України “Про звернення громадян” від 2 жовтня 1996 р. (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 47. - Ст. 256.

20. Закон України „Про Центральну виборчу комісію” від 30 червня 2004 р. № 1932-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №36. – Ст.448.

21. Закон України „Про вибори народних депутатів України” від 17 листопада 2011 р. № 4061-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 97. – С. 16. - Ст. 3526.

22. Закон України „Про вибори Президента України” від 5 березня 1999 р. № 474-XIV в ред. Закону від 18 березня 2004 р. № 1630-IV (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 20-21. – Ст.291.

23. Закон України „Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів” від 10 липня 2010 р. № 2487-VI (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 35-36. – Ст.491.

24. Закон України “Про статус народного депутата України” від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (в ред. Закону від 22 березня 2001 р. №2328-III), із змін. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 42. – Ст.212.

25. Закон України „Про комітети Верховної Ради України” від 4 квітня 1995 р. № 116/95-ВР (із змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 19. – Ст.134.

26. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 2010.- № 14-15; 16-17. – ст.133.

27. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” від 23 грудня 1997 р. №776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №20. – Ст.99.

28. Закон України “Про Представництво Президента України в Автономній

Республіці Крим” від 2 березня 2000 р. №1524-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №21. – Ст.158.

29. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. № 2591-VI (зі змін.) // Голос України. – 2010. – 13 жовтня. - № 191.

30. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-V (зі змін.) /Відомості Верховної Ради України . – 2011. - № 38. – С. 1696. – Ст. 385.

31. Закон України “Про місцеві державні адміністрації” від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (із змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №20-21. – Ст.190.

32. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. № 2453-VI (зі змін.)// Відомості Верховної Ради України. – 2010. - № 41-42, N 43. -Ст.529.

33. Закон України „Про Конституційний Суд України” від 16 жовтня 1996 р. № 422/96-ВР (зі змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст.272.

34. Закон України "Про Вищу раду юстиції" від 15 січня 1998 р.(в ред. від 3 серпня 2010 р.) //Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 25. – Ст.146.

35. Закон України “Про столицю України – місто-герой Київ” від 15 січня 1999 р. №401-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №11. – Ст.79.

36. Закон України “Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим” від 10 лютого 1998 р. №90/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №29. – Ст.191.

37. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. №280/97-ВР (із змін.) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24. – Ст.170.

38. Закон України “Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування” від 15 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №38.- Ст. 249.

39. Закон України “Про органи самоорганізації населення” від 11 липня 2001 р. (зі змін.)// Офіційний вісник України. - 2001. - № 32. - Ст. 1449.

40. Закон України „Про статус депутатів місцевих рад” від 11 липня 2002 р. № 93-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 40. – Ст.290.

41. Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування” від 7 червня 2001 р. №2493-III (із змін.) // Офіційний вісник України. – 2001. – № 26. – Ст. 1151;

42. Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 (зі змін.) //Офіційний вісник Президента України. – 2010. - 9 грудня.- № 32 / Спеціальний випуск/. - С. 3.- Ст.1026.

43. Указ Президента «Про Конституційну Асамблею» від 17 травня 2012 р. №

328/2012 // Урядовий кур'єр. – 22 травня 2012 р. - №89.

44.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) // Вісник Конституційного Суду України – 2010. - №5. – С.36-56.

Навчально-методична література:

1. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. - 336 с.
2. Конституційне право України: підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко. — 4-те вид., переробл. і доопр.— К.: Вид-во «Ліра-К», 2012. — 576 с.
3. Конституційне право України: навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання. – видання 3-тє, доповнене та перероблене./ Укл. О.В. Мошак, М.М. Юрченко. – Одеса: ОДУВС, 2012. – 180 с.
4. Кравченко В.В.Конституційне право України: навч. посібник. - 6-е вид.-К.: Атіка, 2007. – 592 с.
5. Кравченко В.В.Конституційне право України у визначеннях та схемах: навч. посібник.-К.: Атіка, 2002. – 192 с.
6. Майданник О. О. Конституційне право України: навч. посіб. - К.: Алерта, 2011. - 380 с.
7. Конституційне право України: Хрестоматія / Упоряд. В.С. Журавський, Ю.М. Тодика. – К.: Ін Юре, 2003. – 882 с.
8. Тодыка Ю.Н., Тодыка О.Ю. Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине. - К.: Ін Юре, 2004.-368 с.
9. Фрицький О.Ф.Конституційне право України: підручник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком-Інтер, 2006. -512 с.
- 10.Шляхтун П.П. Конституційне право України: підручник. - 2-ге вид.- К.:Освіта України, 2010. – 525 с.
- 11.Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів: довід. вид. – К.: Либідь, 2005. – 568 с.

Навчальне видання

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ В СХЕМАХ

Навчальний посібник

Укладачі:

Градова Юлія Володимирівна
Гопич Мирослав Костянтинович
Дунаєва Оксана Миколаївна
та ін.

Підписано до друку 05.05.2013. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 15,9.

Наклад 50 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487024884; 0949547884 email – ndrvv1@gmail.com